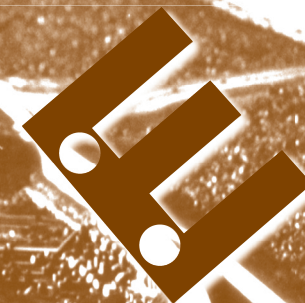

29 Situació laboral de la població estrangera a Catalunya. Informe 2011

Maquetació: macdbook.com

ESTUDIS

29

Situació laboral de la població estrangera a Catalunya Informe 2011

**centre
d'estudis
i recerca
sindicals**

SITUACIÓ LABORAL DE LA POBLACIÓ ESTRANGERA A CATALUNYA

INFORME 2011

Daniel Garrell Ballester

(Àmbit de Sociologia del CERES)

Setembre 2011

**CERES
Via Laietana, 16, 6a planta
08003 Barcelona**

Dipòsit Legal:

ÍNDEX

Presentació	5
1. La població estrangera a catalunya	9
1.1. Població estrangera empadronada.....	9
1.1.1. Evolució general i perfils.....	9
1.1.2. Empadronats segons l'origen	16
1.1.3. Les nacionalitzacions	21
1.2. Els residents estrangers a catalunya	27
1.2.1. Evolució general	27
1.2.2. El perfil dels residents	30
1.3. La irregularitat de residència	33
2. Els estrangers en el mercat de treball	39
2.1. Panorama general.....	39
2.2. L'activitat de la població estrangera.....	45
2.3. L'ocupació de la població estrangera.....	54
2.4. L'atur de la població estrangera	64
3. Els llocs de treball dels estrangers	73
3.1. L'ocupació dels treballadors estrangers per branques d'activitat	73
3.2. L'ocupació dels treballadors estrangers per grups professionals	78
4. Les condicions laborals	89
4.1. La temporalitat en els treballadors estrangers.....	89
4.2. La irregularitat laboral	92
Síntesi- resum	99

PRESENTACIÓ

Presentem l'informe de l'any 2011 sobre la situació laboral de la població estrangera a Catalunya, que fa referència a les dades sobre la presència d'estrangers a Catalunya i la seva situació en el nostre mercat de treball corresponents a l'any 2010.

Amb l'objectiu permanent de millorar aquest informe, en cada edició incorporem noves variables, en desestimem d'altres, incorporem o descartem fonts i modifiquem part de l'estructura del treball. En aquest informe hem volgut avançar en l'objectiu de delimitar les dades i fonts de dades disponibles que ens expliquen millor la situació real de la població estrangera, tant en l'àmbit laboral i de mercat de treball, com pel que fa als fluxos i les característiques de context. En aquest sentit hem considerat que les fonts que informen exclusivament de les situacions de legalitat, donen molt poca informació sobre les condicions en què es troben els estrangers, a banda del simple reflex de l'evolució de la seva relació amb la normativa d'estrangeria i la legalitat laboral. Per això hem decidit prioritzar aquelles fonts que donen una informació més completa del conjunt de factors, i utilitzar els registres de situació legal per conèixer justament la seva situació de normalitat legal o, al contrari, de precarietat i risc social i laboral.

En aquesta línia, per a les dades sobre la presència d'estrangers, ens centrarem en les dades del Padró d'Habitants, las quals es treballaran amb més profunditat que en estudis anteriors, perquè entenem que ens presenten un quadre més ajustat a la realitat de la presència d'estrangers. Les dades de residència legal serviran més específicament per fer el contrast amb el marc legal de la immigració i fixar les situacions d'irregularitat.

Pel que fa a les dades de mercat de treball ens concentrarem encara més del que ja fèiem en les dades de l'Enquesta de Població Activa de l'Institut Nacional de Estadística. Aquesta font ens permet tenir una informació significativa i suficientment vàlida de dades com l'activitat, l'ocupació, l'atur i la temporalitat, que ens permeten fer-nos una idea força aproximada de la situació en què es troba la població, nacional i estrangera, però també dels efectes de la seva participació en l'evolució del mercat de treball. Les taxes d'activitat, ocupació i atur, no només proporcionen una informació quantitativa descriptiva de quants ocupats o aturats hi ha, sinó que també ens donen una idea de la situació d'una determinada població respecte a les possibilitats de treballar, la voluntat de fer-ho i les expectatives dels diferents col·lectius. D'altra banda les dades de l'EPA sobre ocupats i assalariats no distingeixen entre ocupats donats d'alta a la Seguretat Social i ocupats no donats d'alta, de manera que té una certa capacitat de captar treball irregular, tot i que, probablement, no en una proporció prou real, però sempre superior, per definició, a la de qualsevol registre oficial.

Utilitzarem dades del registre d'afiliats a la Seguretat Social en aquells aspectes que puguin completar la informació que subministra l'EPA i per poder fer estimacions sobre la irregular-

ritat laboral, però no dedicarem un capítol específic a aquesta font perquè considerem que, a banda de la dimensió de la relació entre regularitat i irregularitat laboral, aquesta font no millora la informació que aporta l'EPA, per tant serà utilitzada només com a font complementària.

Les dades de l'any 2010 presenten per primer cop una reducció de població estrangera empadronada que se sumen a la reducció interanual de població estrangera de 16 i més anys que ja va començar l'any anterior. Aquesta reducció d'estrangers és exclusivament masculina i té relació amb la pèrdua de llocs de treball en activitats masculinitzades com la construcció. Hem tingut presents aquestes reduccions de població a l'hora d'analitzar les diferents variables de mercat de treball, especialment les dades de tipus relatiu com les taxes d'activitat, ocupació, atur, temporalitat o irregularitat, atès que algunes millores relatives venen motivades més per reduccions de la població de referència, que no pas per una millora de la pròpia variable analitzada.

1. LA POBLACIÓ ESTRANGERA A CATALUNYA

1.1. POBLACIÓ ESTRANGERA EMPADRONADA

En aquest primer capítol realitzarem una aproximació a la presència d'estrangers a Catalunya en aquelles dimensions de les quals les fonts en ofereixen dades el més completes i fiables possible.

Com ja dèiem, la millor font disponible és el padró d'habitants les dades del qual, tot i que estan sotmeses a possibles distorsions degudes a la gestió del registre d'empadronaments¹, ens donen una informació força clara de l'evolució de la població estrangera real, atès que també inclouen la població estrangera en situació irregular.

En aquest informe hem utilitzat les darreres dades disponibles que són de l'1 de gener del 2011. Es tracta de dades encara provisionals que l'INE ofereix com a avançament, però les hem escollit en detriment de les darreres definitives (1 de gener del 2010) perquè són més properes en el temps a les que utilitzem per als residents (31 de desembre del 2010) i també perquè, de fet, ens estan donant informació de la finalització del 2010 en quant a empadronament.

1.1.1. EVOLUCIÓ GENERAL I PERFILS

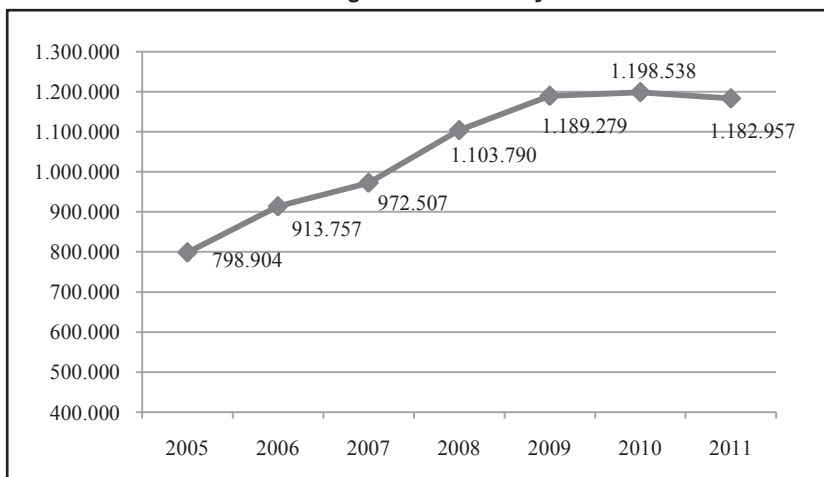
Com podem veure en el Gràfic 1.1, l'augment continuat d'empadronats estrangers sembla aturar-se a principis del 2010 (creixement inferior a l'1%). En l'avançament de dades a 1 de gener del 2011 aquest estancament es converteix en creixement negatiu, el que significa la primera reducció d'estrangers empadronats de la història recent.

El creixement d'empadronats els anys 2005 i 2006, estan afectats per el procés de regularització extraordinària que s'inicià el 2005 i que va tenir efectes fins a mitjans 2006. El 2007 finalitza l'efecte de la regularització extraordinària i el creixement d'empadronats estrangers és molt menor. El 2008 però hi torna a haver un fort creixement, la causa del qual podem atribuir a l'efecte de l'acumulació de reagrupaments familiars d'aquells que s'havien regularitzat durant el període extraordinari i ja havien acumulat un any de residència legal que els permetia sol·licitar la residència de familiars pel sistema de reagrupament familiar.

L'aturada del 2010 i la reducció del 2011 trenquen amb aquesta tendència general al creixement i situen un nou escenari en l'arribada d'estrangers a Catalunya.

¹ Sortides i entrades d'Espanya que no es registren, la possibilitat que algú no s'hagi registrat al tractar-se d'una acció voluntària, o l'obligació que tenen els estrangers de renovar el seu empadronament cada 2 anys per evitar ser donats de baixa.

**Gràfic 1.1. Empadronats de nacionalitat estrangera a Catalunya.
1 de gener de cada any**

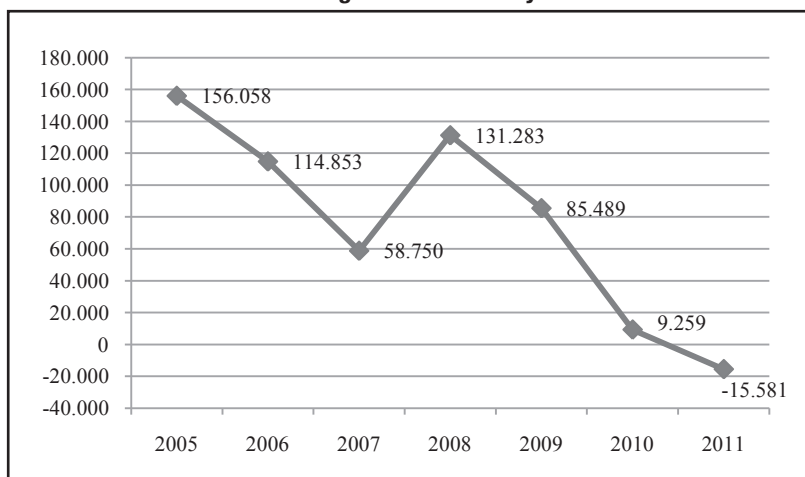

*Les dades del 2011 són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants.

El gràfic 1.2, ens mostra com, a partir de l'inici del 2009, un any després de l'inici de la crisi d'ocupació a Catalunya, es redueix de forma continuada la incorporació de nous estrangers al padró d'habitants, fins que el 2011 presenta la primera pèrdua d'empadronats.

**Gràfic 1.2. Variació d'empadronats de nacionalitat estrangera a Catalunya.
1 de gener de cada any**

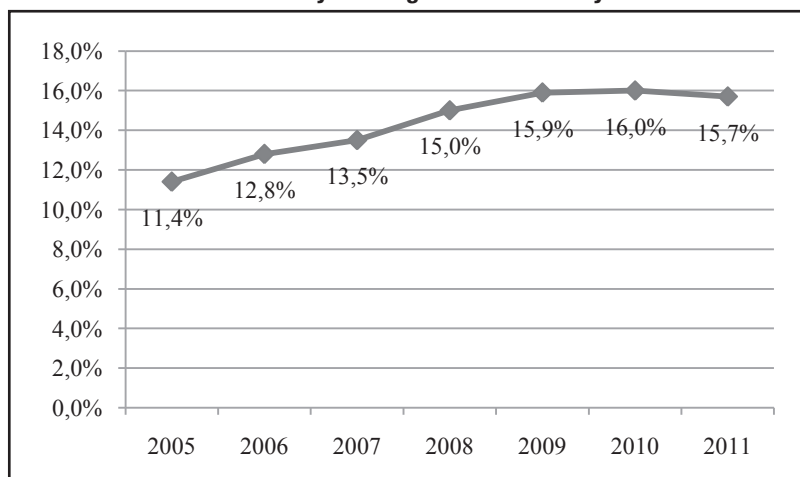
*Les dades del 2011 són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants.

El Gràfic 1.3 ens mostra com el pes de la població estrangera empadronada a Catalunya es veu afectat per aquesta pèrdua d'empadronats estrangers. El percentatge d'estrangers va augmentar 4,6 punts en el període 2005 – 2010, amb un procés sostingut. En canvi, l'estimació

provisional a 1 de gener del 2011 indica un petita reducció de 3 dècimes.

Gràfic 1.3. Evolució del percentatge d'empadronats de nacionalitat estrangera a Catalunya. 1 de gener de cada any

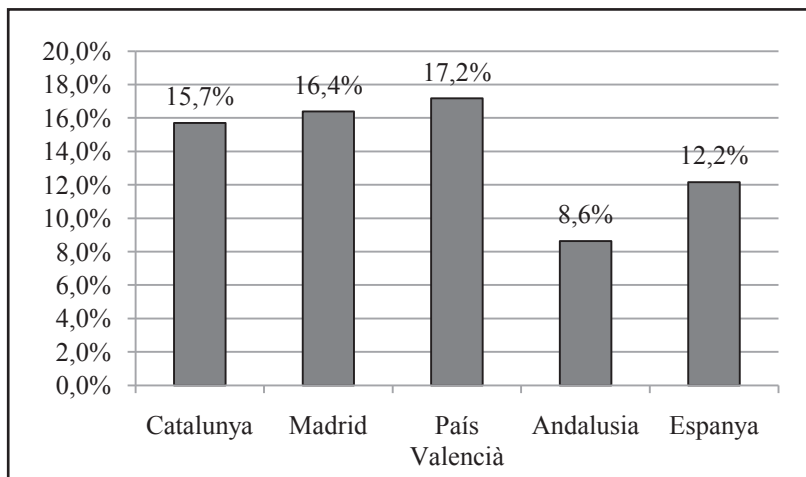

*Les dades del 2011 són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants.

A continuació presentem en el Gràfic 1.4 una comparativa del pes dels estrangers empadronats en el total d'Espanya i les quatre comunitats autònomes amb més estrangers, a partir de les dades de població que ofereix el padró continu d'habitants. Hi podem observar com Catalunya, ocupa el tercer lloc, 7 dècimes per sota de la Comunitat de Madrid i un 1,5 punts per sota de la Comunitat Valenciana que és la comunitat autònoma amb més estrangers empadronats per habitant. Andalusia presenta un percentatge de residents estrangers molt inferior.

Gràfic 1.4. Percentatge d'empadronats estrangers sobre el total d'empadronats a les 4 comunitats autònomes amb major número de residents estrangers. 1 de gener del 2011

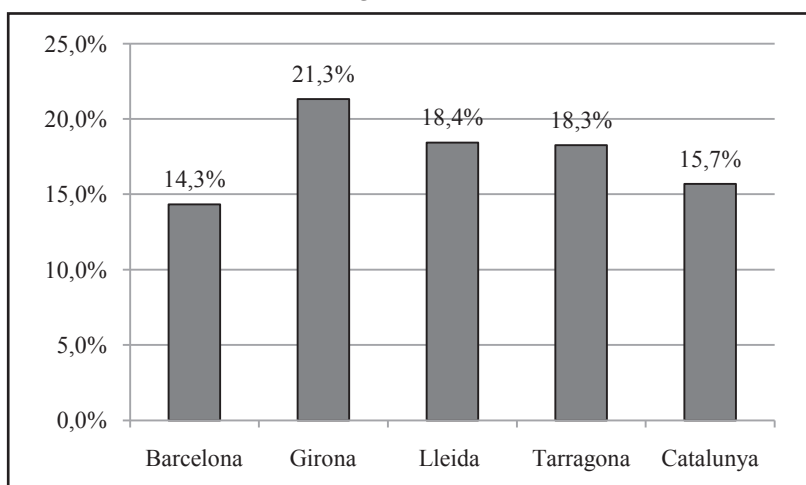

*Les dades són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants.

En l'àmbit territorial de Catalunya, el Gràfic 1.5 ens mostra les diferències en la presència d'estrangers per províncies. Hi podem observar que Girona és la que comparativament té més presència relativa d'estrangers, 5,6 punts per sobre de la mitjana catalana i més de 9 per sobre de l'espanyola. A Girona la segueixen Lleida (2,9 punts per sota) i finalment Tarragona amb 3 punts menys que Girona. Barcelona presenta el percentatge més baix, més d'un punt per sota de la mitjana catalana.

Gràfic 1.5. Percentatge d'empadronats estrangers per províncies. 1 de gener del 2011

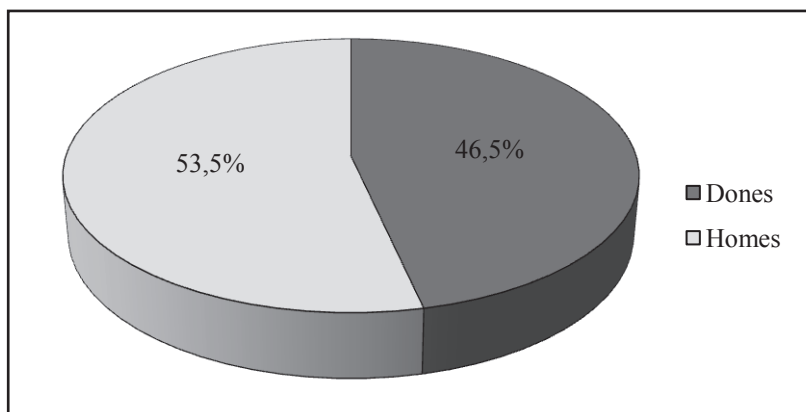

*Les dades del 2011 són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants.

Si analitzem la distribució d'empadronats estrangers a Catalunya per sexes, reflectida al Gràfic 1.6, veiem que la proporció d'homes, que és del 53,5%, és superior a la de dones, la qual és de 46,5%. No obstant això, cal contextualitzar aquesta diferència de 9,2 punts a favor dels homes, tot observant el Gràfic 1.7.

**Gràfic 1.6. Distribució per sexes dels estrangers empadronats a Catalunya.
1 de gener de 2011***

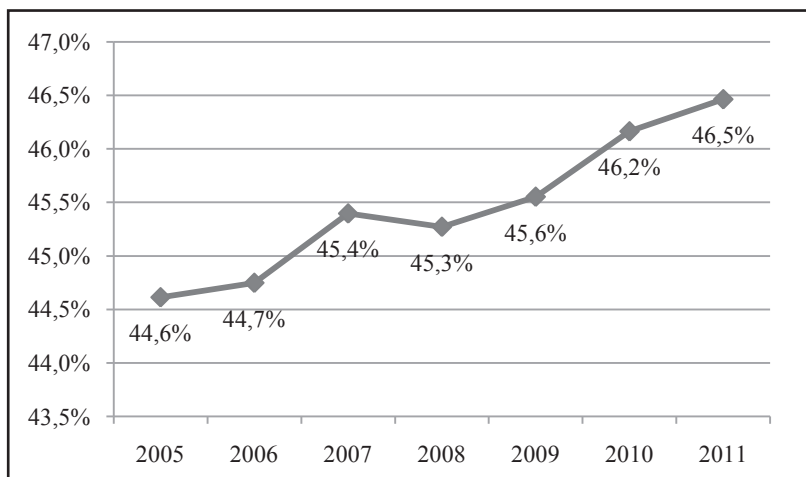

*Les dades del 2011 són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants.

En el període que va de l'any 2005 al 2011, es passa d'una presència del 44,6% de dones a l'actual, de 46,5%. Així doncs, al llarg d'aquests sis anys, el percentatge de dones ha augmentat en 1,9 punts percentuals. Malgrat aquesta tendència a l'alça en la proporció de dones dins del col·lectiu immigrant, no cal oblidar que la seva presència en el total de residents, encara és inferior a la dels homes.

Gràfic 1.7. Evolució de la proporció de dones estrangeres empadronades sobre el total d'empadronats estrangers a Catalunya. 1 de gener de cada any

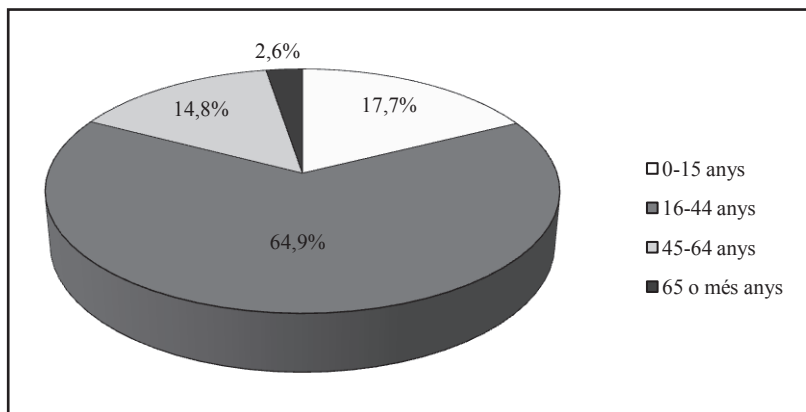

*Les dades del 2011 són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants.

Pel que fa a les edats, el gràfic mostra que, si sumem els dos trams d'edat centrals, tenim que gairebé el 80% dels estrangers empadronats estan en edat de treballar. El pes dels majors de 64 anys és molt baix.

Gràfic 1.8. Distribució per edats dels estrangers empadronats a Catalunya. 1 de gener de 2011

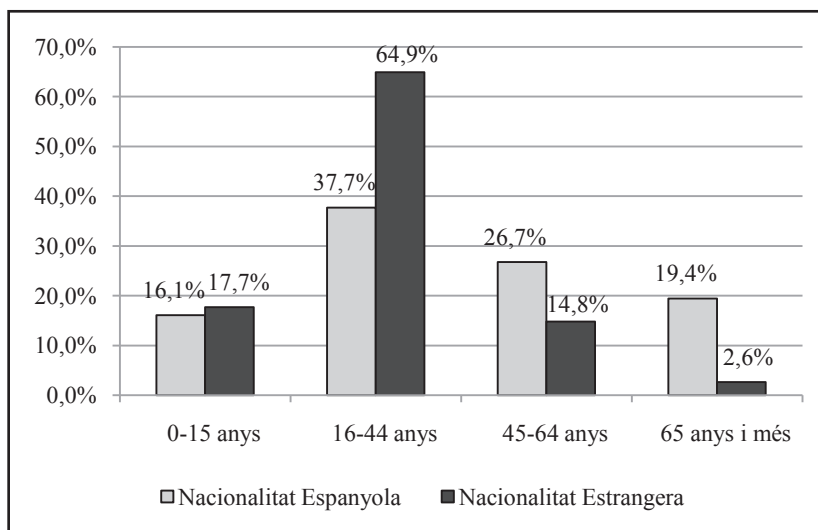
*Les dades són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants.

Aquesta estructura d'edats contrasta amb la de la població de nacionalitat espanyola. Com es pot observar al Gràfic 1.9 la població estrangera és més jove. La major part dels estrangers es concentren en la franja d'edat dels 16 als 44 anys, on presenten un percentatge de població més de 27 punts superior al que presenta la població espanyola. El seu percentatge en el tram de més de 64 anys és una setena part del que presenten els autòctons, mentre que mostren

un percentatge lleugerament superior en el grup més jove.

Gràfic 1.9. Distribució comparada de l'estructura d'edats dels empadronats a Catalunya per nacionalitat. 1 de gener de 2011

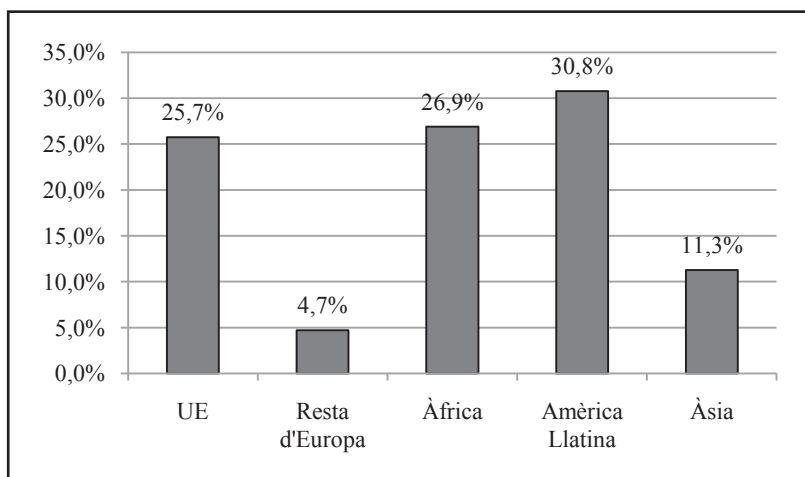
*Les dades són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants.

1.1.2. EMPADRONATS SEGONS L'ORIGEN

Per zones d'origen dels estrangers, els llatinoamericans són el grup més nombrós a Catalunya. Els segueixen els africans i els comunitaris.

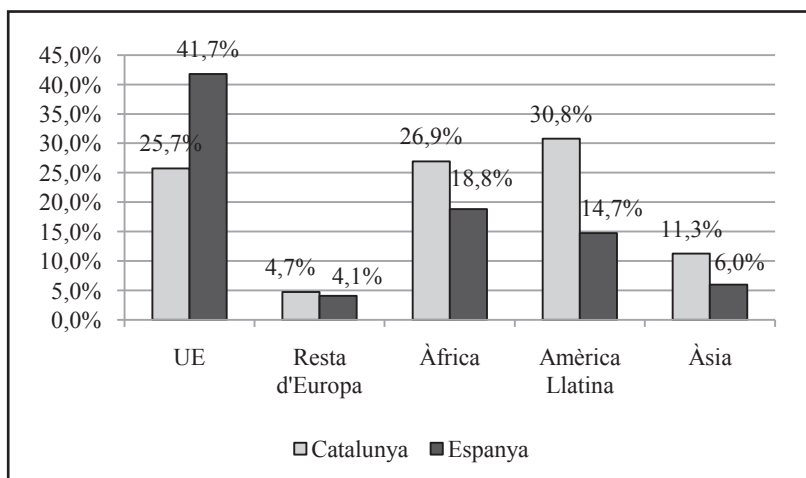
Gràfic 1.10. Distribució dels empadronats estrangers per zones d'origen. Catalunya. 1 de gener de 2011*

*Les dades del 2011 són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants.

Si comparem aquests percentatges amb els que presenta la mitjana espanyola, veiem que, proporcionalment parlant, a Catalunya la presència de comunitaris és molt inferior a la que tenen a Espanya i per tant la resta, és a dir els extracomunitaris, tenen en conjunt una presència molt superior a Catalunya (el 74,3% pel 58,3% a Espanya).

Gràfic 1.11. Distribució dels empadronats estrangers per zones d'origen a Catalunya i Espanya. 1 de gener de 2011*

*Les dades són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants.

En la següent taula es pot observar com en el darrer any s'ha produït una reducció del col·lectiu llatinoamericà i del col·lectiu comunitari. L'únic col·lectiu que manté un creixement important és l'asiàtic.

Taula 1.1. Variació interanual d'empadronats estrangers per zones d'origen. 1 de gener de 2011

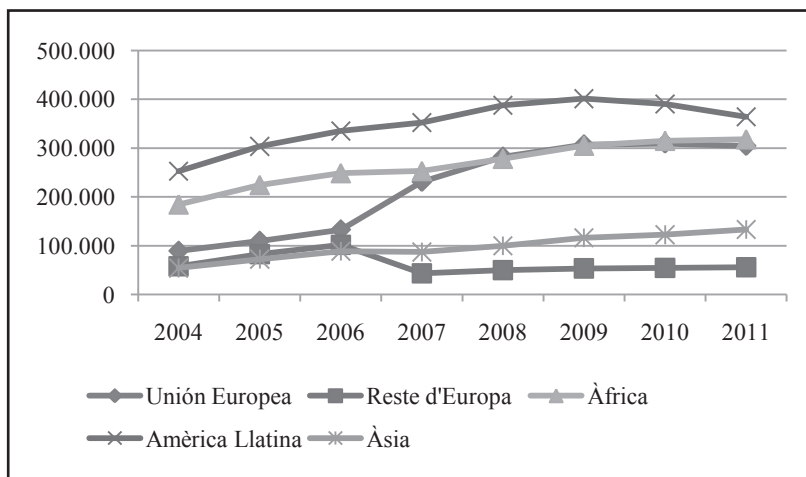
	UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica Llatina	Àsia
Variació	-4.843	1.073	3.153	-25.954	10.644
% de variació	-1,6%	2,0%	1,0%	-6,7%	8,7%

*Les dades són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants.

El Gràfic 1.12 ens mostra la tendència dels darrers 7 anys. Podem veure que la reducció dels llatinoamericans comença en l'inici del 2010 i la dels comunitaris un any més tard. Els darrers 3 anys, només els asiàtics experimenten un creixement clar, de fet, si observem la tendència de la incorporació de nous empadronats des del 2008 que ens mostra el Gràfic 1.13, la reducció de nous empadronats és continuada en tots els col·lectius excepte en els asiàtics. El col·lectiu on la tendència és més accentuada és el llatinoamericà.

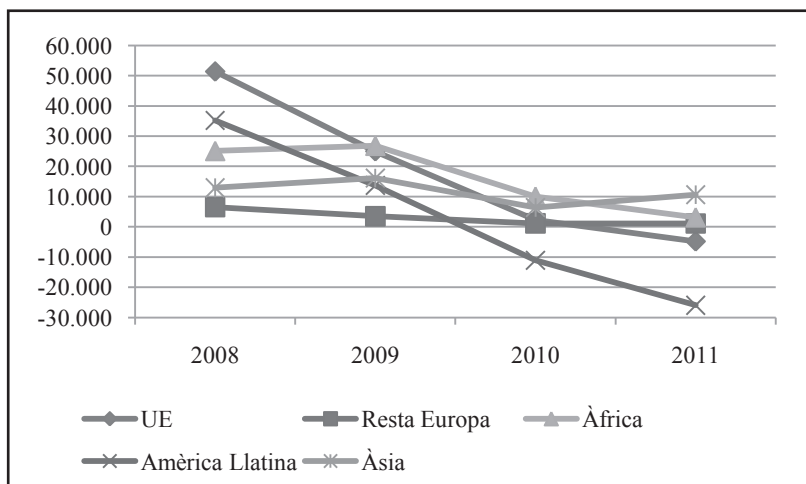
Gràfic 1.12. Evolució dels empadronats estrangers per zones d'origen Catalunya, 1 de gener de cada any

*Les dades del 2011 són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants.

Gràfic 1.13. Variació interanual d'empadronats estrangera per zones d'origen. Catalunya, 1 de gener de cada any

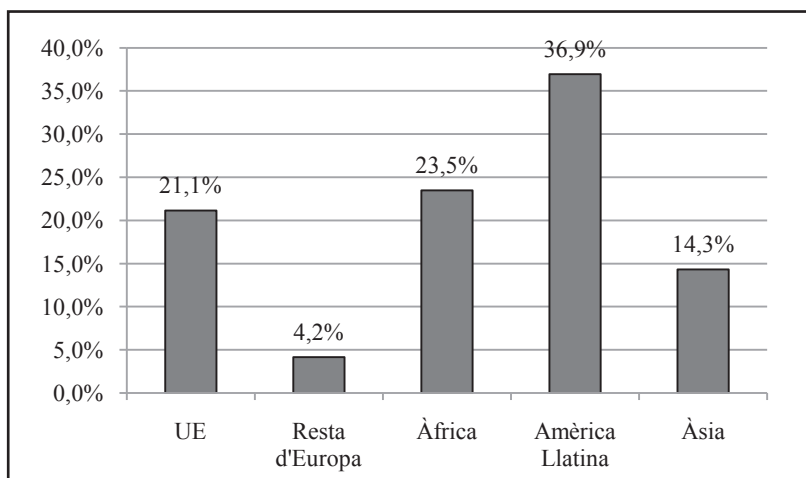
*Les dades del 2011 són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants.

D'altra banda es constaten diferències territorials substancials en la distribució dels col·lectius estrangers.

A la província de Barcelona el col·lectiu més important amb diferència és el llatinoamericà, amb més de 6 punts per sobre del seu pes en el total de Catalunya (30,8%). Proporcionalment la província de Barcelona té menys africans i comunitaris, i més asiàtics que la mitjana catalana.

**Gràfic 1.14. Distribució dels empadronats estrangers per zones d'origen.
Província de Barcelona, 1 de gener de cada any**

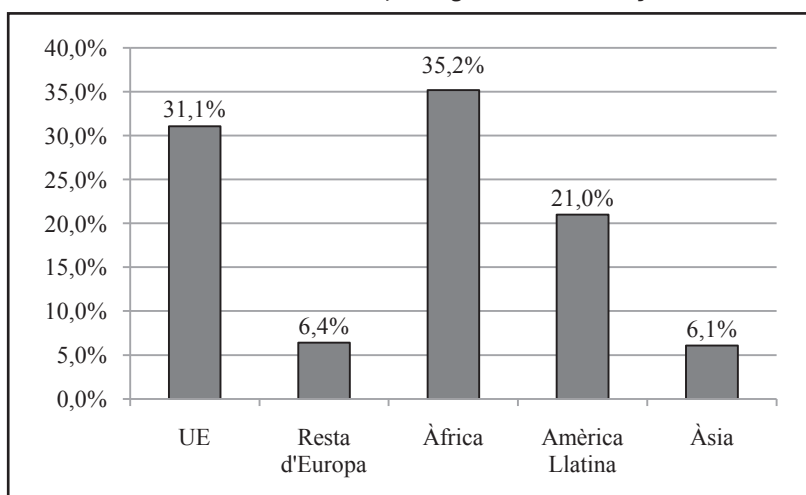

*Les dades del 2011 són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants.

A Girona es dona la situació contrària. La província de Girona té més africans i menys llatinoamericans, asiàtics i europeus, que la totalitat del país.

**Gràfic 1.15. Distribució dels empadronats estrangers per zones d'origen.
Província de Girona, 1 de gener de cada any**

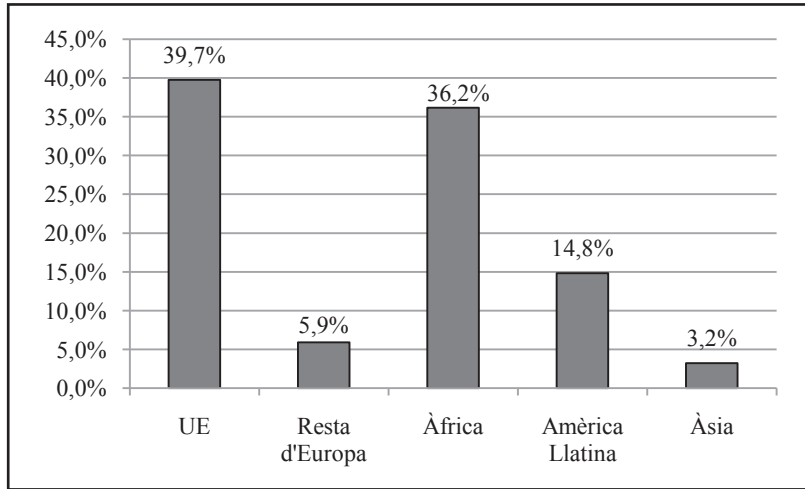

*Les dades del 2011 són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants.

A Lleida destaca el molt alt percentatge de comunitaris, 14 punts per sobre de la mitjana, l'alt percentatge d'africans i el molt baix percentatge de llatinoamericans (la meitat que en el total de Catalunya)

**Gràfic 1.16. Distribució dels empadronats estrangers per zones d'origen.
Província de Lleida, 1 de gener de cada any**

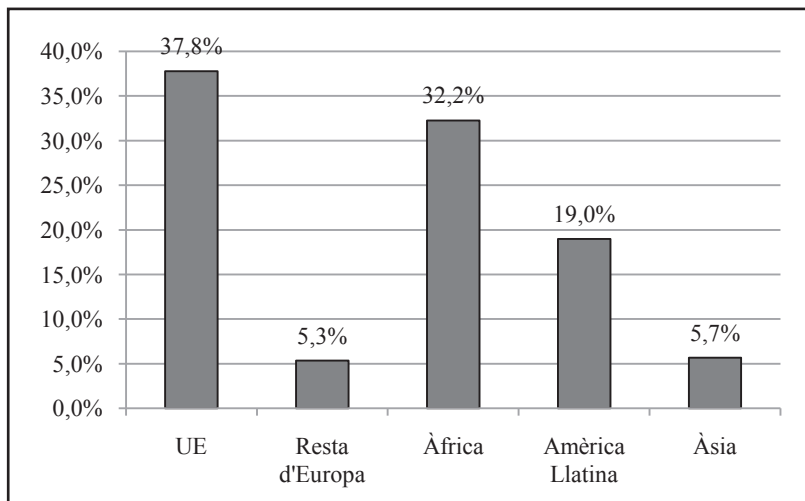

*Les dades del 2011 són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants.

El cas de Tarragona és molt semblant al de Lleida, amb un protagonisme clar de comunitaris i africans d'una banda, i un baix percentatge d'africans en comparació amb la mitjana.

**Gràfic 1.17. Distribució dels empadronats estrangers per zones d'origen.
Província de Tarragona, 1 de gener de cada any**

*Les dades del 2011 són una estimació provisional.

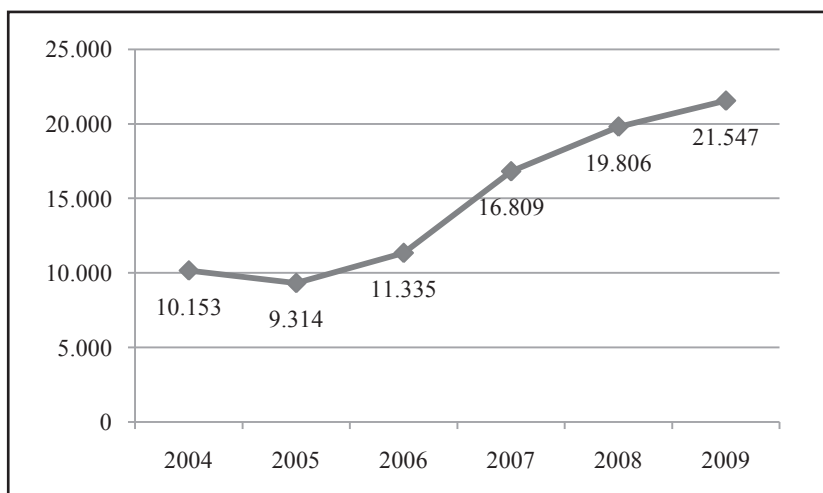
Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants.

1.1.3. LES NACIONALITZACIONS

En l'informe anterior varem incloure l'anàlisi de les nacionalitzacions per tal de valorar fins a quin punt aquestes influeixen en la tendència a la disminució en l'arribada d'estrangers al nostre país en els últims anys. En aquell moment vam concloure que no podíem atribuir als processos de nacionalització la reducció del creixement dels estrangers, especialment els extracomunitaris. Sense les nacionalitzacions, la reducció d'aquest creixement seria quelcom menor, però existiria, i tindria unes dimensions molt semblants. La reducció del creixement havia d'estar motivada per altres factors, com per exemple la crisi del mercat de treball català.

El gràfic següent ens mostra l'evolució de les nacionalitzacions en el període que va del 2004 al 2009 que és el darrer any sobre el qual ofereix dades la *Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración*. Podem observar com des del 2006 les nacionalitzacions no paren de créixer. Cal tenir en compte que la principal forma d'accés a la nacionalització és l'acumulació d'anys de residència legal al país, per això l'augment de nacionalitzacions està relacionat amb l'augment de residents estrangers a mitjà i llarg termini.

Gràfic 1.18. Nacionalitzacions a Catalunya. Acumulat a finals de cada any

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración*.

Taula 1.2. Nombre de nacionalitzacions per zones d'origen. Catalunya. Anys 2004-2009

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
UE	111	97	95	176	185	154
Resta Europa	125	130	178	162	221	198
Àfrica	3.703	2.369	2.332	3.980	4.296	3.640
Amèrica Llatina	5.576	6.118	8.148	11.592	14.195	14.873
Àsia	610	573	562	863	866	673
Total	10.153	9.314	11.335	16.809	19.806	21.547
Total Extracomunitaris	10.042	9.217	11.240	16.633	19.621	21.393

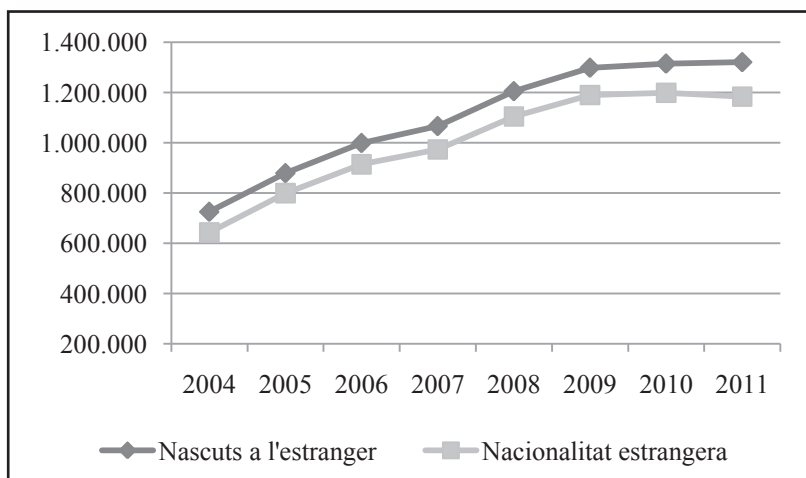
Font: Elaboració pròpia. Dades del *Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración*.

Com es pot observar, el comportament entre les dues col·lectivitats més presents al nostre país (llatinoamericans i africans) pel que fa a l'hora de nacionalitzar-se és diferent. Els africans presenten un nombre de nacionalitzacions relativament estable durant tot el període, mentre que el nombre de nacionalitzacions de llatinoamericans no para de créixer i en el 2009 gairebé tripliquen les que es van fer el 2004.

El motiu d'aquestes diferències tan accentuades es troba en el diferent tractament que dona el Codi Civil –en el seu article 22, modificat per la Llei 37/2002– a l'hora d'obtenir la nacionalitat per residència. Citem textualment: “per a la concessió de la nacionalitat per residència es requereix que aquesta hagi durat deu anys. Seran suficients [...] dos anys quan es tracti de nacionals d'origen de països iberoamericans, Andorra, Filipines, Guinea Equatorial o Portugal o de sefardites”. Així doncs, aquesta major facilitat que té un llatinoamericà a l'hora d'accedir a la nacionalitat espanyola, en necessitar només dos anys de residència per iniciar els tràmits, comparada amb els deu anys que se li exigeix a la resta d'estrangers, explica perquè les xifres de llatinoamericans nacionalitzats són tan superiors en els darrers anys del període, atès que han anat generant dret a nacionalitzar-se molt més ràpid que la resta de col·lectius. Aquesta circumstància també explica el fet que són els llatinoamericans els que marquen les tendències en aquest fenomen.

El Gràfic 1.19 mostra que l'evolució dels empadronats nascuts fora d'Espanya, és paral·lela a la dels empadronats amb nacionalitat estrangera. Òbviament, el contingent de nascuts fora d'Espanya ofereix unes xifres superiors, perquè inclou els nacionalitzats, però l'evolució és pràcticament idèntica fins el 2010 tal com confirma el Gràfic 1.20. En el 2011 es produeix una caiguda més important dels estrangers que de la totalitat dels nascuts fora d'Espanya tot i que la tendència segueix sent la mateixa, és a dir, la població nascuda fora d'Espanya també creix menys que l'any anterior i continua la tendència de reducció del creixement que comparteix amb el nombre d'estrangers, però encara no ha entrat en creixement negatiu com sí que ha fet en canvi la població de nacionalitat estrangera.

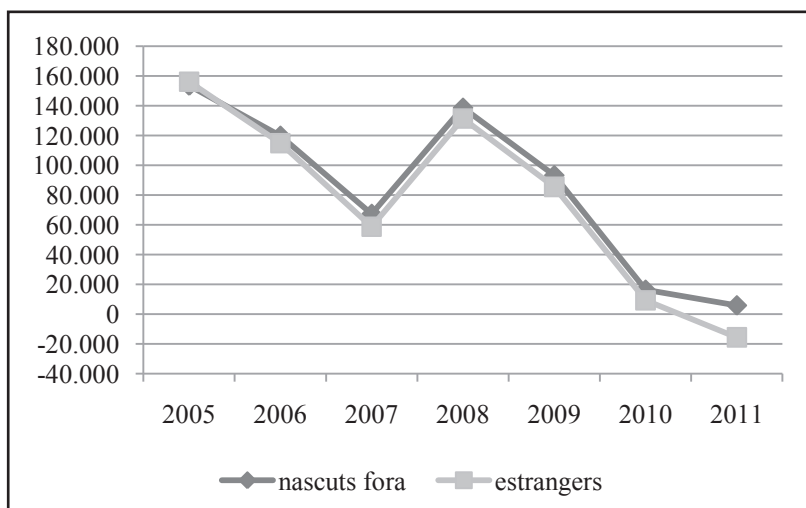
Gràfic 1.19. Evolució comparada dels empadronats estrangers i els empadronats nascuts a l'estranger. Catalunya, 1 de gener de cada any

*Les dades del 2011 són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants.

Gràfic 1.20. Variació comparada del creixement anual dels empadronats estrangers i els empadronats nascuts a l'estranger. Catalunya, 1 de gener de cada any

*Les dades del 2011 són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants.

La taula 1.3 que relaciona nacionalitzacions amb el creixement del nombre d'estrangers, ens aporta algunes dades que poden explicar per què, malgrat l'augment continuat de les nacionalitzacions, aquestes no determinen l'evolució general de la presència de població estrangera a Catalunya, malgrat que sí que tenen una influència quantitativa. L'anàlisi es veu limitat pel fet que les dades disponibles a la font arriben fins el 2009.

Per a l'elaboració de la taula hem partit de la idea que els nacionalitzats d'un any eren estrangers l'any anterior. A més a més, la taula incorpora el percentatge d'estrangers que es nacionalitza sobre el total d'estrangers de l'any anterior quan aquests nacionalitzats encara eren estrangers, aquest percentatge ens dona una idea de la repercussió real d'aquestes nacionalitzacions sobre l'evolució del nombre d'estrangers.

Com es pot observar l'any 2009, que és l'any en què la taxa de nacionalitzacions és més alta, no s'arriba al 2%. Aquest baix percentatge suposa una influència mol dèbil sobre l'evolució del total d'estrangers.

Taula 1.3 Relació entre nacionalitzacions i creixement de població estrangera a Catalunya

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Nacionalitzats(1)	10.153	9.314	11.335	16.809	19.806	21.547
Estrangers(2)	798.904	913.757	972.507	1.103.790	1.189.279	1.198.538
Taxa de nacionalitzacions(3)		1,2%	1,2%	1,7%	1,8%	1,8%

(1) Nombre d'estrangers nacionalitzats en aquest any.

(2) Nombre total d'estrangers a finals d'any.

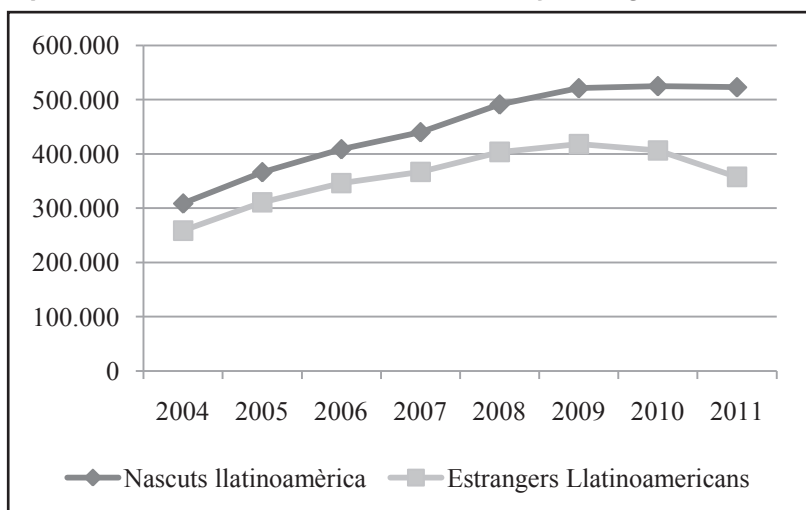
(3) Percentatge que representen els nacionalitzats en un any sobre el total d'estrangers de l'any anterior quan ells encara eren estrangers.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants.

D'altra banda, tal com vèiem a la pàgina 13, els llatinoamericans tenen unes condicions legals més favorables que els altres col·lectius per nacionalitzar-se i és per això que l'any 2009, culminant un procés d'augment anual de les nacionalitzacions, varen representar el 69% de totes les concessions de nacionalitat de residents estrangers a Catalunya. És per aquest motiu que creiem necessari fer un anàlisi específic d'aquest col·lectiu en relació a la importància de les nacionalitzacions en el nombre total d'estrangers.

Els gràfics 1.21 i 1.22 ens mostren la relació entre el nombre d'empadronats llatinoamericans de nacionalitat estrangera i el nombre d'empadronats nascuts a l'Amèrica Llatina.

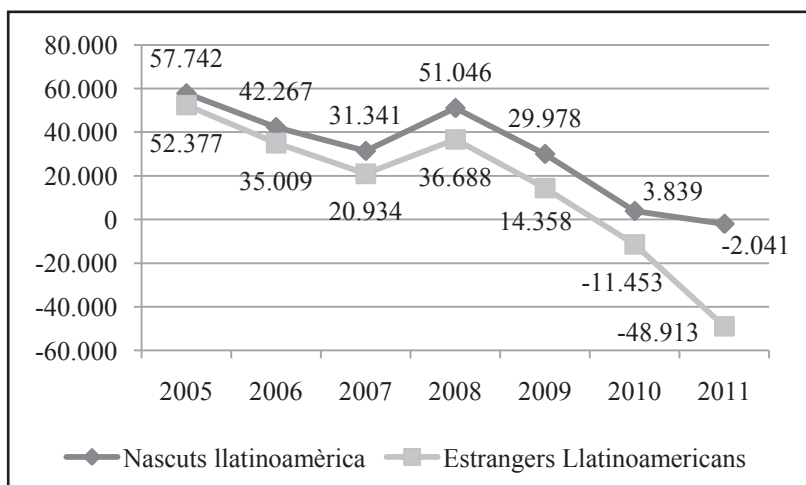
Gràfic 1.21. Evolució comparada dels empadronats estrangers llatinoamericans i el total dels empadronats nascuts a l'Amèrica Llatina. Catalunya, 1 de gener de cada any

*Les dades del 2011 són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants.

Gràfic 1.22. Variació comparada del creixement anual dels empadronats estrangers llatinoamericans i els empadronats nascuts a l'Amèrica Llatina. Catalunya, 1 de gener de cada any

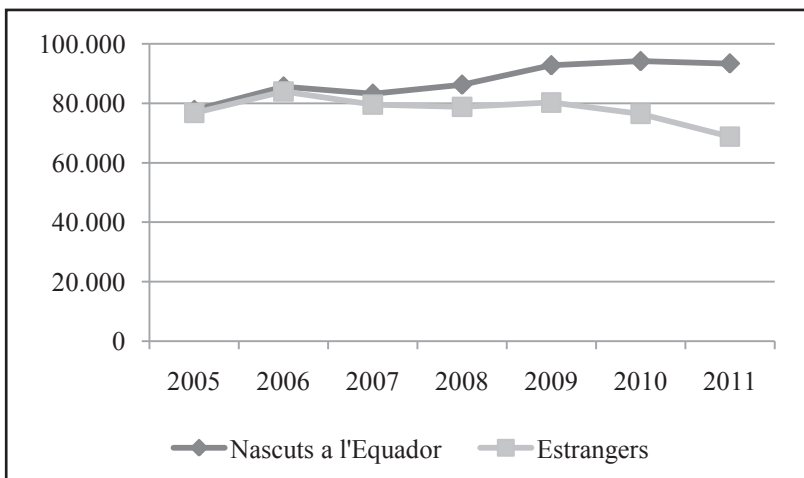
*Les dades del 2011 són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants.

Ambdós gràfics indiquen la mateixa tendència que vèiem en el col·lectiu general d'estrangers, amb un efecte de les nacionalitzacions més important, perquè la diferència entre la reducció d'estrangers i la reducció de nascuts fora d'Espanya, que es produeix en el darrer període, és més gran. Això no obstant, no podem perdre de vista que es produeix una pèrdua d'empadronats nascuts a l'Amèrica Llatina.

Si la mateixa operació la fem amb el principal col·lectiu llatinoamericà, els equatorians, tal com mostren els gràfics 1.23 i 1.24, obtenim el mateix resultat. Es produeix una important reducció d'equatorians estrangers, en la qual hi han de tenir un paper molt important les nacionalitzacions perquè és molt superior a la reducció de nascuts a l'Equador. Això no obstant es constata una reducció d'empadronats d'origen equatorià.

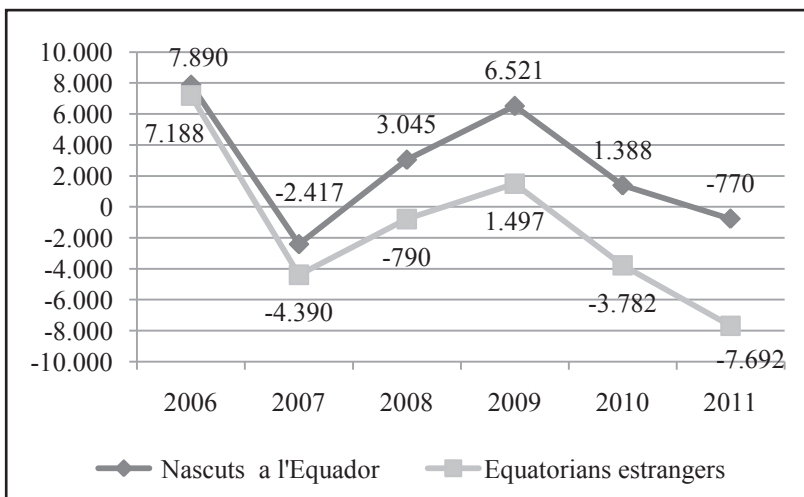
Gràfic 1.23. Evolució comparada dels empadronats estrangers de nacionalitat equatoriana i el total dels empadronats nascuts a l'Equador. Catalunya, 1 de gener de cada any

*Les dades del 2011 són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants.

Gràfic 1.24. Variació comparada del creixement anual dels empadronats estrangers de nacionalitat equatoriana i els empadronats nascuts a l'Equador. Catalunya, 1 de gener de cada any

*Les dades del 2011 són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants.

La conclusió a la que podem arribar amb aquestes dades, és que la reducció d'empadronats d'origen estranger, es produeix per la combinació de l'augment de les nacionalitzacions amb un procés provocat per la crisi econòmica que fa que, primer es redueixi clarament l'arribada d'estrangers i després alguns d'aquests estrangers optin per marxar. No tenim dades que ens permetin saber el destí de les persones que marxen, però atès el conegut poc èxit dels programes de retorn incentivat del Ministeri de Treball, sembla lògic pensar que es tracta de persones que opten per desplaçar-se a altres mercats de treball europeus on les perspectives laborals són millors.

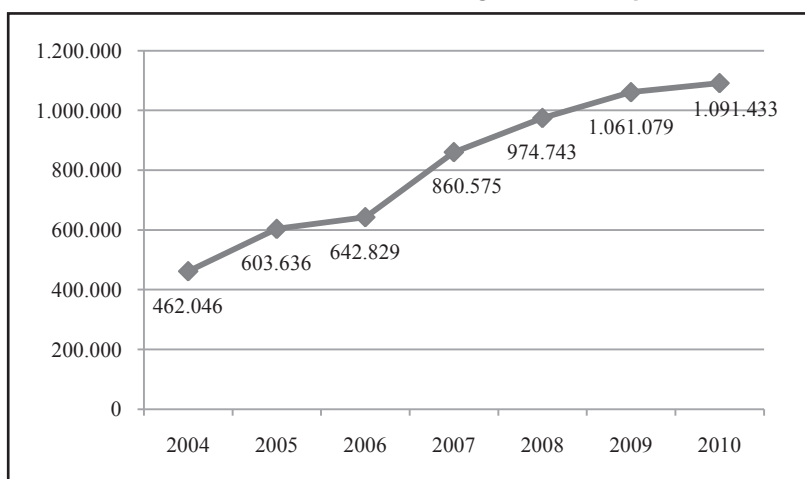
1.2. ELS RESIDENTS ESTRANGERS A CATALUNYA

1.2.1. EVOLUCIÓ GENERAL

Un cop acabat l'any 2010, el nombre d'estrangers amb certificat de registre o targeta de residència en vigor a Catalunya és de 1.091.433 persones, cosa que suposa un creixement de 30.354 residents estrangers en relació a l'any 2009.

El Gràfic 1.25 ens permet veure en perspectiva l'evolució dels residents estrangers a Catalunya entre els anys 2004 i 2010. L'Observació del gràfic ens permet constatar que hi ha un creixement sostingut en el temps, de la mateixa manera que la tendència a la desacceleració que ja començà l'any 2008, es veu confirmada aquest any.

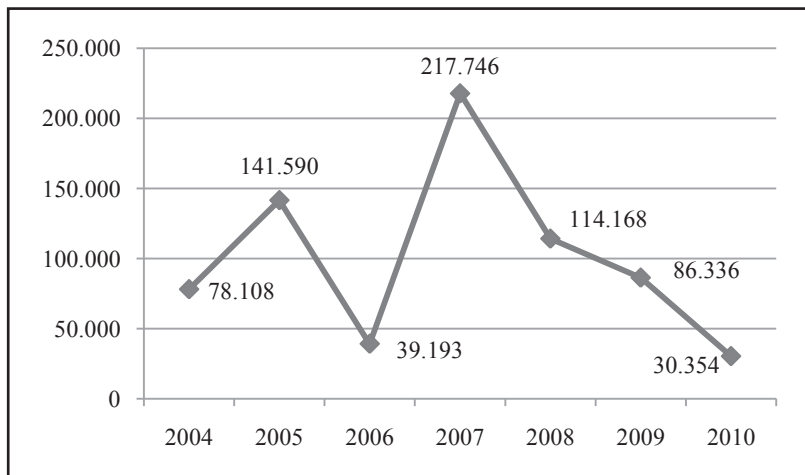
Gràfic 1.25. Residents estrangers a Catalunya

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración*.

En aquest sentit, el Gràfic 1.26 ens mostra com el 2010 presenta el creixement més baix, en termes absoluts, des del 2004, fins i tot per sota de l'any 2006. Si tenim en compte que el 2006 va tenir un comportament marcat per la concentració de permisos de residència en el 2005 a causa del procés extraordinari de regularització², encara és més significativa la reducció de creixement que presenta el 2010.

Gràfic 1.26. Creixement anual de residents estrangers a Catalunya

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración*.

Cal tenir en compte també la possibilitat que les dades del 2007 encara es trobessin influïdes indirectament pel procés extraordinari del 2005 i que bona part de l'augment produït el 2007 fos conseqüència de l'augment dels processos de reagrupament familiar realitzats pels residents estrangers que varen obtenir la residència de forma concentrada entre el 2005 i principis del 2006. Si fos així, la concentració de reagrupaments en l'any 2007 hauria cobert en bona part les necessitats de reagrupament dels residents laborals amb dret a fer-ho. Això explicaria, si més no una part de la diferència entre les taxes de variació de residents del 2007 i del 2008, però no tant la continuació de la reducció del creixement durant el 2009 i el 2010. Les dades del 2010 doncs confirmen una tendència a la reducció del creixement del nombre d'estrangers amb permís de residència.

Els motius d'atorgament del permís ens donen una idea dels processos d'assentament que està seguint la població estrangera. En aquest sentit la Taula 1.4 presenta la distribució dels residents extracomunitaris per motiu de l'atorgament del permís.

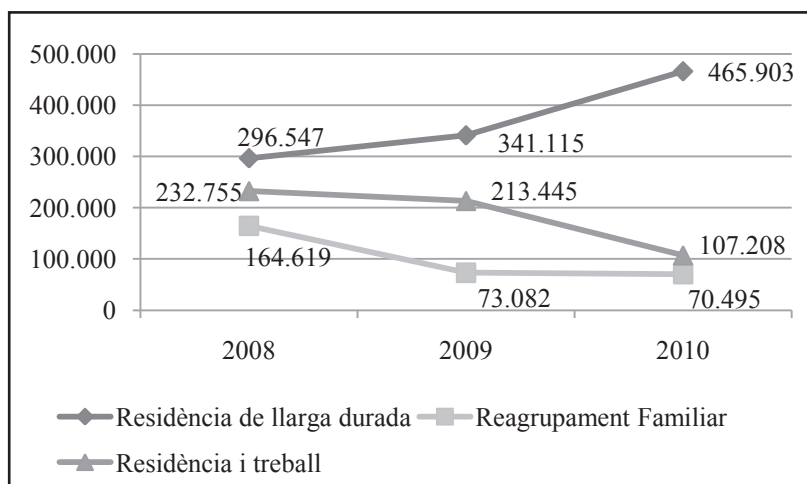
² Garrell Ballester, D. (dir.). *Inserció laboral de la població immigrada a Catalunya: informe 2007*. Barcelona: CERES, 2008. Com es diu en aquest estudi, la major part de permisos es concentren al 2005 i principis del 2006, quan en condicions normals s'hauria d'haver repartit entre el 2005 i tot el 2006. D'aquí aquesta caiguda de la variació interanual.

Taula 1.4. Residents del règim general segons motiu d'atorgament del permís de residència. Any 2010

	Residents 2010	% sobre el total	% variació interanual
Treball per compte aliè	106.564	15,1%	-49,8%
Treball per compte propi	644	0,1%	-51,4%
Residència no lucrativa	46.476	6,6%	-26,3%
Reagrupament familiar	70.495	10,0%	-3,5%
Arrelament	15.822	2,2%	-20,6%
Altres circumstàncies	378	0,1%	-20,1%
Residència de llarga durada	465.903	66,0%	36,6%
Total	706.282	100,0%	-0,7%

Font: Elaboració pròpia. Dades del Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración.

Dues tercers parts dels residents tenen un permís de llarga durada. El permís de llarga durada es pot sol·licitar després de 5 anys de residència legal ininterrompuda a Espanya. Això significa que dues tercers parts dels actuals estrangers amb permís de residència que viuen a Catalunya, fa més de 5 anys que hi són. A més, també observem que els residents de llarga durada, han augmentat molt considerablement respecte l'any anterior, i encara més important, són els únics que han augmentat. Els altres dos col·lectius més importants són els residents per treball per compte aliè i els residents per reagrupament familiar. Els residents per treball no fa 5 anys que tenen residència legal i per tant hem d'entendre que porten menys temps al país. El següent gràfic ens mostra l'evolució recent d'aquest 3 tipus de motiu per obtenir el permís de residència. Observem com la residència de llarga durada porta dos anys creixent mentre que els altres dos tipus de permís es redueixen.

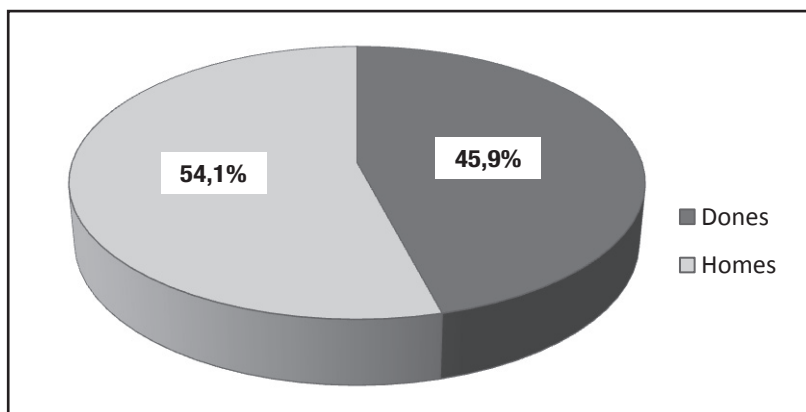
Gràfic 1.27. Comparació de l'evolució recent dels tres motius d'atorgament més importants

Font: Elaboració pròpia. Dades del Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración.

1.2.2. EL PERFIL DELS RESIDENTS

El Gràfic 1.28 ens mostra la distribució dels residents estrangers a Catalunya per sexes. les dones representen el 45,9% en front del 54,1% dels homes.

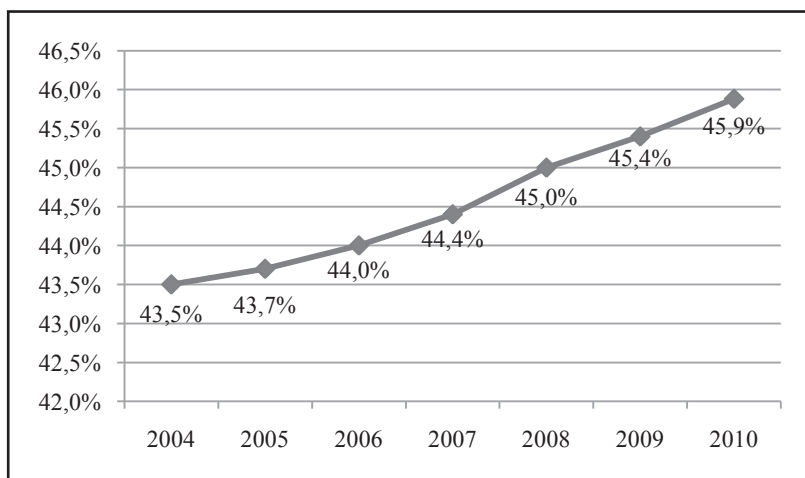
Gràfic 1.28. Residents estrangers a Catalunya per sexe, any 2010

Font: Elaboració pròpia. Dades del Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración.

Això no obstant, cal contextualitzar aquesta diferència de 8,2 punts a favor dels homes, tot observant el Gràfic 1.29. Entre els anys 2004 i 2010, es passa d'una presència del 43,5% de dones a l'actual de 45,9%. Així doncs, al llarg d'aquests sis anys i de forma ininterrompuda, el percentatge de dones ha augmentat 2,4 punts percentuals. Malgrat aquesta tendència a l'alça en la proporció de dones dins del col·lectiu immigrant, no cal oblidar que la seva presència en el total de residents, encara és inferior a la dels homes.

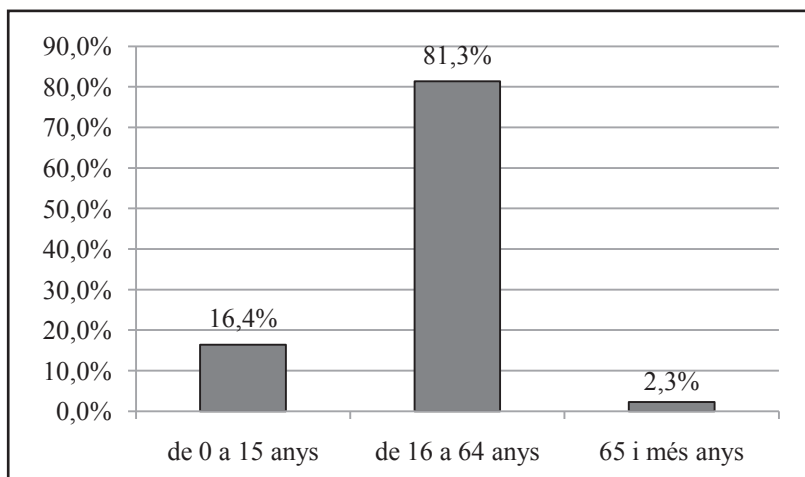
Gràfic 1.29. Evolució de la proporció de dones estrangeres residents sobre el total de residents estrangers a Catalunya

Font: Elaboració pròpia. Dades del Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración.

En quant a les edats, el Gràfic 1.30. ens mostra una molt alta concentració en el tram d'edats normalment actives (16 a 64 anys) amb un percentatge del 81,3%. Recordem que en el cas dels empadronats aquest percentatge és molt semblant (79,7%).

Gràfic 1.30. Distribució dels residents estrangera per edats, en relació a l'activitat. Catalunya 2010

Font: Elaboració pròpia. Dades del Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración.

La Taula 1.5 ens presenta la distribució dels residents estrangers a Catalunya per grans zones geogràfiques d'origen. Com podem observar, els africans són el col·lectiu majoritari seguits dels llatinoamericans. Això suposa un canvi respecte els darrers anys en què el col·lectiu llatinoamericà era, per zones d'origen el col·lectiu majoritari. La nova situació ve provocada per una pèrdua interanual (-4,7%) dels llatinoamericans i un augment moderat dels africans, de fet a banda d'aquells residents dels què no consta la nacionalitat, l'únic col·lectiu que perd residents és el llatinoamericà.

Taula 1.5. Residents per zones d'origen. Catalunya, 2010

	Residents	% total	% Variació interanual
UE	302.757	27,7%	10,4%
Resta Europa	36.457	3,3%	12,2%
Àfrica	322.234	29,5%	2,9%
Amèrica llatina	304.873	27,9%	-4,7%
Àsia	120.559	11,0%	4,6%
Amèrica del nord	3.889	0,4%	0,1%
Oceania	398	0,0%	2,3%
Apàtrides i No consta	266	0,0%	-84,7%
Total	706.282	100,00%	-0,70%

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración*.

Aquestes variacions per zones no responen a moviments generals de cada zona sinó als de col·lectius de països diversos dins de cada zona. A l'hora de fer l'anàlisi dels residents estrangers per nacionalitats hem seleccionat els deu països amb major població activa a Catalunya, independentment que siguin o no extracomunitaris. Això suposa un canvi respecte als informes anteriors quan la referència eren els afiliats a la Seguretat Social, el canvi de criteri, ja comentat a la presentació d'aquest informe, és degut a la decisió de centrar molt més el nostre anàlisi en el mercat de treball real i les dades que més s'acosten a aquesta realitat són les de l'Enquesta de Població Activa del INE.

D'altra banda, l'ordre dels països en funció de la població activa pot patir modificacions a l'hora d'analitzar els residents estrangers. És a dir, que pot diferir l'ordre dels països segons el nombre d'actius respecte a l'ordre dels països segons el nombre de residents estrangers. Tot i això, l'estructura de les taules i els gràfics es mantindran inamovibles ja que aquest informe té com a objecte central la situació de la població immigrant en el mercat laboral de Catalunya.

Una vegada fetes aquestes consideracions metodològiques, la Taula 1.6 ens mostra el nombre de residents en funció del país d'origen. S'hi observa que, en un context de creixement general molt baix, en el qual s'ha produït la menor entrada de nous estrangers en molts anys, els equatorians, argentins i colombians presenten importants pèrdues interanuals de residents

que expliquen la reducció de residents llatinoamericans que ens presentava la Taula 1.5. Els col·lectius comunitaris majoritaris augmenten clarament, tant els italians com els romanesos.

Taula 1.6. Residents estrangers a Catalunya per país d'origen. Any 2010

	2010	Percentatge sobre el total	Taxa creixement interanual
Romania	106.409	9,7%	11,4%
Itàlia	49.775	4,6%	13,7%
Resta comunitaris	146.573	13,4%	8,6%
Total comunitaris	302.757	27,7%	10,4%
Marroc	252.591	23,1%	2,3%
Equador	77.256	7,1%	-11,4%
Colòmbia	44.273	4,1%	-6,9%
Xina	47.354	4,3%	0,2%
Perú	38.766	3,6%	-2,1%
Bolívia	32.780	3,0%	6,2%
Argentina	22.114	2,0%	-11,4%
República Dominicana	23.466	2,2%	0,6%
Resta extracomunitaris	290.910	26,7%	24,1%
Total extracomunitaris	788.676	72,3%	0,2%
Total	1.091.433	100,0%	2,9%

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración*.

1.3. LA IRREGULARITAT DE RESIDÈNCIA

Tal i com s'ha fet en els informes precedents, en aquest també es tractarà el fenomen de la immigració irregular. Tenint en compte que es disposa de les dades de residents estrangers i les d'empadronats de nacionalitat estrangera, es podrà calcular, restant els residents dels empadronats, el nombre d'estrangers que viuen a Catalunya i a Espanya sense permís de residència i, conseqüentment, es troben en situació irregular.

Es parteix de la base que per empadronar-se –que és el que dóna accés a la sanitat i a l'educació públiques– no és necessari estar en possessió del permís de residència. No obstant això, aquest càlcul presenta limitacions perquè el Padró Continu d'Habitants no reflecteix la totalitat dels moviments i com ja comentàvem a l'inici del capítol, presenta alguns problemes de gestió de les dades. És per això que considerem que el càlcul de la població immigrada en situació irregular, a partir del padró, és aproximat i no serveix pas per conèixer la dimensió exacta d'aquesta, però, atès que aquestes limitacions han estat les mateixes al llarg del període estudiat i a falta d'altres dades més fiables, sí que serveix per mesurar la tendència de la irregularitat a mitjà i llarg termini.

La següent taula presenta el nombre de residents i d'empadronats de diversos àmbits territorials. Si es resten els residents dels empadronats, aquesta diferència permet conèixer quina és la taxa d'irregularitat. Les dades, que són provisionals, corresponen al Padró de l'1 de gener de 2011 i per tant donen informació dels empadronats existents a la finalització del 2010.

Taula 1.7. Residents, empadronats i taxa d'irregularitat potencial per demarcacions. Catalunya i Espanya. Finals de 2010

	Empadronats*	Residents	Diferència	Taxa d'irregularitat
Espanya	5.730.667	4.926.608	804.059	14,0%
Catalunya	1.182.957	1.091.433	91.524	7,7%
Barcelona	792.238	729.750	62.488	7,9%
Girona	161.231	147.126	14.105	8,7%
Lleida	81.434	77.876	3.558	4,4%
Tarragona	148.054	136.681	11.373	7,7%

*Dades provisionals a 1 de gener de 2011.

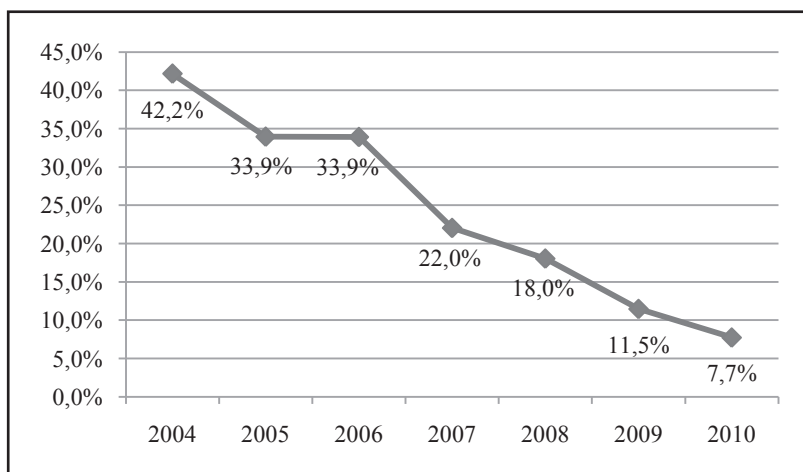
Font: Elaboració pròpia. Dades del *Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración* i del Padró d'Habitants del INE.

Comparativament, Catalunya, amb un 7,7%, presenta una taxa d'irregularitat potencial bastant més baixa que el conjunt de l'Estat, gairebé la meitat. Pel que fa a l'àmbit català, la taxa de Lleida és especialment baixa. Cal tenir en compte, en el cas de Lleida, que gairebé el 40% dels estrangers empadronats són comunitaris. En canvi, Girona és la província amb una taxa d'irregularitat més alta de Catalunya.

El Gràfic 1.31 mostra l'evolució de la taxa d'irregularitat potencial a Catalunya entre els anys 2004 i 2010.

Si l'any 2004, a Catalunya, 4 de cada 10 estrangers estaven en situació irregular; aquesta realitat, a finals del 2010, afecta a menys d'un de cada 10. Malgrat que la disminució anual mitjana d'immigració irregular entre 2004 i 2010 és de 5,8 punts percentuals, aquesta davallada no ha estat constant.

**Gràfic 1.31. Evolució de la taxa d'irregularitat potencial.
Catalunya, 2004-2010 (a la finalització de cada any)**

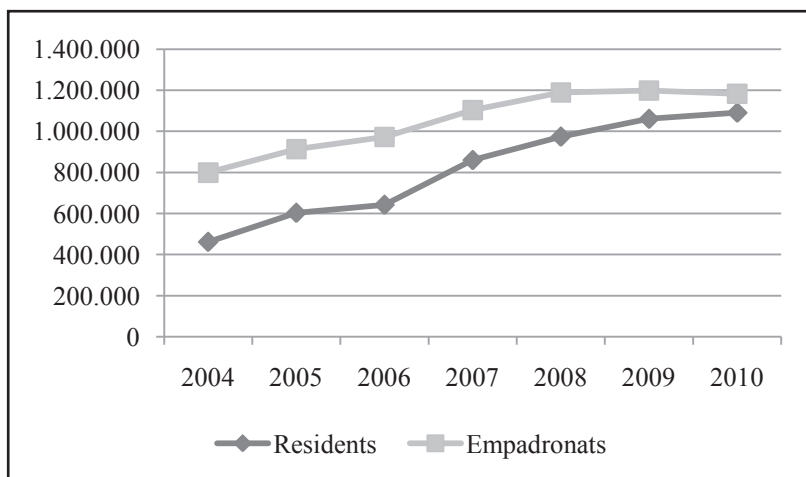

Font: Elaboració pròpia, a partir de dades del Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración i del Padró d'Habitants del INE.

L'any 2006 va ser testimoni de l'estancament de la irregularitat. L'any 2007, molt probablement a causa de l'entrada de Bulgària i, sobretot, Romania, a la Unió Europea, la irregularitat va experimentar una important disminució. A partir de gener de 2007 els ciutadans d'aquests països van poder obtenir la residència pel règim comunitari, això va significar un ràpid pas a la residència legal d'aquests col·lectius. Des d'aquesta data la reducció va continuar de forma sostinguda.

En el següent gràfic s'observa com el ritme de creixement dels residents és, sobretot a partir del 2007, superior al dels empadronats, de manera que les dues dimensions es van acostant reduint-se clarament el nombre d'empadronats que no tenen permís de residència. Mentre que els empadronats creixen un 48,1% entre el 2004 i el 2010, els residents creixen, en el mateix període, un 136,2%.

**Gràfic 1.32. Evolució comparada dels residents i els empadronats.
Catalunya, 2004-2010 (a la finalització de cada any)**

Font: Elaboració pròpia, a partir de dades del Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración i del Padró d'Habitants del INE.

Des del punt de vista del sexe i l'edat, les dues taules següents ens mostren que la irregularitat és lleugerament més femenina i és mínima en les edats actives. El percentatge de dones irregulars és superior en més de dos punts al dels homes. El tram d'edat dels més grans és el que presenta una taxa d'irregularitat més alta seguit dels més joves, en canvi el tram central, on es concentren els actius, presenta una taxa d'irregularitat gairebé 2 punts inferior a la mitjana.

**Taula 1.8. Residents, empadronats i taxa d'irregularitat per sexes.
Catalunya, finals de 2010**

	Empadronats*	Residents	Diferència	Taxa d'irregularitat
Homes	633.310	590.642	42.668	6,7%
Dones	549.647	500.791	48.856	8,9%
Total	1.182.957	1.091.433	91.524	7,7%

*Dades provisionals a 1 de gener de 2011.

Font: Elaboració pròpia, a partir de dades del Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración i del Padró d'Habitants del INE.

**Taula 1.9. Residents, empadronats i taxa d'irregularitat per grans grups d'edat.
Catalunya, finals de 2010**

	Empadronats*	Residents	Diferència	Taxa d'irregularitat
De 0 a 15 anys	209.155	179.117	30.038	14,4%
de 16 a 64 anys	942.811	887.680	55.131	5,8%
65 i més anys	30.991	24.636	6.355	20,5%
Total	1.182.957	1.091.433	91.524	7,7%

*Dades provisionals a 1 de gener de 2011.

Font: Elaboració pròpia, a partir de dades del Anuario Estadístico de Inmigración de la Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración i del Padró d'Habitants del INE.

2. ELS ESTRANGERS EN EL MERCAT DE TREBALL

2.1. PANORAMA GENERAL

La crisi que s'inicia a finals de l'any 2007 i que comença a tenir efectes sobre el mercat de treball en la segona meitat del 2008, produeix durant el 2009 les pitjors dades dels darrers 10 anys, que afecten especialment a la població estrangera. Una de les característiques diferenciadores d'aquest període respecte a etapes anteriors és la reducció de població estrangera en edat de treballar, és a dir, hi ha població estrangera potencialment activa que marxa de Catalunya. No podem saber on van, tot i que diversos experts apunten a que majoritàriament el que fan és anar a altres països europeus on la situació econòmica ja està millorant.

Efectivament, després d'anys en què l'augment de la presència d'immigrants va ser constant i la seva importància en el mercat de treball i el sistema productiu de Catalunya no va parar de créixer, es va entrar en una fase de contracció de la presència de població estrangera i, encara més, de pèrdua d'efectius en el mercat de treball pel que fa a l'oferta potencial i efectiva de mà d'obra. Si seguim la seqüència temporal que ens indiquen les dades, sembla que el primer que succeeix és un molt fort augment de l'atur durant l'any 2008, i una pèrdua de llocs de treball i d'afiliats a la Seguretat Social que comença a finals del 2008, fenòmens, tots dos, que es consoliden durant el 2009 i que afecten al creixement de la població amb permís de residència, el qual s'alenteix de forma molt important, perquè la principal forma d'accedir-hi és el treball i aquest s'està reduint. És però en les dades de 2009 quan apareix per primer cop una reducció de població activa i potencialment activa (16 i més anys), que pot ser el resultat d'un canvi relatiu de l'estratègia migratòria, com a resposta als efectes de la crisi econòmica, la qual afecta més al col·lectiu de treballadors estrangers que als autòctons.

Durant el 2010 la pèrdua de població estrangera en edat de treballar continua, però la pèrdua d'ocupació neta s'atura, tot i que continua augmentant el nombre d'aturats a causa de l'augment de població activa. Aquest possible inici de canvi en el mercat de treball es manifesta de manera molt clara en el cas dels estrangers que presenten, en conjunt, unes dades interanuals millors que les de la població de nacionalitat espanyola, especialment en el cas de l'ocupació.

Les taules 2.1 i 2.2 ens mostren les variacions interanuals de les diferents variables estructurals del mercat de treball³ en el darrer trimestre del 2010. Hi podem veure que, en el cas dels

³ Població de 16 i més anys (o població potencialment activa): població en edat legal de treballar.

Població inactiva: població de 16 i més anys que no vol treballar.

Població activa: població de 16 i més anys que vol treballar.

Població ocupada: població activa que treballa.

Població aturada: població activa que no treballa i que està buscant feina.

estrangers el que més destaca és la important reducció de la població inactiva. Si observem la resta de dimensions i sumem la reducció de població de 16 i més anys amb l'augment de població activa, podem veure que només el 47,7% d'aquests antics inactius es converteixen en actius, mentre que més de la meitat d'antics inactius simplement desapareixen. És a dir, en termes interanuals, la nova oferta de mà d'obra estrangera té el seu origen en la decisió de buscar feina per part d'estrangers que ja eren al país l'any anterior.

En el cas de la població de nacionalitat espanyola la minsa reducció d'inactius no pot més que significar un augment d'actius⁴.

Dels nous estrangers actius, gairebé 3 quartes parts són nous ocupats i només una quarta part engrosseix el col·lectiu d'aturats estrangers. En canvi, i sempre en termes interanuals, els nous actius espanyols s'uneixen als qui han perdut la feina i fan créixer el nombre d'aturats gairebé un 10%, més de 8 punts percentuals per sobre del creixement dels aturats estrangers.

Taula 2.1. Variació interanual de població estrangera. 4t trimestre 2010

	Variació absoluta	Variació relativa
Població ocupada	8.714	1,7%
Població aturada	3.026	1,4%
Població inactiva	-24.589	-10,7%
Total 16 i més	-12.849	-1,4%
Població activa	11.740	1,6%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE.

Taula 2.2 Variació interanual de població de nacionalitat espanyola. 4t trimestre 2010

	Variació absoluta	Variació relativa
Població ocupada	-11.588	-0,4%
Població aturada	40.686	9,6%
Població inactiva	-11.382	-0,6%
Total 16 i més	17.716	0,3%
Població activa	29.098	0,9%

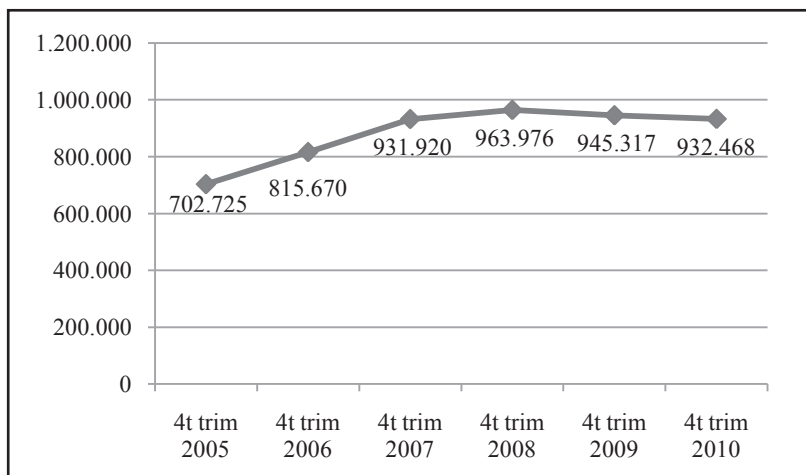
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE.

Des del punt de vista dels efectes d'aquestes variacions sobre el mercat de treball de Catalunya, podem dir que continua la pèrdua d'efectius pel que fa a l'oferta potencial de mà d'obra, doncs continua reduint-se la població estrangera en edat de treballar. Augmenta, en canvi, l'oferta efectiva de mà d'obra estrangera (població activa), a causa de la recuperació d'antics desanimats i desanimades que, d'altra banda, obtenen un èxit considerable atès que la gran majoria es converteixen en ocupats.

4 Només hi ha una alternativa, la marxa del país. Si fos així, estaríem parlant d'emigració i no és el cas.

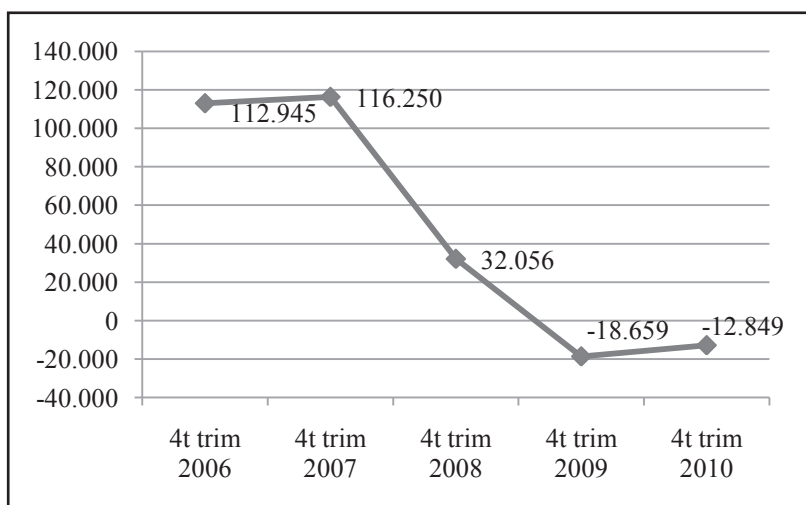
Els següents dos gràfics ens mostren l'evolució de la població potencialment activa a Catalunya entre el 2005 i el 2010. Com podem veure, l'any 2008 quan comencen a manifestar-se en l'ocupació els efectes de la crisi econòmica, hi ha una reducció important del creixement, fins aleshores sostingut, de la població estrangera en edat de treballar. En el 2009, quan s'arriba al punt màxim de pèrdua de llocs de treball, és també el moment en què es produeix la màxima reducció de població estrangera en edat de treballar. La tendència es manté en el 2010 però amb menys intensitat.

Gràfic 2.1. Evolució de la població estrangera de 16 i més anys a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE.

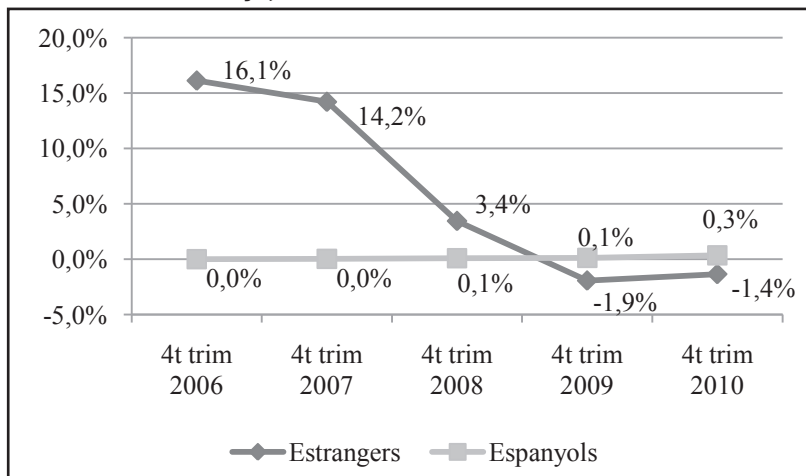
Gràfic 2.2. Variació interanual de la població estrangera de 16 i més anys a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE.

El Gràfic 2.3 compara la taxa de creixement de la població de 16 i més anys dels estrangers amb la de la població de nacionalitat espanyola i ens permet veure el canvi que es produeix en aquest darrer període.

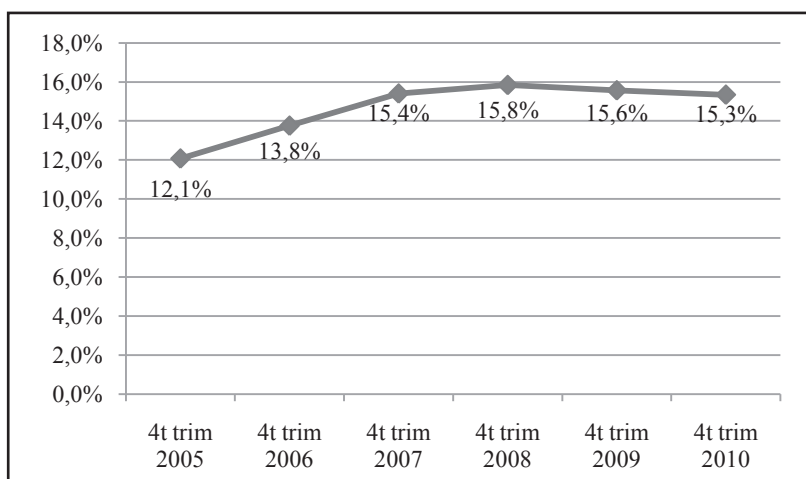
Gràfic 2.3. Evolució de la taxa de creixement de la població de 16 i més anys per nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2006-4t trimestre 2010

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE.

Finalment, el Gràfic 2.4 mostra com, a rel d'aquesta disminució de població estrangera en edat de treballar, el pes dels estrangers en el total de la població potencialment activa tendeix a reduir-se, tot i que encara es manté per sobre del 15%.

Gràfic 2.4. Percentatge de població estrangera de 16 i més anys a Catalunya. 4t trimestre 2005-4t trimestre 2010

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE.

Seguidament realitzarem el mateix tipus d'anàlisi global per sexes, per trams d'edat i zona d'origen.

La població estrangera en edat de treballar està totalment equilibrada des del punt de vista dels sexes. Les dones representen el 50% de la població estrangera de 16 i més anys.

Les taules 2.3 i 2.4 ens mostren el diferent comportament interanual de les variables estructurals segons el sexe. Hi podem observar que la reducció de població de 16 i més anys es deu als homes, ja que les dones en edat de treballar augmenten, el seu augment però no és suficient per compensar la reducció d'homes que dobla l'increment de dones.

Aquesta pèrdua d'efectius masculins, es tant d'inactius com d'actius i, alhora, es perden tants ocupats com aturats. Així doncs, aquesta pèrdua generalitzada en totes les dimensions no permet relacionar la important marxa d'homes estrangers de Catalunya (-5,2%) amb cap moviment específic en l'estructura del mercat de treball.

En canvi les dones presenten unes dades que indiquen una millora clara en el mercat de treball en gairebé tots els aspectes i que justificarien un augment de la presència de dones estrangeres. Augmenta el nombre de dones, augmenta l'oferta de mà d'obra femenina (població activa) i augmenten les dones estrangeres ocupades. Tot i així, la demanda de mà d'obra no és suficient per absorbir el creixement de l'oferta de mà d'obra femenina i com a conseqüència d'això augmenten les dones aturades

Taula 2.3. Dones estrangeres. 4t trimestre 2010

	Variació absoluta	Variació relativa
Població ocupada	14.879	6,7%
Població aturada	9.334	12,2%
Població inactiva	-11.662	-7,3%
Total 16 i més	12.551	2,7%
Població activa	24.213	8,1%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Taula 2.4. Homes estrangers. 4t trimestre 2010

	Variació absoluta	Variació relativa
Població ocupada	-6.164	-2,2%
Població aturada	-6.308	-4,5%
Població inactiva	-12.927	-18,6%
Total 16 i més	-25.399	-5,2%
Població activa	-12.472	-3,0%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Pel que fa a les edats, cal destacar la pèrdua d'efectius dels més joves (entre els 16 i els 30 anys), l'augment de població activa i ocupada en la franja de 31 a 44 anys i la reducció dels aturats en aquesta franja i la dels joves de 20 a 30 anys.

Taula 2.5. Variació interanual per edats de la població estrangera segons la relació amb el mercat de treball a Catalunya. 4t trimestre 2010

	Població de 16 i més anys	Població Inactiva	Població Activa	Població Ocupada	Població Aturada
16 a 19 anys	-9.130	-8.535	-595	-1.222	627
20 a 30 anys	-6.059	-2.979	-3.080	5.088	-8.168
31 a 44 anys	1.442	-12.988	14.430	18.096	-3.666
45 a 54 anys	-3.461	-4.001	540	-10.987	11.527
55 a 64 anys	-193	502	-695	-3.401	2.706
65 i més anys	4.553	3.413	1.140	1.140	0
Total	-12.848	-24.588	11.740	8.714	3.026

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Per zones d'origen la Taula 2.6 ens mostra que els europeus, tant comunitaris com extracomunitaris, durant l'any 2010, augmenten la seva presència mentre que la resta, llatinoamericans, asiàtics i africans la redueixen de manera important. Els qui marxen en major nombre són els africans. Si combinem la informació del conjunt de variables, podem deduir els següents moviments interanuals.

La reducció de llatinoamericans està protagonitzada sobretot per inactius. Els asiàtics perden més actius que inactius (gairebé el doble) i més ocupats que aturats, però també perden més actius que ocupats. Els africans que, com dèiem, són el col·lectiu que marxa en major nombre, perden tant actius com inactius i dels actius que marxen tres quartes parts són aturats.

Taula 2.6. Variació interanual per zones d'origen de la població estrangera segons la relació amb el mercat de treball a Catalunya. 4t trimestre 2010

	Població de 16 i més anys	Població Inactiva	Població Activa	Població Ocupada	Població Aturada
Unió Europea	47.333	22.197	25.136	17.008	8.128
Rest a d'Europa	20.884	5.074	15.810	8.846	6.964
Llatinoamèrica	-20.292	-20.202	-90	712	-802
Àsia	-19.728	-6.993	-12.735	-11.411	-1.324
Àfrica	-35.247	-19.147	-16.100	-3.301	-12.799
Total	-11.986	-21.818	9.832	9.296	536

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

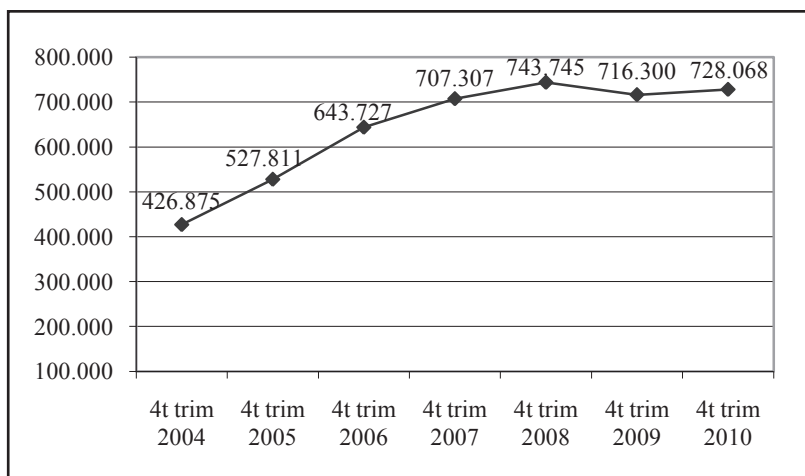
Així doncs, podem apuntar un perfil de l'estranger/a que marxa de Catalunya durant el 2010. Es tractaria d'homes joves extracomunitaris principalment africans.

Aquest èxode fa que l'evolució de les taxes d'ocupació i atur dels estrangers que romanen al país el 4t trimestre del 2010, sigui millor que la de la població de nacionalitat espanyola

2.2. L'ACTIVITAT DE LA POBLACIÓ ESTRANGERA

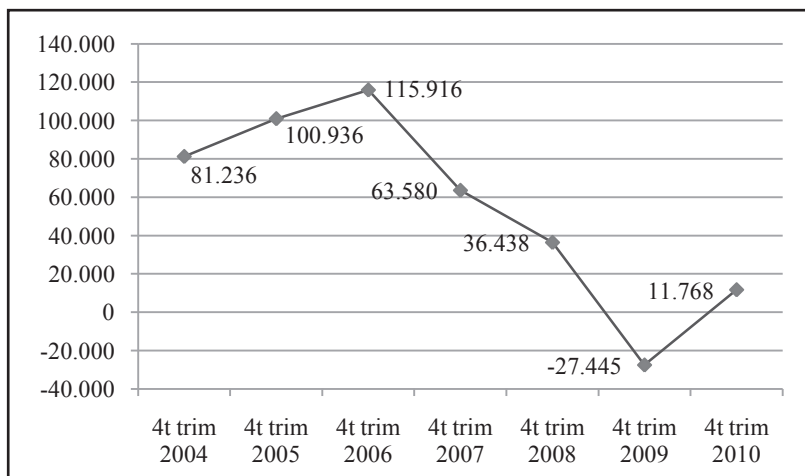
En el període 2003-2008, la població activa estrangera va créixer en més de 398.106 persones. Durant l'any 2009 però es produeix, per primer cop en els darrers anys, una davallada de la població activa estrangera. A finals del 2009 hi ha a Catalunya 27.445 estrangers actius menys que en el mateix període de l'any anterior. A finals del 2010 però es torna a invertir la tendència i l'activitat de la població estrangera comença a recuperar-se, la variació interanual, tal com ens mostra el Gràfic 2.6, torna a ser positiva tot i que molt per sota dels anys anteriors al 2009.

Gràfic 2.5. Evolució de la població activa estrangera a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE.

Gràfic 2.6. Variació interanual de la població activa a Catalunya

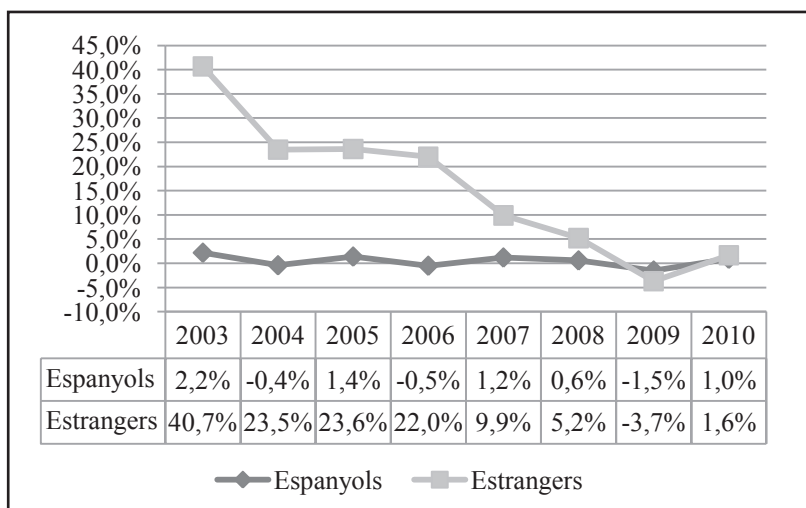

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE.

Pel que fa al ritme de creixement, tal com veiem al Gràfic 2.7, l'any 2004 es produeix una gran davallada, en concret 17,2 punts percentuals. Entre el 2004 i el 2006, la taxa es manté, però en el 2007 es produeix una caiguda important que, encara que amb menys intensitat, continua en el 2008, quan la taxa de creixement se situa en un 5,2%, 4,7 punts menys que l'any anterior. En el 2009, aquesta tendència es converteix ja en pèrdua de població activa estrangera.

S'observa també una diferència notable entre el ritme de creixement dels actius estrangers i els actius de nacionalitat espanyola. En aquest període els actius espanyols presenten dos moments de creixement negatiu, el 2004 i el 2006. El 2007 però, la població activa autòctona torna a tenir un creixement positiu. En el 2009 els actius de nacionalitat espanyola tornen a presentar creixement negatiu. La desacceleració continuada, des del darrer trimestre del 2006, del creixement dels actius estrangers, que va culminar amb la dada negativa del 2009, va produir un acostament de les dades de creixement d'ambdós col·lectius. En el 2010 tots dos presenten creixement tot i que el dels estrangers és superior.

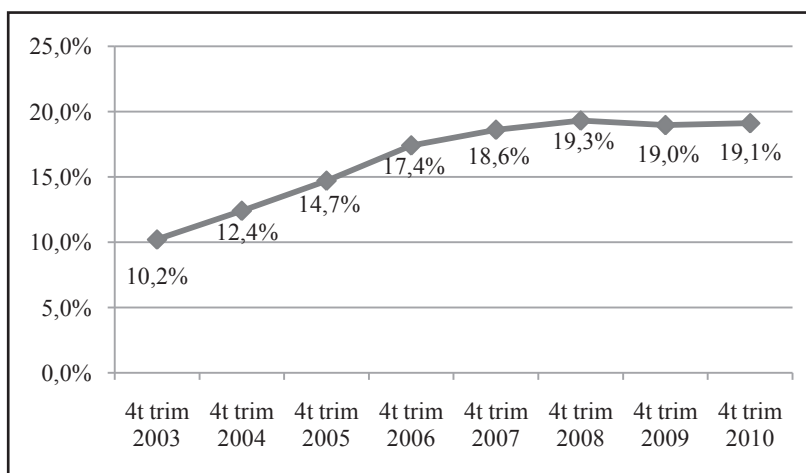
Gràfic 2.7. Evolució de la taxa de creixement de la població activa. Catalunya, 4t trimestre 2003-4t trimestre 2010

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE.

Com a conseqüència d'aquest superior augment dels actius estrangers, el pes d'aquests en el total de la població activa es recupera molt lleugerament respecte l'any anterior.

Gràfic 2.8. Percentatge de població activa estrangera a Catalunya

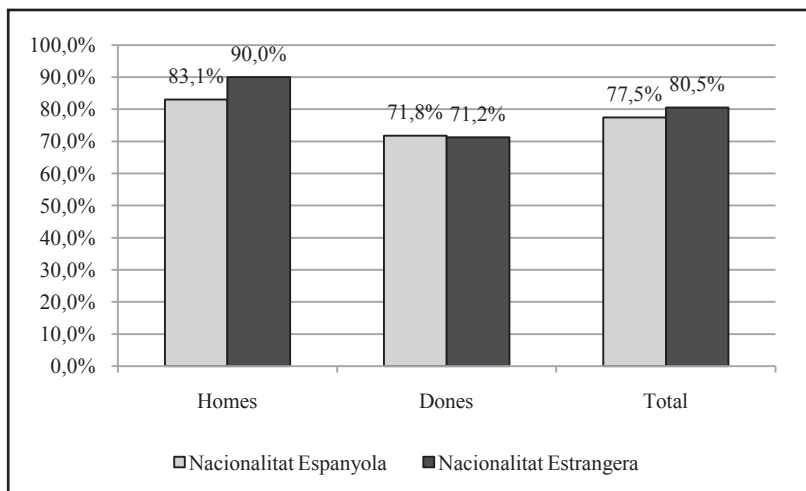

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

LA TAXA D'ACTIVITAT

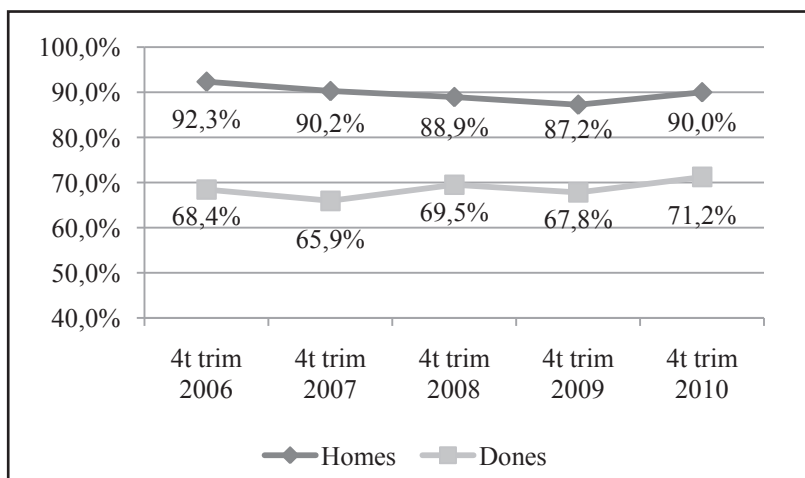
El Gràfic 2.9 ens mostra que la població estrangera presenta una taxa d'activitat 3 punts percentuals superior a la de la població de nacionalitat espanyola. Aquesta diferència ha augmentat 2 punts respecte l'any anterior. Per sexes, les dones estrangeres mostren una taxa d'activitat molt lleugerament inferior a la de les dones de nacionalitat espanyola. En el cas dels homes en canvi, els de nacionalitat estrangera presenten una taxa d'activitat gairebé 7 punts superior a la dels homes autòctons.

Gràfic 2.9. Taxes d'activitat de 16 a 64 anys per nacionalitat.
Catalunya, 4t trimestre del 2010

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

El Gràfic 2.10 compara l'evolució de la taxa d'activitat de la població estrangera per sexes. Hi podem observar que hi ha una recuperació de la taxa en relació a l'any anterior en ambdós casos.

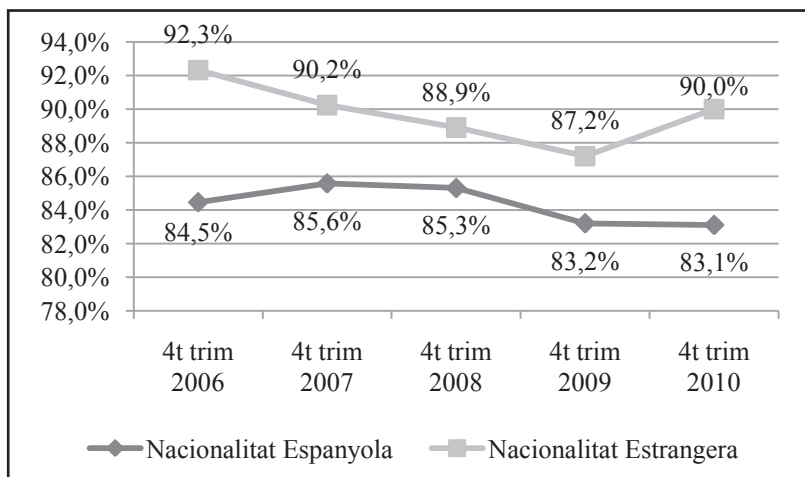
Gràfic 2.10. Evolució de la taxa d'activitat de 16 a 64 anys de la població estrangera per sexes a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Aquesta dada no té però una lectura nítidament positiva atès que en el cas dels homes és fruit de la pèrdua de població potencialment activa, tal com hem vist a la Taula 2.4. En el cas de les dones, en canvi, aquesta millora de la taxa d'activitat es dona en un context de creixement de la població potencialment activa i per tant indica, com ja hem vist, una activació de dones estrangeres que el 4t trimestre de l'any anterior eren inactives.

En comparació amb els homes de nacionalitat espanyola, els homes estrangers van començar la seva reducció de la taxa d'activitat molt abans, i d'altra banda la recuperació del 2010 representa un canvi de comportament que no té cap similitud amb el comportament de la taxa dels autòctons que sembla estabilitzada al voltant del 83%.

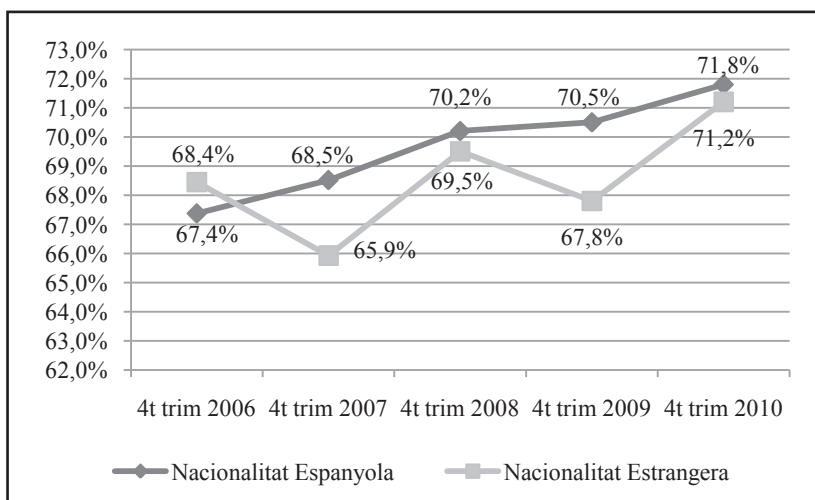
Gràfic 2.11. Evolució de la taxa d'activitat de 16 a 64 anys dels homes per nacionalitat a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

En el cas de les dones observem (Gràfic 2.12) que, així com les dones espanyoles presenten una tendència a augmentar la seva taxa d'activitat de manera sostinguda des del 2006, les dones estrangeres segueixen una evolució amb tendència a l'alça però amb episodis de reducció de la taxa.

Gràfic 2.12. Evolució de la taxa d'activitat de les dones per nacionalitat a Catalunya

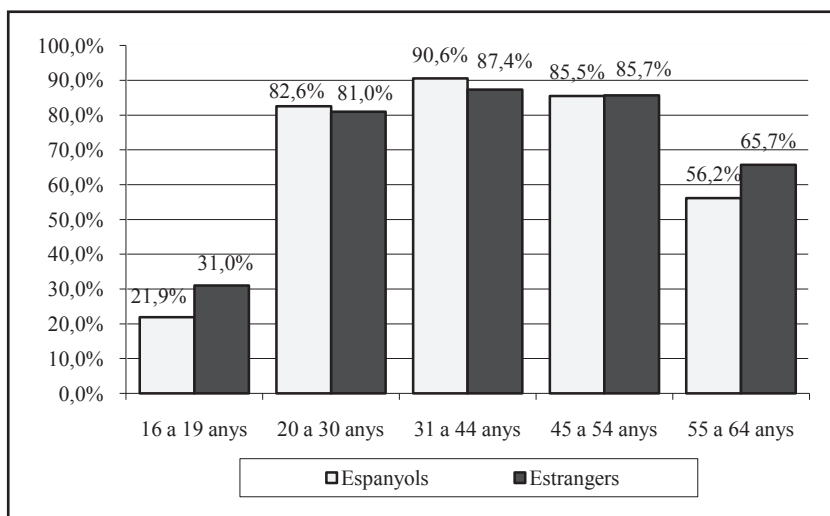

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Pel que fa a l'edat, el Gràfic 2.13 compara les taxes d'activitat per edats dels estrangers, amb les de la població de nacionalitat espanyola. Les diferències més significatives entre les taxes d'ambdós col·lectius es produeix en el grup de més edat (55 a 64 anys) i en el dels mes jo-

ves, on els estrangers presenten una taxa molt superior. En el cas dels més joves cal tenir en compte la seva important pèrdua de població en edat de treballar (veure Taula 2.5) que és en la seva major part població inactiva. En canvi en els trams centrals, la taxa d'activitat de la població de nacionalitat espanyola és superior a la dels estrangers.

Gràfic 2.13. Taxes d'activitat per edats, segons nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2010

*El tram de més de 64 anys no es pot prendre en consideració perquè els valors que ofereix l'exploració de l'EPA tenen un marge d'error excessiu.

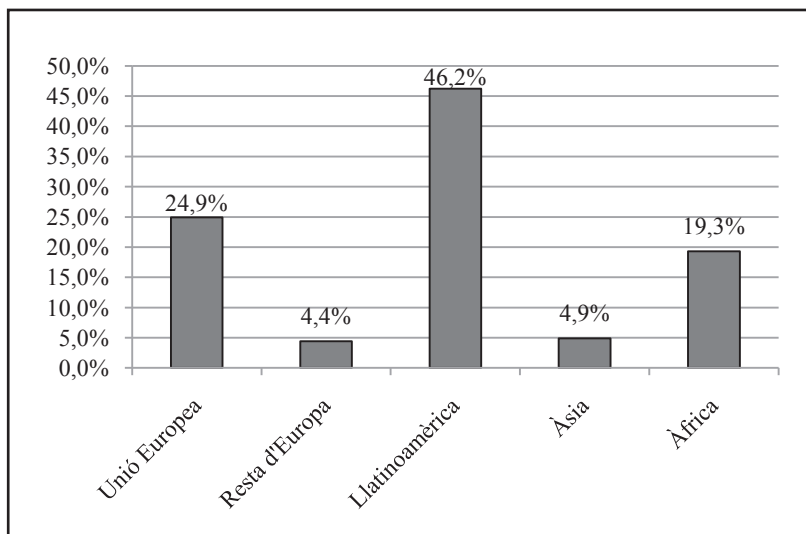
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

L'ACTIVITAT SEGONS L'ORIGEN

D'altra banda, l'activitat de la població estrangera és una variable que presenta una diversitat de valors segons l'origen geogràfic i la nacionalitat d'aquesta població. Presentem a continuació un seguit de dades que ens permeten fer-nos una idea de com es distribueix aquesta variable segon l'origen de la població estrangera. En aquest sentit el Gràfic 2.14 ens mostra la distribució dels actius estrangers per grans zones d'origen geogràfic.

Els llatinoamericans són el col·lectiu amb més pes en la població activa estrangera a molta distància de la resta. A diferència del 2006, quan es trobaven força per sota, els actius de la Unió Europea ja van assolir pràcticament el mateix pes que els africans el 4t trimestre del 2007, amb l'entrada de romanesos i búlgars a la Unió Europea. A finals del 2010, amb la marxa de població africana ja comentada (veure Taula 2.6), els comunitaris superen clarament als africans

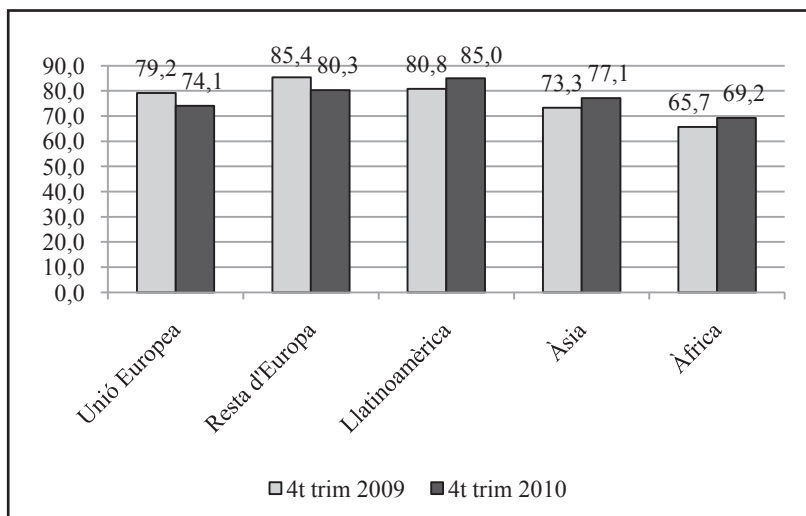
Gràfic 2.14. Distribució de la població activa estrangera per grans zones geogràfiques. Catalunya, 4t trimestre 2010

*No reflectim les dades d' Amèrica del Nord i Oceania , perquè estan afectades per un marge d'error excessiu
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Les taxes d'activitat per zones d'origen recollides en el Gràfic 2.15 ens mostren un augment interanual de la taxa d'activitat en tots els col·lectius no europeus mentre que en els europeus la taxa es redueix.

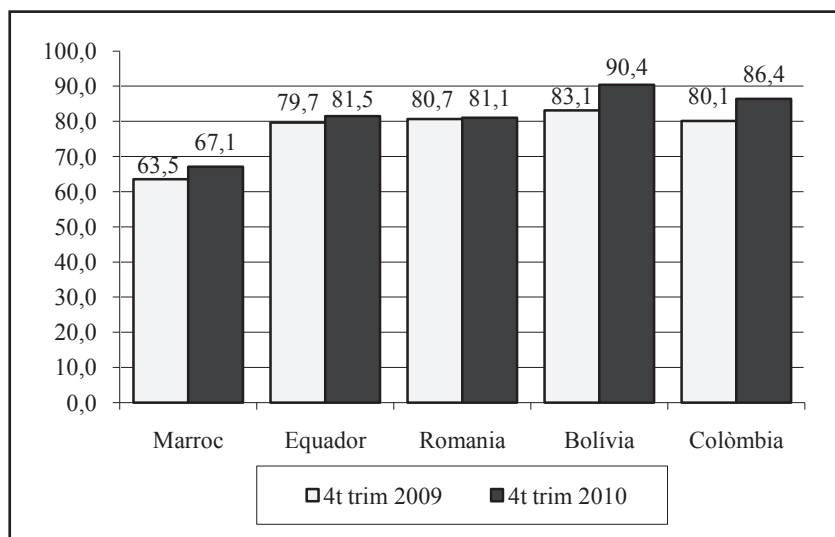
Gràfic 2.15. Taxa d'Activitat de la població estrangera de 16 i més anys per grans zones d'origen. Catalunya, 4t trimestre 2009 i 4t trimestre 2010

No reflectim les dades d' Amèrica del Nord, Oceania i Resta d'Europa perquè estan afectades per un marge d'error no acceptable en termes de validesa estadística.
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Per països, el Gràfic 2.16 ens mostra la taxa d'activitat dels 5 col·lectius d'estrangers amb més població de 16 i més anys. D'aquests 5 col·lectius, els bolivians, amb una taxa del 90,4%, són els més actius. Tots els col·lectius presenten taxes al voltant del 80% excepte els marroquins. Tots 5 col·lectius experimenten un creixement de la taxa, especialment els bolivians i els colombians.

Gràfic 2.16. Taxa d'activitat dels cinc països amb més població de 16 i més anys. Catalunya, 4t trimestre 2009 i 4t trimestre del 2010

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

La Taula 2.7 ens permet entendre millor aquest comportament de la taxa d'activitat per països. Ens centrarem en els dos exemples més clars de com una mateixa variació de la taxa pot respondre a tendències col·lectives diferents.

Taula 2.7. Variació interanual d'inactius, actius i potencialment actius dels 5 col·lectius més nombrosos segons el país de nacionalitat. 4t trimestre 2010

	Variació de població de 16 i més anys	Variació d'inactius	Variació d'actius
Marroc	-40.296	-20.327	-19.969
Equador	-6.178	-2.973	-3.205
Romania	20.512	3.638	16.874
Bolívia	14.221	-1.597	15.818
Colòmbia	6.446	-2.064	8.510

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Hi observem que els marroquins, que són el col·lectiu que més població potencialment activa (població de 16 i més anys) perd, veu augmentar la seva taxa d'activitat justament perquè aquesta pèrdua de població és molt superior a la pèrdua d'actius, de manera que la proporció

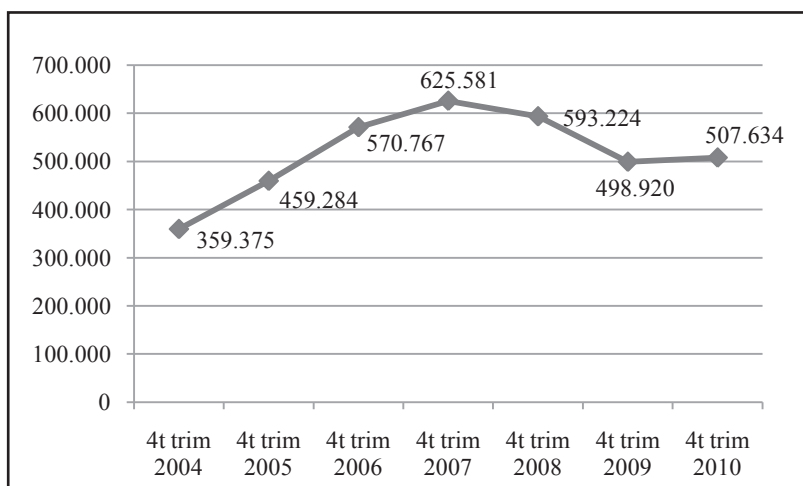
d'actius augmenta. L'augment de la taxa, per tant, no significa, en aquest cas, un augment de la voluntat d'aquest col·lectiu d'inserir-se en el mercat de treball de Catalunya, simplement la taxa es beneficia de la reducció de població d'aquesta nacionalitat en edat de treballar.

El cas contrari és el dels colombians que són un dels col·lectius que augmenten els seus efectius en edat de treballar. En aquest cas, es produeix un augment de la taxa d'activitat perquè l'augment de població potencialment activa es converteix en augment de població activa, a la qual s'hi afegeix part de població que ja era al país i tenia edat de treballar i l'any anterior no es declarava activa. Per tant, en el cas dels Colombians, l'augment de la taxa d'activitat sí significa una augment de la voluntat de treballar.

2.3. L'OCUPACIÓ DE LA POBLACIÓ ESTRANGERA

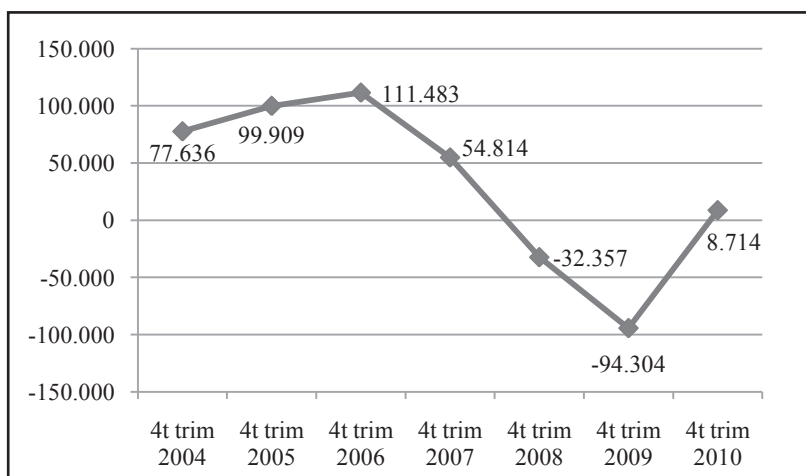
La tendència a la reducció de la població ocupada estrangera, que s'inicia el darrer trimestre del 2008 i que continua el 2009, s'atura el 4t trimestre del 2010.

Gràfic 2.17. Evolució de la població ocupada estrangera a Catalunya

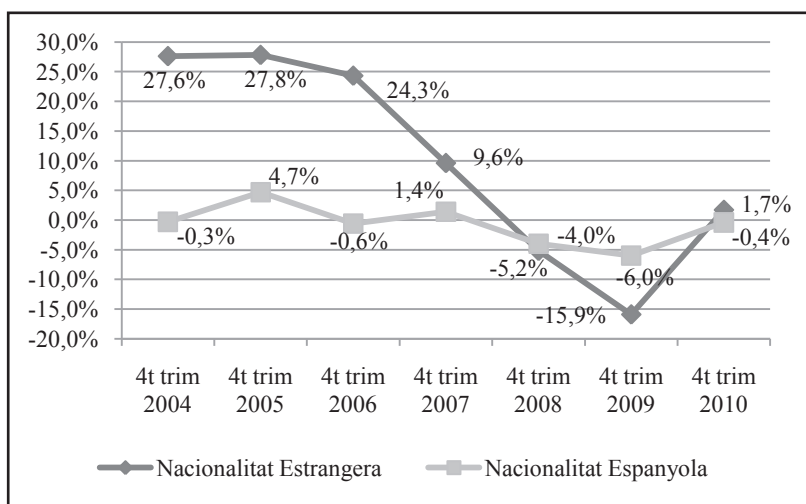
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Tal com mostra el Gràfic 2.18., a finals del 2010 es produeix un lleuger augment de 8.714 persones estrangeres ocupades respecte el mateix període del 2009. Aquest augment està molt lluny de compensar però els 128.661 ocupats perduts pel col·lectiu d'estrangers entre el 2008 i el 2009.

Gràfic 2.18. Variació interanual de la població ocupada estrangera a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

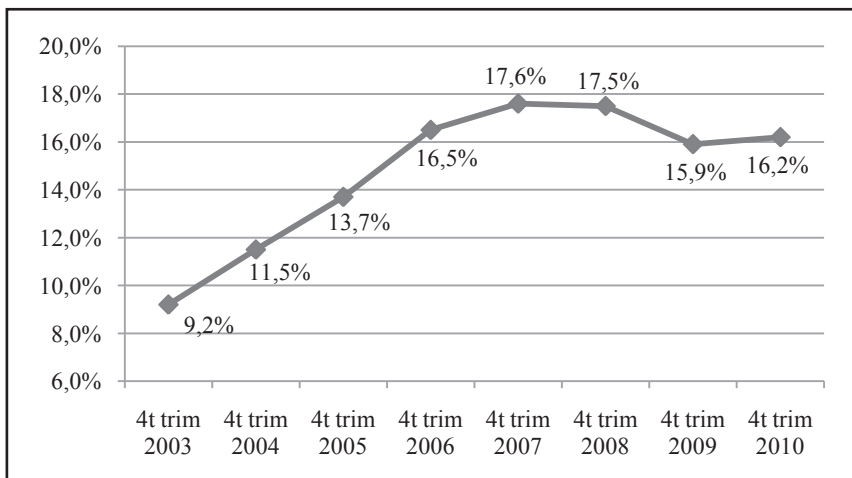
Pel que fa al ritme de variació, el Gràfic 2.19 ens mostra com el creixement de l'ocupació estrangera no va parar de disminuir, especialment des del 2006, fins a esdevenir negatiu a finals del 2008. El percentatge de pèrdua d'ocupació del 2009 triplicava el del mateix període de l'any anterior i era dues vegades i mitja superior al percentatge de pèrdua d'ocupats de nacionalitat espanyola que també estaven en clara disminució des del 2008. En el 2010 però, mentre que el creixement interanual dels ocupats i ocupades de nacionalitat espanyola encara és negatiu, tot i que en menor proporció que en el 2009, l'ocupació estrangera torna a presentar creixement.

Gràfic 2.19. Evolució de la taxa de creixement de la població ocupada. Catalunya, 4t trimestre 2004-4t trimestre 2010

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Com a conseqüència d'aquesta lleugera recuperació d'ocupació per part dels treballadors estrangers, afegida a la lleugera pèrdua d'ocupació dels autòctons, s'atura la reducció del pes dels ocupats estrangers dels dos darrers anys. El 4t trimestre del 2010 el percentatge d'ocupats estrangers és 3 dècimes superior al del mateix trimestre de l'any anterior.

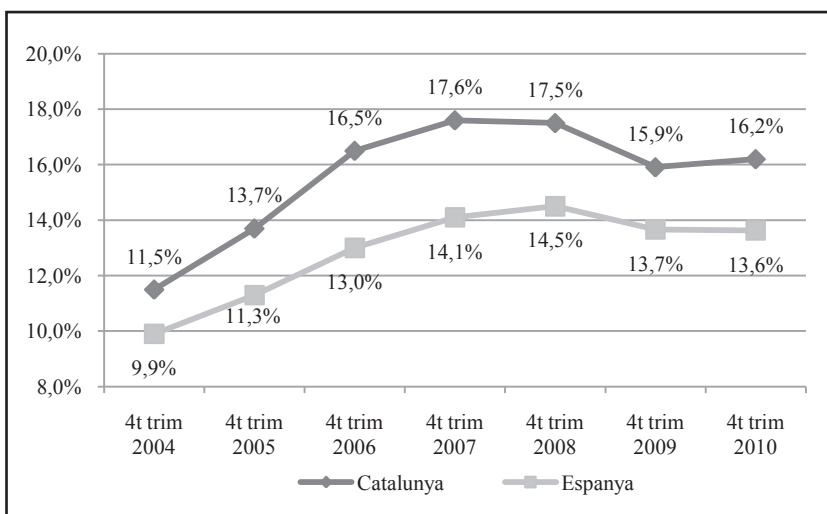
**Gràfic 2.20. Percentatge de població estrangera ocupada a Catalunya.
4t trimestre 2003-4t trimestre 2010**

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

El percentatge d'ocupats estrangers continua sent superior a Catalunya respecte la mitjana espanyola i de fet, aquesta distància augmenta.

**Gràfic 2.21. Comparació del pes de la població ocupada estrangera
a Catalunya respecte la mitjana espanyola**

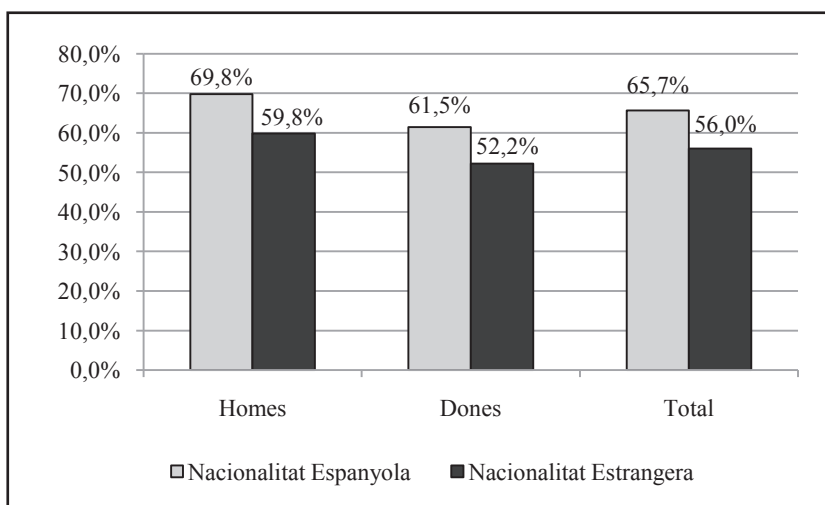
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

LA TAXA D'OCUPACIÓ

El Gràfic 2.22 mostra quina és la taxa d'ocupació, de la població de 16 a 64 anys, per nacionalitats i sexes.

Com es pot veure en el gràfic la taxa dels estrangers és molt inferior a la dels autòctons. En el cas dels homes, la diferència és de 10 punts, tot i que en el darrer any s'ha reduït de manera important. En el cas de les dones, la diferència és inferior a la dels homes, a favor de les dones autòctones.

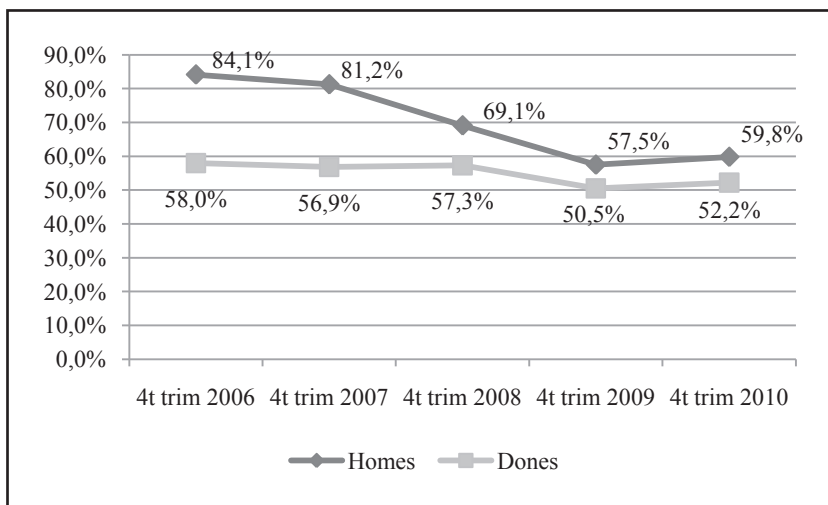
**Gràfic 2.22. Taxes d'ocupació de 16 a 64 anys per nacionalitat.
Catalunya, 4t trimestre 2010**

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Si ens fixem en l'evolució de les taxes d'ocupació dels estrangers per sexes, observem la forta caiguda de la taxa masculina, mentre que l'evolució de la taxa femenina es més estable. Les dades indiquen que la crisi ha afectat més als homes que a les dones, de manera que a finals del 2010, els homes, que partien de taxes molt més altes, s'acosten molt a la taxa de les dones.

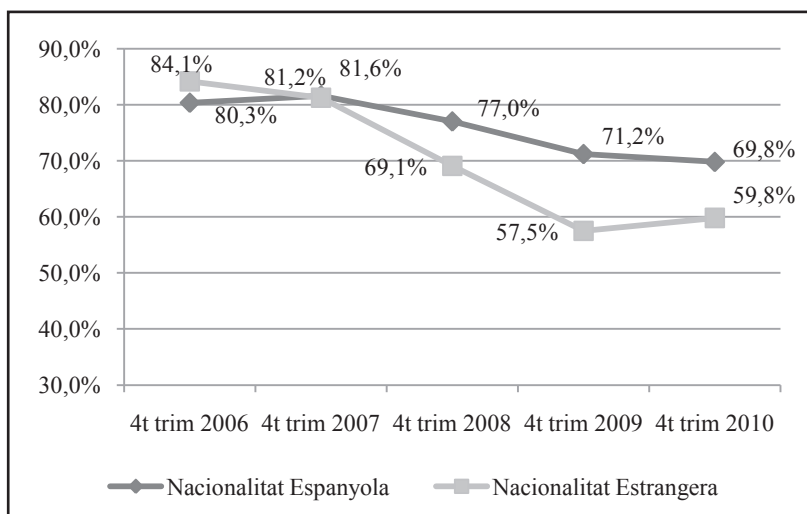
Gràfic 2.23. Evolució de la taxa d'ocupació de la població estrangera de 16 a 64 per sexes a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Si comparem les taxes dels homes estrangers amb la dels espanyols, observem que la taxa d'ocupació dels estrangers comença a reduir-se abans que en el cas dels espanyols, que la reducció és força més pronunciada i que, en canvi, a finals del 2010 ja es comença a recuperar, mentre que la taxa d'ocupació dels espanyols encara es continua reduint.

Gràfic 2.24. Evolució de la taxa d'ocupació de 16 a 64 anys dels homes per nacionalitat a Catalunya

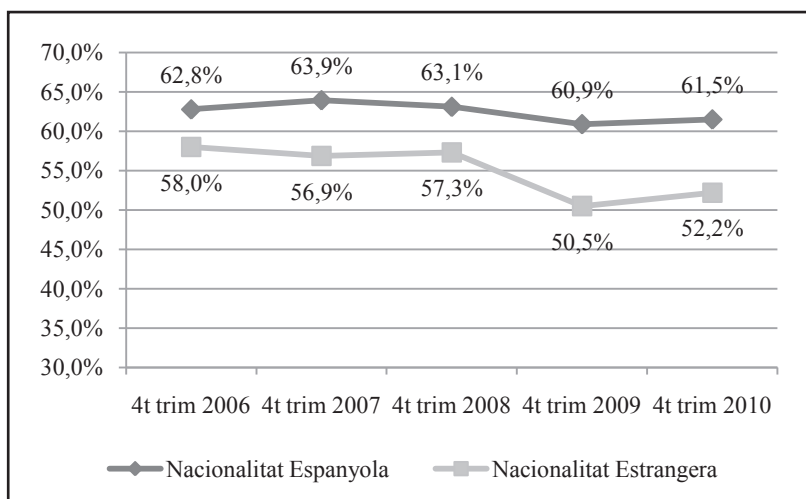

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

És important tenir en compte que aquest diferent comportament de la taxa a finals del 2010, ve causat principalment per la pèrdua de població masculina potencialment activa per part dels estrangers. Tal com veïem a la Taula 2.4., tot i que sí que es produeix una lleugera reducció d'ocupats, la reducció d'homes estrangers de 16 i més anys és quatre vegades superior. Per tant la taxa augmenta sobretot per la marxa de població masculina.

En el cas de les dones estrangeres, la situació de la taxa es força estable fins al 2008 i només es dona una caiguda important de la taxa en el 2009, que torna a créixer a finals del 2010. Per la seva banda, les dones de nacionalitat espanyola també presenten una reducció de la taxa a finals del 2009 però força més suau que la de les estrangeres.

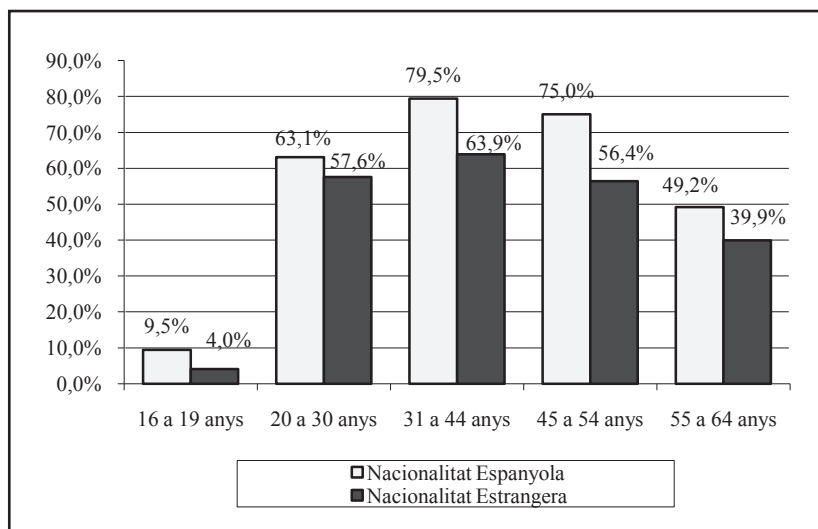
Gràfic 2.25. Evolució de la taxa d'ocupació de 16 a 64 anys de les dones per nacionalitat a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Pel que fa a les edats, podem veure (Gràfic 2.26) que la taxa d'ocupació de la població de nacionalitat espanyola és clarament superior a la dels estrangers en totes les edats, especialment en els trams de 31 a 54 anys.

Gràfic 2.26. Taxes d'ocupació per edats, segons nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2010

*El tram de més de 64 anys no es pot prendre en consideració perquè els valors que ofereix l'explotació de la EPA tenen un marge no acceptable.

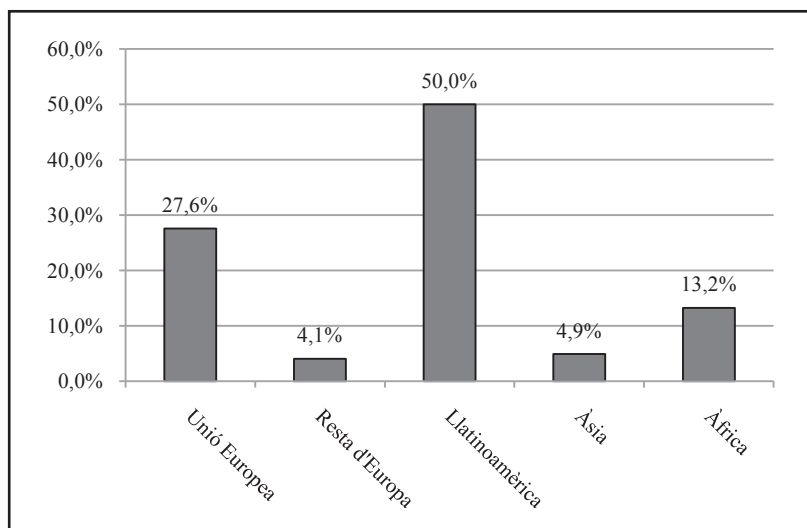
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

L'OCUPACIÓ SEGONS L'ORIGEN

D'altra banda, l'ocupació de la població estrangera presenta una diversitat de valors segons l'origen geogràfic i la nacionalitat d'aquesta població. Tal com fèiem amb l'activitat, presentem a continuació un seguit de dades que permeten fer-nos una idea de com es distribueix aquesta variable segons l'origen de la població estrangera.

El Gràfic 2.27 ens mostra el pes dels ocupats estrangers segons grans zones d'origen geogràfic. Els ocupats llatinoamericans són la meitat dels ocupats estrangers, a molta distància els segueixen els ciutadans comunitaris i després els africans.

Gràfic 2.27. Distribució de la població ocupada estrangera per grans zones d'origen. Catalunya, 4t trimestre 2010

*No reflectim les dades d' Amèrica del Nord ni d'Oceania perquè estan afectades per un marge d'error no acceptable.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

El Gràfic 2.28 ens mostra la taxa d'ocupació de la població estrangera de 16 i més anys segons les mateixes zones geogràfiques a finals del 2009 i del 2010.

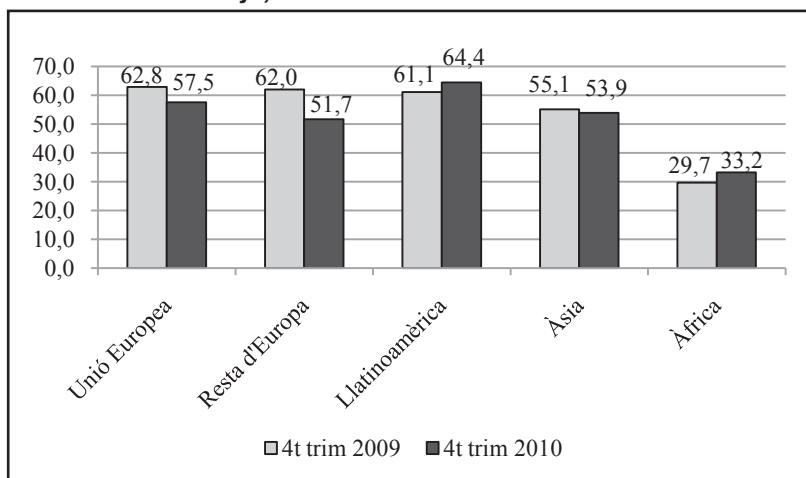
El col·lectiu llatinoamericà i africà són els únics que veuen augmentar la seva taxa d'ocupació. Curiosament es tracta del col·lectiu amb la taxa més elevada (el llatinoamericà) i el col·lectiu amb la taxa més baixa (l'africà). La taxa d'ocupació dels europeus (comunitaris i extracomunitaris) i dels asiàtics es redueix.

El diferent comportament de la taxa de llatinoamericans i africans d'una banda i dels europeus per una altra, té més a veure amb les variacions de les respectives poblacions en edat de treballar que no pas amb les variacions en la població ocupada. Tal com veiem a Taula 2.6, la població estrangera africana i llatinoamericana pateixen una important reducció interanual, aquesta reducció fa que el percentatge d'ocupats respecte el total dels possibles ocupats sigui superior.

El cas contrari és el dels europeus. La seva taxa no es redueix per pèrdua de llocs de treball, al contrari, els ocupats europeus augmenten clarament. El que succeeix és que la població de 16 i més anys d'origen europeu augmenta molt més del que ho fan els ocupats europeus, per això la seva taxa d'ocupació disminueix.

Un cas diferent dels dos anteriors és el dels asiàtics, els quals veuen reduir-se la seva taxa per una caiguda de l'ocupació alhora que es redueix, en una proporció semblant, la seva població potencialment activa (veure Taula 2.6).

Gràfic 2.28. Taxa d'ocupació de 16 i més a anys per grans zones d'origen. Catalunya, 4t trimestre 2009 i 4t trimestre 2010

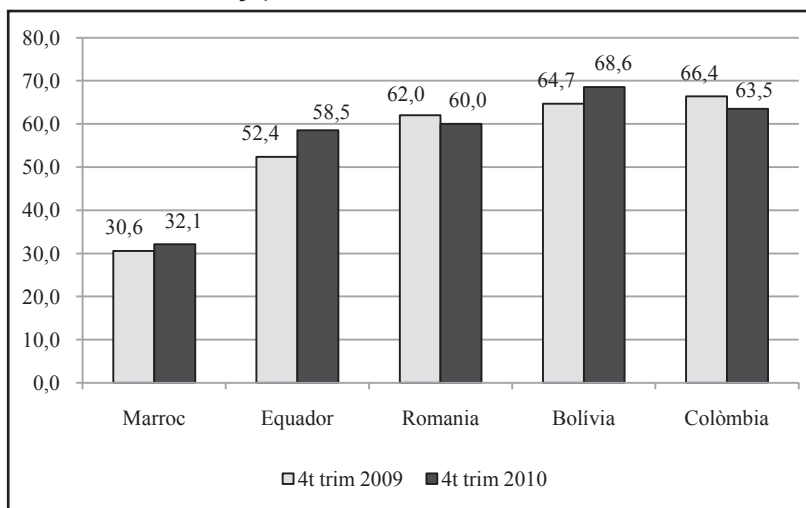

*No reflectim la taxa d'Amèrica del Nord ni d'Oceania perquè estan afectades per un marge d'error no acceptable.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

En la següent taula observem la variació interanual de la taxa d'ocupació dels cinc col·lectius amb més ocupats. Els marroquins, els bolivians i especialment els equatorians, veuen augmentar la seva taxa d'ocupació, mentre que la de romanesos i colombians es redueix.

Gràfic 2.29. Taxa d'ocupació de 16 i més anys dels cinc països amb més població. Catalunya, 4t trimestre 2009 i 4t trimestre 2010

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

La Taula 2.8 ens mostra que l'augment de la taxa dels marroquins té com a causa la reducció de població marroquina, ja que aquest col·lectiu experimentat també una pèrdua de població ocupada. Des d'aquest punt de vista, l'augment de la taxa d'ocupació dels marroquins difícilment pot valorar-se positivament atesa la seva pèrdua d'ocupació.

Taula 2.8. Variació interanual d'actius ocupats i aturats dels 5 col·lectius més nombrosos per país de nacionalitat. 4t trimestre 2010

	Variació de població de 16 i més anys	Variació d'ocupats
Marroc	-40.296	-10.015
Equador	-6.178	2.440
Romania	20.512	10.940
Bolívia	14.221	11.328
Colòmbia	6.446	2.737

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

El cas dels bolivians és oposat al dels marroquins. Aquest col·lectiu experimenta un creixement de la població de 16 i més anys que és, en la seva major part, augment de població ocupada. Els bolivians per tant tenen més població que vol ocupar-se, però també més ocupats, però això augmenta la seva taxa.

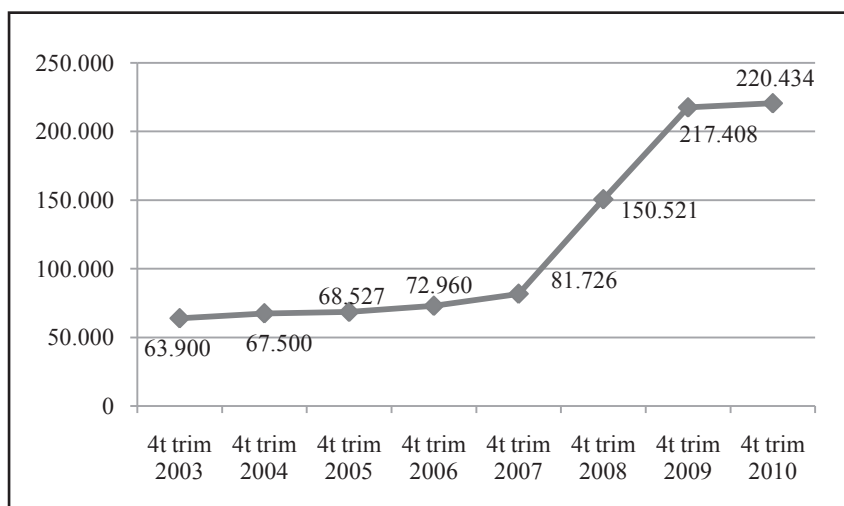
El cas de l'Equador en canvi és resultat de la pèrdua de població i alhora d'un petit augment de la població ocupada.

Per acabar, la reducció de la taxa d'ocupació de romanesos i colombians bé motivada per un creixement de la població en edat de treballar, que dobla l'augment de la població ocupada. És a dir, la taxa es redueix malgrat l'augment dels ocupats.

2.4. L'ATUR DE LA POBLACIÓ ESTRANGERA

La població aturada estrangera creix de manera sostinguda però moderada entre els anys 2003 i 2007, però el 2008 es produeix una espectacular pujada que dispara el nombre d'aturats, en un tendència que es manté durant el 2009. En 2 anys, els aturats estrangers augmenten dues vegades i mitja. A finals del 2010 però el creixement és mínim i el nombre d'aturats estrangers s'estabilitza.

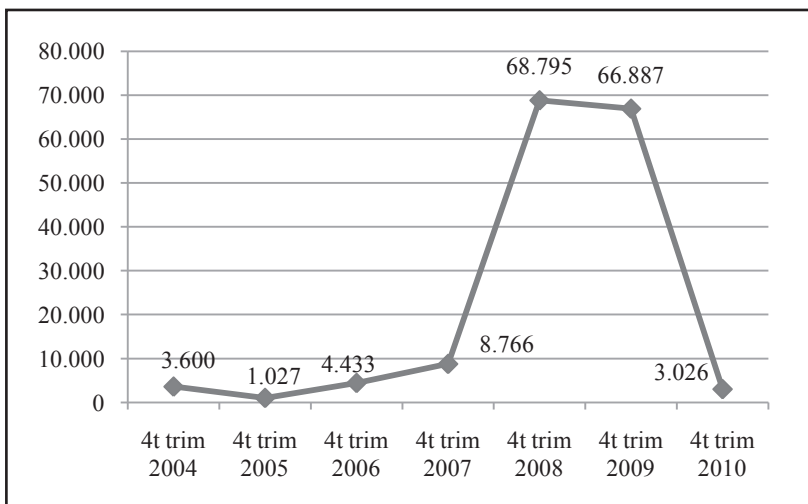
Gràfic 2.30. Població aturada estrangera a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

El Gràfic 2.31. mostra la variació de població estrangera aturada durant els darrers 7 anys. Hi podem veure com, després de 2 anys (2008 i 2009) d'altíssim creixement, les xifres de nous aturats passen a situar-se a nivells anteriors a la crisi. Recordem que com vèiem a la Taula 2.1, tres quartes parts dels nous actius estrangers són ocupats i només una quarta part són aturats.

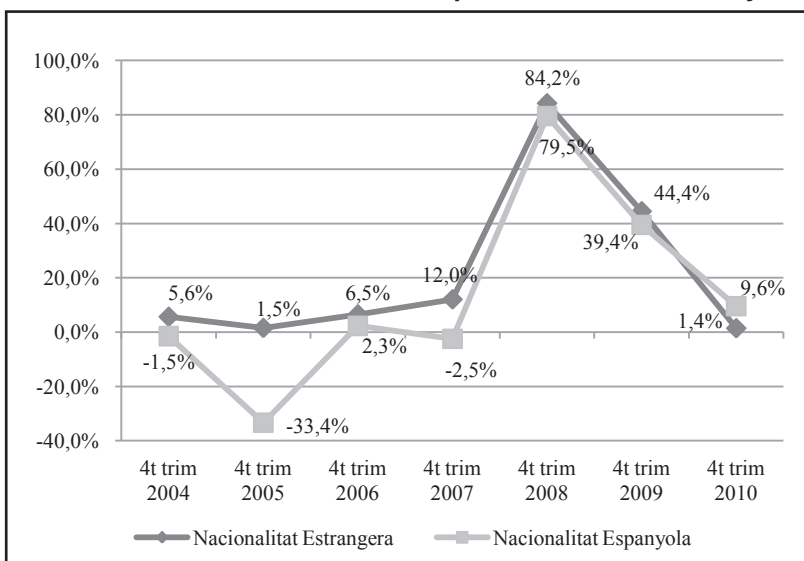
Gràfic 2.31. Variació de la població aturada estrangera a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

En el Gràfic 2.32, es pot comparar la taxa de creixement de la població aturada estrangera i autòctona de Catalunya durant el període 2004-2010.

Gràfic 2.32. Taxa de creixement de la població aturada a Catalunya

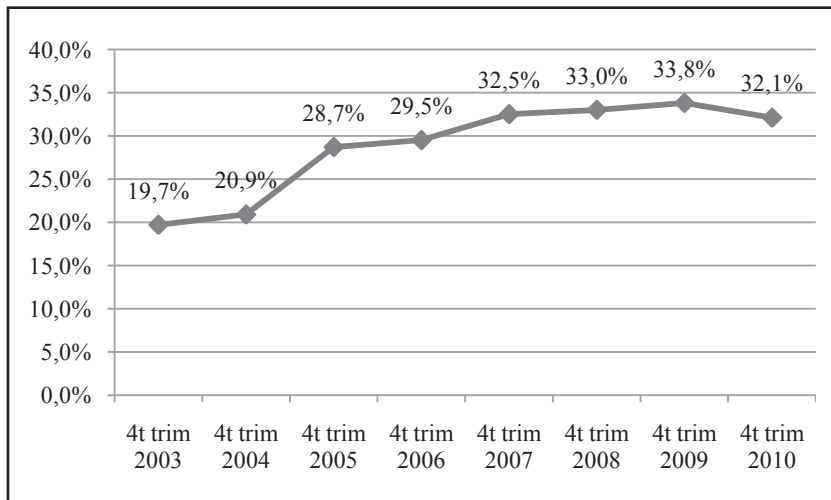

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Com es pot veure, després d'un període amb comportaments diferenciats, en el 2008, en una conjuntura de desacceleració econòmica i de pèrdua d'ocupació, tots dos grups es veuen afectats de manera força similar i experimenten un fort creixement de les xifres d'aturats. Aquesta similitud en el ritme de creixement de l'atur es manté el 2009, però el 2010 l'alentiment del creixement dels aturats estrangers és força més important que el dels espanyols, els quals presenten una taxa de creixement més de 8 punts superior a la dels estrangers.

Com a conseqüència d'aquesta diferència en la taxa de creixement de la població aturada, per primer cop el pes dels estrangers en el total dels aturats disminueix.

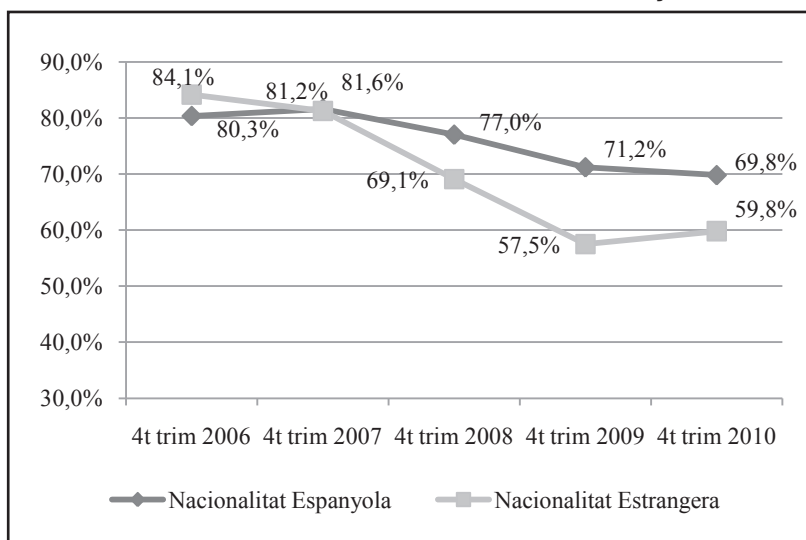
**Gràfic 2.33. Percentatge de població aturada estrangera sobre el total d'aturats.
Catalunya, 4t trimestre 2003-4t trimestre 2010**

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

LA TAXA D'ATUR

Pel que fa a l'evolució de la taxa d'atur a Catalunya, com veiem en el Gràfic 2.34, el 4t trimestre del 2008 s'inicia una tendència al creixement i la taxa gairebé duplica la del mateix període de l'any anterior. Durant el 2009 continua l'augment a un ritme semblant. El 2010 aquest creixement s'atura en el cas del estrangers, mentre que els aturats de nacionalitat espanyola encara creixen però a un ritme inferior.

Gràfic 2.34. Evolució de la taxa d'atur a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

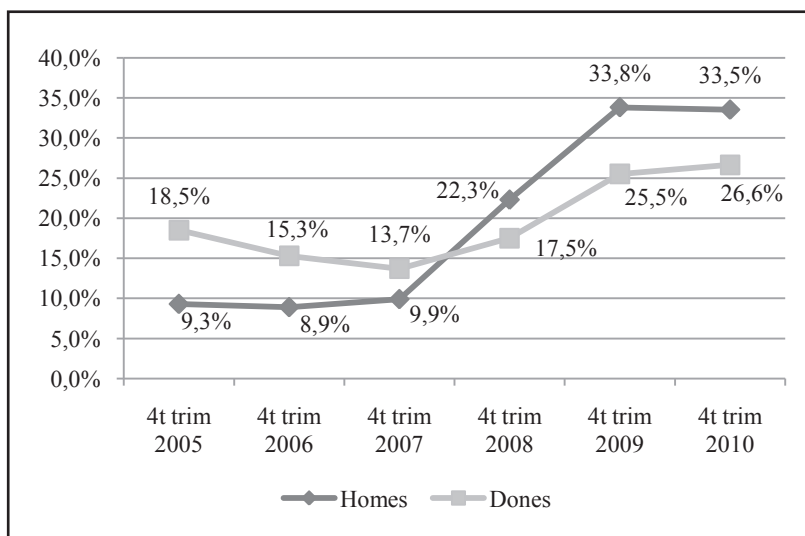
Tal com vèiem a les taules 2.1 i 2.2, la població aturada estrangera augmenta però encara augmenta més la població activa que, com ja hem vist, en les seves tres quartes parts és nova població ocupada. Per aquesta raó encara que augmentin els aturats estrangers la seva taxa d'atur no augmenta.

En canvi en el cas de la població de nacionalitat espanyola, l'augment de la població activa es converteix tot en augment d'aturats, al qual s'hi afegeix la reducció d'ocupats. Com a conseqüència, la taxa d'atur augmenta. Podem dir que, pel que fa a l'atur, l'evolució durant el darrer any de les dades de la població autòctona, és pitjor que la de la població estrangera.

Pel que fa als sexes, l'evolució de la taxa d'atur dels homes estrangers ve marcada per una tendència al descens durant el període 2003-2006 (Gràfic 2.35). Tendència que canvia quan l'any 2007 es produeix un creixement d'1 punt percentual, que és l'inici d'un increment que es dispara el 4t trimestre del 2008 moment en què, la taxa d'atur dels homes estrangers augmenta 12,4 punts (més del doble del 2007) i supera la taxa de les dones que, fins el 4t trimestre del 2007 havia estat clarament superior. El 2009 aquesta tendència s'accentua i els homes presenten una taxa d'atur (34,0%) més de 8 punts superior.

El 2010 la taxa d'atur dels homes es manté malgrat el descens dels homes aturats. Això és així a causa de la reducció d'actius masculins que compensa la reducció d'aturats. La taxa d'atur femenina en canvi experimenta un lleuger creixement.

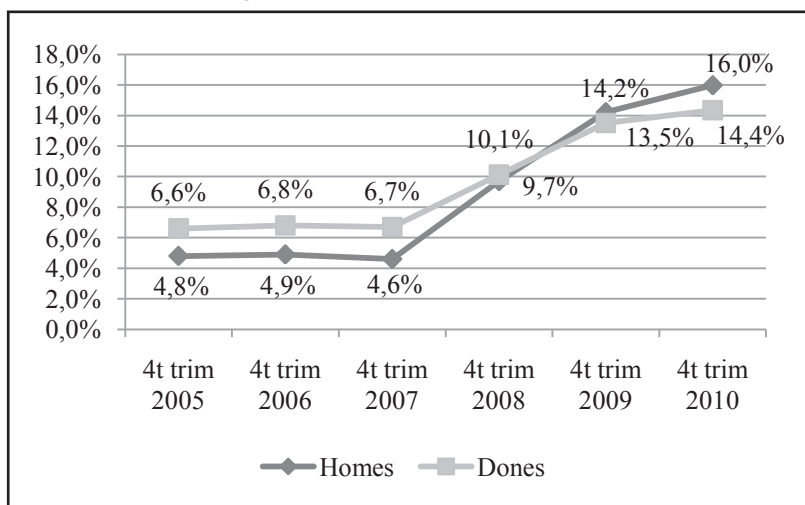
Gràfic 2.35. Evolució de la taxa d'atur de la població estrangera per sexes. Catalunya, 4t trimestre 2005-4t trimestre 2010

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

En el Gràfic 2.36 observem que, la taxa d'atur en el cas dels treballadors espanyols, també mostra una tendència a l'alça. La pèrdua d'ocupació masculina produeix que la taxa d'atur dels homes, que ja era superior a la de les dones en el 2009, augmenti la seva distància.

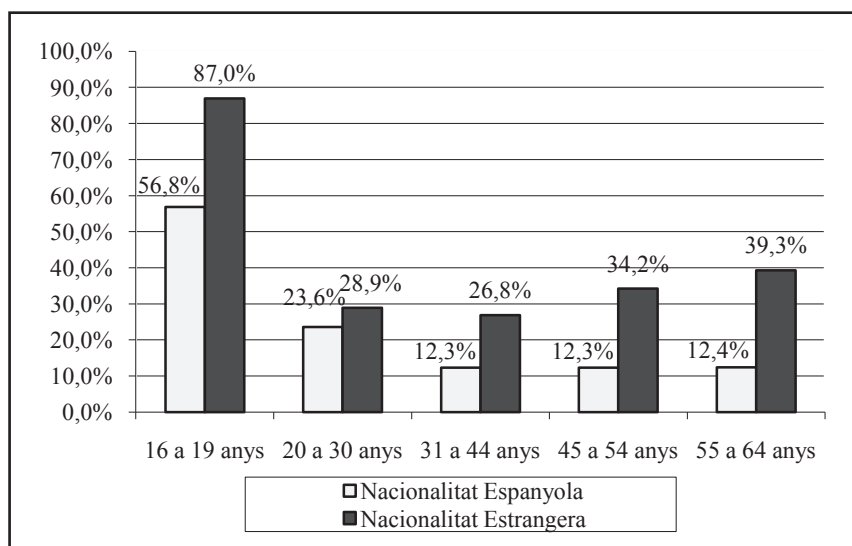
Gràfic 2.36. Evolució de la taxa d'atur dels treballadors de nacionalitat espanyola per sexes. Catalunya, 4t trimestre 2005-4t trimestre 2010

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

D'altra banda, en el Gràfic 2.37 observem quina és la taxa d'atur per edats. Hi podem veure una estructura d'atur per edats dels estrangers similar a la dels aturats de nacionalitat espanyola, tot i que les taxes dels estrangers són més altes. La diferència més important està en el tram dels més joves (16 a 19 anys), on la taxa dels joves estrangers és més de 30 punts superior a la dels joves de nacionalitat espanyola. S'ha de tenir en compte que la taxa d'activitat dels estrangers en aquest tram d'edat supera en 10 punts la dels autòctons (veure Gràfic 2.13).

Gràfic 2.37. Taxa d'atur per edats. Catalunya, 4t trimestre 2010

*No s'inclouen les dades de la franja d'edat de més de 64 ja que les xifres de l'EPA per a aquesta franja són excessivament baixes i presenten marges d'error no acceptables.
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

La Taula 2.9 ens mostra que respecte el mateix trimestre de l'any anterior hi ha hagut un augment de la taxa d'atur dels més joves i dels de 45 a 54 anys, mentre que es redueix la dels trams que van dels 20 als 44 anys.

Taula 2.9. Variació interanual de la taxa d'atur de la població estrangera per trams d'edat. Catalunya, 4t trimestre 2009 i 4t trimestre 2010

	4t trimestre 09	4t trimestre 10	Variació (punts percentuals)
16 a 19 anys	81,0	87,0	6,0
20 a 30 anys	32,3	28,9	-3,4
31 a 44 anys	29,0	26,8	-2,2
45 a 54 anys	22,6	34,2	11,6
Total	30,4	30,5	0,1

*No s'inclouen les dades de les franges d'edat de 55 a 64 anys i més de 64 ja que les xifres de l'EPA per a aquestes franges són excessivament baixes i presenten marges d'error no acceptables.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

D'altra banda la taxa d'atur de la població estrangera és una variable que, com les d'activitat i d'ocupació, presenta resultats diversos segons l'origen geogràfic i la nacionalitat d'aquesta població. Per això tal com fèiem amb l'activitat i l'ocupació, presentem a la Taula 2.10 la taxa d'atur segons l'origen de la població estrangera a finals del 2009 i del 2010. Cal aclarir que només hem calculat la taxa de quatre de les zones que hem utilitzat fins ara, perquè les dades d'aturats de l'Enquesta de Població Activa per a les zones restants presenten marges d'error excessius.

La taxa d'atur dels africans dobla la de la resta de col·lectius excepte la dels asiàtics, els quals han vist augmentada la seva taxa respecte l'any anterior en més de 5 punts tot i experimentar un lleuger descens dels aturats. aquest augment dels asiàtics té a veure amb un descens important de la seva població activa, la major part de la qual és una reducció de població ocupada tal com vèiem a la taula 2.6. En canvi, els africans experimenten una reducció de la seva taxa d'atur perquè la major part de la població activa perduda era població aturada.

Taula 2.10. Variació de la taxa d'atur segons grans zones d'origen.
4t trimestre 2009 i 4t trimestre 2010

	4t trimestre 2009	4t trimestre 2010	Variació (punts percentuals)
Unió Europea	20,7	22,3	1,6
Llatinoamèrica	24,4	24,2	-0,2
Àsia	24,9	30,1	5,2
Àfrica	54,8	52,0	-2,8

*No reflectim les dades dels europeus no comunitaris perquè les del 4t trimestre del 2009, pel seu baix volum, presentaven un marge d'error excessiu.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

3. ELS LLOCS DE TREBALL DELS ESTRANGERS

3.1. L'OCUPACIÓ DELS TREBALLADORS ESTRANGERS PER BRANQUES D'ACTIVITAT

A continuació presentarem un seguit de taules que descriuen la distribució de la població ocupada de nacionalitat estrangera en les diferents branques d'activitat. Aquestes taules es basen en la comparació entre estrangers i ciutadans espanyols. Entenem que aquest mètode comparatiu ens permet valorar millor les dades dels ocupats estrangers. El criteri per elaborar les taules és recollir les dades de les 10 branques d'activitat amb més ocupats estrangers.

La Taula 3.1 i el Gràfic 3.1 ens mostren que la població de nacionalitat estrangera, el 4t trimestre del 2010, es concentrava principalment com en anys anteriors en *l'hostaleria* (15,8%), el *servei domèstic* (14,2%)⁵ i la *construcció* (12,8%), però a finals del 2010 també presenten percentatges per sobre del 10%, el *comerç* (12,7%) i *indústries manufactures* (12,6%). D'altra banda, s'incorpora una nova branca d'activitat entre les 10 on més s'ocupen els estrangers, es tracta de les *activitats professionals científiques i tècniques*

Si comparem aquestes dades amb les de la població ocupada de nacionalitat espanyola veiem que, en aquest cas, hi ha més diversificació. Només cal mirar la dada de *resta de branques*, amb un 24,8%, mentre que en la població amb nacionalitat estrangera, el percentatge és del 8,8%. Per contra, el 68,1% de la mà d'obra estrangera es concentra en cinc branques d'activitat.

Taula 3.1. Comparació de la distribució dels ocupats per branques d'activitat i nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre de 2010

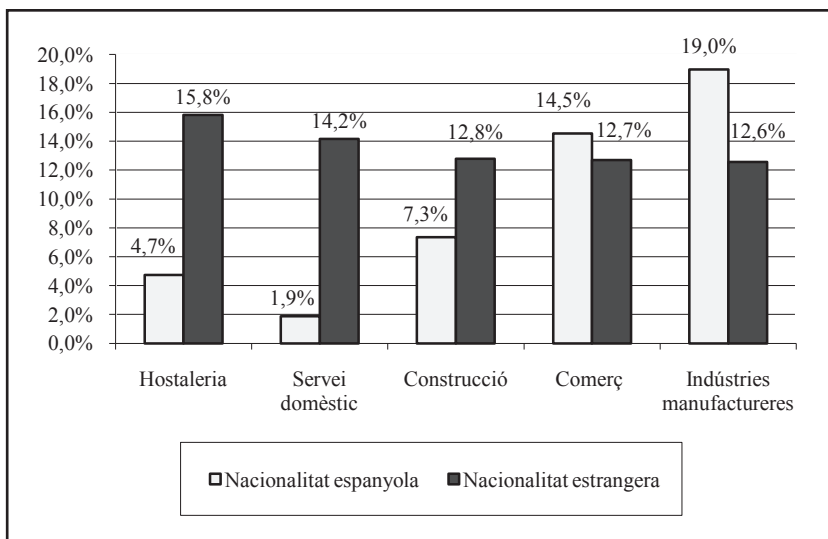
Branques d'Activitat (CNAE 2009. 1 dígit)	Nacionalitat espanyola	Nacionalitat estrangera
Hostaleria	4,7%	15,8%
Servei domèstic	1,9%	14,2%
Construcció	7,3%	12,8%
Comerç	14,5%	12,7%
Indústries manufactures	19,0%	12,6%
Activitats administratives i serveis auxiliars	5,0%	7,9%
Transport i emmagatzematge	6,6%	4,9%
Activitats sanitàries i serveis socials	8,3%	4,1%
Agricultura, ramaderia i pesca	1,8%	3,4%
Activitats professionals científiques i tècniques	6,0%	2,9%
Total 10 primeres branques	75,2%	91,2%
Resta de branques	24,8%	8,8%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

⁵ Aquesta branca d'activitat a l'EPA molt probablement inclou en la pràctica activitats de cura de persones dependents.

Si comparem branca per branca segons la nacionalitat, tal com mostra el gràfic, observem com la distribució entre les 5 branques d'activitat amb major presència d'estrangers, és força diferent segons la nacionalitat. El percentatge de població estrangera que s'ocupa a l'*hostaleria*, la *construcció* i, especialment, el *servei domèstic* és molt superior al percentatge de la població espanyola en aquestes branques. En canvi els ciutadans espanyols s'ocupen més en el comerç i les indústries manufactures.

Gràfic 3.1. Distribució dels ocupats per branques d'activitat i nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre de 2010

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

D'altra banda, la taula 3.2, ens permet observar aquesta distribució per zones d'origen. A l'hora d'analitzar la taula però, cal tenir present altre cop que no hem tingut en compte les dades de ciutadans nord-americans, ni de l'Europa no comunitària, els quals presenten unes xifres tan baixes que ofereixen uns marges d'error excessius. Pel mateix motiu, a banda d'aquest cas, tampoc hem incorporat algunes dades de les zones d'origen que s'inclouen a la taula. Tot i així considerem que les dades vàlides donen una informació prou útil.

Si ens fixem en les dades de la taula, podem observar que els ocupats provinents de l'Àfrica són els que més es concentren en el sector de la *construcció* (23,4%), tot i que en un percentatge molt inferior al de l'any anterior (40,3%), també tenen una concentració important en *indústries manufactures*, a més, el seu grau de concentració en les 10 primeres branques d'activitat és molt alt (85,3%). Els asiàtics es concentren a l'*hostaleria* i el *comerç*.

Els ciutadans comunitaris s'ocupen principalment a l'*hostaleria*, la *construcció* i la *indústria manufacturera*.

Els llatinoamericans són els qui tenen una concentració més alta (només un 8,3% a la resta de branques) i els qui més percentatge presenten en servei domèstic.

Taula 3.2. Comparació de la distribució dels ocupats per branques d'activitat i zones geogràfiques d'origen. Catalunya, 4t trimestre de 2010

Branques d'Activitat (CNAE 2009. 1 dígit)	Unió Europea	Amèrica Llatina	Àsia	Àfrica	Total
Hostaleria	17,9%	13,9%	45,5%	9,5%	15,9%
Servei domèstic	4,9%	22,9%	*	*	14,3%
Construcció	13,3%	10,5%	*	23,4%	12,8%
Comerç	8,9%	13,8%	30,3%	10,4%	12,6%
Indústries manufactures	11,4%	10,0%	*	20,7%	12,4%
Activitats administratives i serveis auxiliars	5,9%	8,8%	*	10,9%	7,9%
Transport i emmagatzematge	6,2%	5,6%	*	*	4,9%
Activitats sanitàries i serveis socials	*	6,2%	*	*	4,1%
Agricultura, ramaderia i pesca	6,1%	*	*	10,3%	3,5%
Activitats professionals científiques i tècniques	6,6%	*	*	*	2,9%
Total 10 primeres branques	81,3%	91,7%	75,8%	85,3%	91,3%
Reste de branques	18,7%	8,3%	24,2%	14,7%	8,7%

*Dada que no s'ha incorporat perquè les quantitats ofertes per l'EPA no són estadísticament significatives i poden incorporar marges d'error no acceptables.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

La Taula 3.3. ens permet comparar la distribució per branques d'activitat dels homes ocupats de nacionalitat estrangera amb els homes ocupats de nacionalitat espanyola.

Els homes estrangers es concentren principalment en la construcció amb un 23,4%, amb un percentatge que dobla el dels homes de nacionalitat espanyola, tot i que aquest percentatge s'ha vist reduït respecte l'any anterior (26,9%). La segona branca d'activitat que ocupa més homes estrangers és la de les *indústries manufactures*, seguida de prop per l'*hostaleria* i el *comerç*. En l'*hostaleria* tripliquen el percentatge dels autòctons.

Els homes de nacionalitat espanyola s'ocupen sobretot a la indústria, amb un percentatge molt superior al dels estrangers i tenen una concentració molt inferior a la dels autòctons en aquestes 10 primeres branques.

Taula 3.3. Distribució dels homes ocupats per branques d'activitat segons la nacionalitat.
Catalunya, 4t trimestre 2010

Branques d'Activitat (CNAE 2009 1 dígit)	Nacionalitat espanyola	Nacionalitat estrangera
Construcció	12,2%	23,4%
Indústries manufactureres	24,1%	18,6%
Hostaleria	4,2%	13,4%
Comerç	12,3%	12,1%
Transport i emmagatzematge	9,7%	7,8%
Activitats administratives i serveis auxiliars	3,6%	5,3%
Agricultura ramaderia i pesca	2,7%	5,1%
Activitats professionals científiques i tècniques	5,7%	2,6%
Informació i comunicacions	4,5%	2,1%
Educació	4,0%	1,8%
Total 10 primeres branques	83,0%	92,2%
Resta de branques	17,1%	7,7%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Com en el cas dels homes, la taula 3.4 ens permet comparar la distribució per branques d'activitat de les dones ocupades de nacionalitat estrangera amb les dones ocupades de nacionalitat espanyola.

Taula 3.4. Distribució de les dones ocupades per branques d'activitat segons la nacionalitat.
Catalunya, 4t trimestre 2010

Branques d'Activitat (CNAE 2009 1 dígit)	Nacionalitat espanyola	Nacionalitat estrangera
Servei domèstic	3,7%	30,0%
Hostaleria	5,4%	18,5%
Comerç	17,2%	13,4%
Activitats administratives i serveis auxiliars	6,6%	10,8%
Activitats sanitàries i serveis socials	14,5%	7,2%
Indústries manufactureres	13,0%	5,7%
Activitats professionals científiques i tècniques	6,5%	3,3%
Educació	10,7%	2,4%
Informació i comunicacions	1,6%	1,8%
Transport i emmagatzematge	3,1%	1,5%
Total 10 primeres branques	82,2%	94,5%
Resta de branques	17,8%	5,5%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Com podem observar, l'activitat on hi ha més dones estrangeres ocupades és *servei domèstic*. Si ho comparem amb les dones autòctones, veiem que aquestes tenen una presència molt baixa en aquesta branca d'activitat. Una relació semblant, però amb menys diferència, es dona en el cas de l'*hostaleria*. En el cas d'*activitats administratives i serveis auxiliars*, tot i que

també les dones estrangeres presenten un percentatge superior, la diferència és menor. Les dones autòctones presenten percentatges superiors en *comerç* i sobretot en *educació, activitats professionals científiques i tècniques i indústries manufactures*.

Aquesta especial concentració d'homes i dones ocupats de nacionalitat estrangera, en unes branques d'activitat, els pot fer més vulnerables a crisis d'ocupació que afectin especialment a algunes d'aquestes branques. Per valorar-ho, la Taula 3.5 ens presenta la variació interanual de les 10 branques on més s'ocupen els treballadors estrangers.

D'entrada hem de recordar que a finals del 2010 els ocupats estrangers experimenten un augment interanual del 1,7%, mentre que els ocupats de nacionalitat espanyola presenten una petita reducció. Dit això, podem observar que per branques, *construcció* és la branca d'activitat que més ocupació perd, per tercer any consecutiu. Cal tenir en compte que es tracta d'una de les cinc branques d'activitat on més s'ocupen els estrangers, la primera en el cas dels homes i la que més estrangers ocupa juntament amb *hostaleria*. Hi ha una diferència important respecte l'any anterior. El 4t trimestre del 2009 la pèrdua de llocs de treball a la construcció dels estrangers fou, en termes relatius, 3 vegades superior a la pèrdua dels autòctons en aquesta mateixa branca. En canvi, a finals del 2010 la pèrdua de llocs de treball a la construcció és la mateixa per a tots dos col·lectius.

Taula 3.5. Variació interanual d'ocupats per branques d'activitat segons la nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2010

Branques d'Activitat (CNAE 2009 1 dígit)	Nacionalitat espanyola	Nacionalitat estrangera	Total
Hostaleria	-14,3%	4,7%	-7,7%
Servei domèstic	14,5%	12,9%	13,5%
Construcció	-13,9%	-14,0%	-13,9%
Comerç	0,6%	1,4%	0,7%
Indústries manufactures	-4,6%	14,6%	-2,7%
Activitats administratives i serveis auxiliars	18,2%	17,3%	18,0%
Transport i emmagatzematge	10,5%	9,6%	10,4%
Activitats sanitàries i serveis socials	12,6%	24,4%	13,5%
Agricultura, ramaderia i pesca	21,2%	-6,1%	12,5%
Activitats professionals científiques i tècniques	1,6%	41,0%	4,1%
Total 10 primeres branques	0,2%	5,9%	1,3%
Resta de branques	-2,4%	-27,5%	-4,5%
Total	-0,4%	1,7%	-0,1%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Crida l'atenció la reducció d'ocupats de nacionalitat espanyola a l'*hostaleria* mentre que augmenten els ocupats estrangers en aquesta activitat. El mateix succeeix a les *indústries manufactures*. En canvi a l'*agricultura*, activitat on des de fa molts anys la major part dels

ocupats eren estrangers, especialment africans, l'ocupació autòctona augmenta mentre que l'ocupació estrangera disminueix.

3.2. L'OCUPACIÓ DELS TREBALLADORS ESTRANGERS PER GRUPS PROFESSIONALS

Per poder analitzar quins llocs de treball ocupen els treballadors estrangers, hem realitzat una explotació estadística específica de les dades d'ocupats per grups professionals, que ens ofereix la base de microdades de l'Enquesta de Població Activa. Els primers resultats d'aquesta explotació queden reflectits en la Taula 3.6, la qual ens mostra les diferències en la distribució dels ocupats per grups professionals, segons si els ocupats tenen la nacionalitat espanyola o són estrangers.

Com podem veure a la taula, el percentatge més gran de treballadors estrangers (30,6%) són treballadors no qualificats, a aquest grup el segueix en pes percentual el dels treballadors de la restauració i comerç (22,8%), que ja el 4t trimestre del 2009 va superar per primer cop el pes dels estrangers ocupats com a qualificats de la indústria i la construcció (14,4%) grup, aquest darrer, que es recupera lleugerament de la important reducció interanual que va experimentar a finals del 2009 com a conseqüència de la crisi del sector de la construcció. Aquests tres grups suposen conjuntament més del 67% del total dels treballadors estrangers, mostrant una concentració que no té correspondència en el cas dels treballadors de nacionalitat espanyola.

Les diferències més clares per grup, entre nacionals i estrangers, les trobem en el col·lectiu de no qualificats, on els estrangers presenten 22 punts percentuals més que els espanyols i també en els grups de directius i de tècnics superiors on els espanyols doblen els percentatges dels estrangers. Mentre que en el cas dels ocupats estrangers, els treballadors no qualificats, com dèiem, són el grup més ampli, en el cas dels ocupats de nacionalitat espanyola aquest grup ocupa el penúltim lloc en pes relatiu.

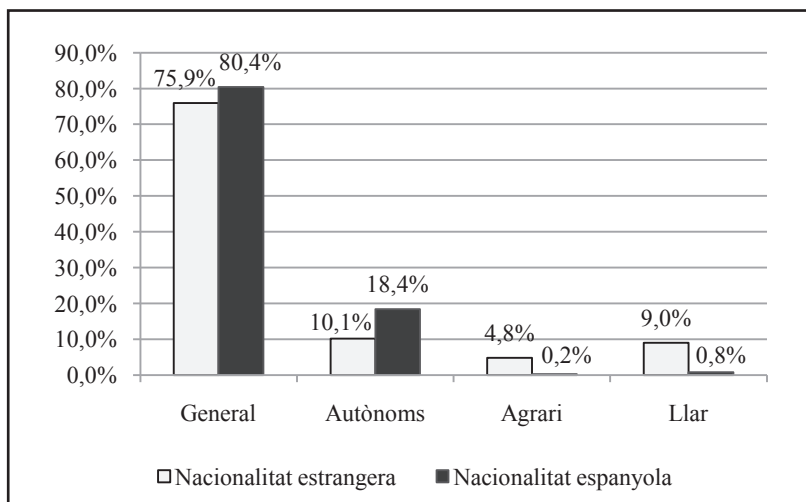
Taula 3.6. Ocupats per grups professionals segons la nacionalitat.
Catalunya, 4t trimestre 2010

Grups Ocupacionals (CNO-94)	% Nacionalitat espanyola	% Nacionalitat estrangera
Directius	9,1%	4,6%
Tècnics superiors	15,1%	7,1%
Tècnics suport	12,5%	5,0%
Empleats administratius	16,0%	6,0%
Restauració i comerç	14,5%	22,8%
Qualificats agraris i pesquers	1,4%	2,1%
Qualificats indústria i construcció	11,9%	14,4%
Operadors maquinària	10,8%	7,5%
No qualificats	8,7%	30,6%
Total	100,0%	100,0%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

D'altra banda les dades d'afiliació a la Seguretat Social ens mostren que els estrangers tenen un percentatge inferior d'afiliats en el règim general que els autòctons, i encara més baix en el règim d'autònoms, en canvi presenten uns percentatges molt superiors als dels autòctons en el règim agrari i en el règim de la llar. Aquestes dades confirmen la diferent presència dels estrangers en l'agricultura i el treball domèstic que és una de les principals activitats on es concentren els treballadors (treballadores en aquest cas) no qualificats.

Gràfic 3.2. Distribució de l'afiliació a la Seguretat Social per règims i nacionalitat

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball del Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya.

Aquesta distribució per grups professionals dels treballadors estrangers, difereix segons les zones d'origen, tal com ens mostra la Taula 3.7.

A l'hora d'analitzar la taula però, cal tenir en compte que, igual que en el cas de les branques d'activitat, hi ha resultats que no tenen validesa estadística. En aquest sentit indiquem en cadascuna de les caselles pertinents la no-validesa. Tot i així, si centrem el nostre anàlisi en quins són els principals grups professionals en què s'ocupen els treballadors estrangers, segons les diferents zones, podem obtenir informació prou significativa.

Cal destacar que els asiàtics són els que presenten un nombre més alt d'ocupats en el grup de directius amb percentatges molt superiors als que presenten els ocupats amb nacionalitat espanyola (28,8% per 9,1% els autòctons) tal com veïem a la Taula 3.6. També destaca l'alt percentatge de treballadors no qualificats en els col·lectius llatinoamericà i, sobretot, africà, així com l'alt percentatge d'asiàtics que s'ocupen com a treballadors de la restauració i el comerç.

Taula 3.7. Ocupats per grups professionals segons zona d'origen.
Catalunya, 4t trimestre 2010

Grups Ocupacionals (CNO-94)	UE	Amèrica Llatina	Àsia	Àfrica
Directius	8,0%	*	28,8%	*
Tècnics superiors	16,6%	4,1%	*	*
Tècnics suport	9,5%	3,8%	*	*
Empleats administratius	7,6%	6,9%	*	*
Restauració i comerç	18,1%	26,9%	46,8%	12,0%
Qualificats agraris i pesquers	*	*	*	*
Qualificats indústria i construcció	15,5%	12,8%	*	17,8%
Operadors maquinària	8,8%	6,5%	*	*
No qualificats	12,0%	37,2%	*	50,6%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

*Dada que no pot ser tinguda en compte perquè incorpora un marge d'error no acceptable.
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

El perfil de cada zona, si tenim en compte els principals grups professionals en què s'ocupen més del 70% dels treballadors de cada zona, es pot sintetitzar de la següent manera.

Els estrangers comunitaris són els més diversificats i no tenen un perfil clar excepte el fet que, en comparació amb la resta de col·lectius s'ocupen en un percentatge molt elevat en professions d'alta qualificació (34,1%).

Els llatinoamericans s'ocupen principalment com a *treballadors no qualificats, treballadors de restauració i comerç, qualificats de la indústria i la construcció*, per aquest ordre.

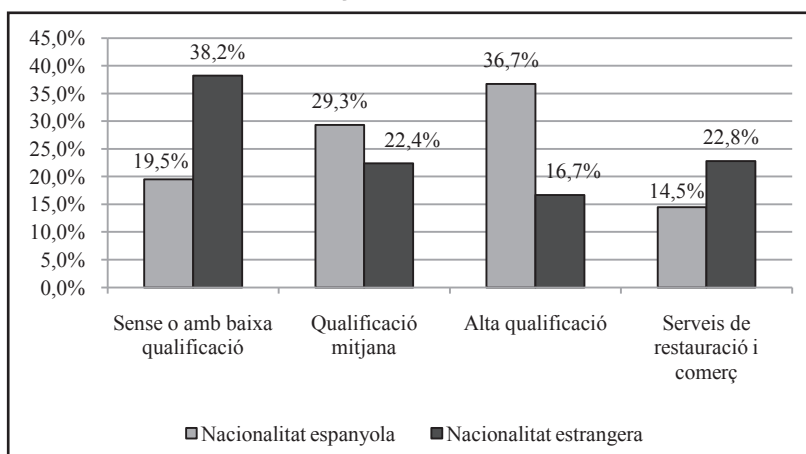
Els africans s'ocupen principalment com a *treballadors no qualificats* i en menor mesura com a *treballadors qualificats de la indústria i la construcció*, i com a *treballadors de restauració i comerç*.

Els ocupats dels països asiàtics presenten el percentatge més alt de *treballadors de restauració i comerç*. També presenten un alt percentatge de *directius*. La categoria de directius inclou tot tipus d'empresari, és molt probable que aquest alt percentatge d'asiàtics estigui reflectint un alt percentatge de petits empresaris xinesos i pakistanesos que són els principals col·lectius asiàtics (més del 90% entre tots dos).

D'altra banda, per tal de centrar més l'anàlisi dels grups professionals en el nivell de qualificació de les feines que fan els treballadors estrangers, hem utilitzat l'agrupació de grups professionals per nivells de qualificació que presenta el Gràfic 3.3. El resultat són tres nivells de qualificació i un grup de treballadors de serveis, que cal tractar a banda, perquè la desagregació que ens ofereix l'EPA no permet distingir nivells de qualificació en el cas d'aquest grup.

Podem observar com, en el cas dels estrangers, els percentatges d'ocupats disminueixen tal com augmenta la qualificació, al contrari del que succeeix en el cas dels treballadors de nacionalitat espanyola, on el percentatge més alt d'ocupats desenvolupen feines d'alta qualificació, i el menor percentatge d'ocupats desenvolupa feines de baixa qualificació. Pel que fa als treballadors dels serveis (restauració, personals i comerç), tot i que hi ha un percentatge de treballadors estrangers superior, la diferència és relativament reduïda si la comparem amb els dos grups extrems.

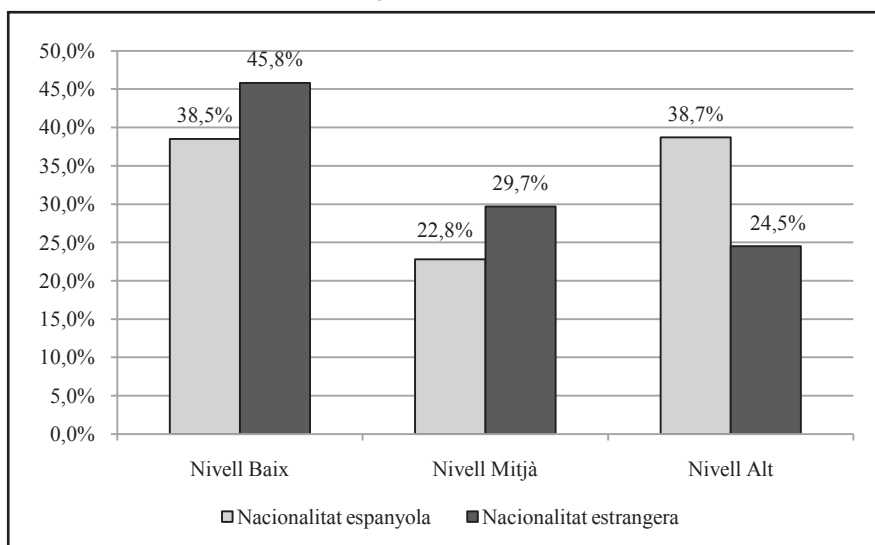
Gràfic 3.3. Ocupats per nivell de qualificació de l'ocupació segons nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2010

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

El Gràfic 3.4 ens permet comparar els nivells de qualificació de les ocupacions, mostrat en el gràfic anterior, amb els nivells d'estudis segons la nacionalitat dels ocupats. En el Nivell Baix hem agrupat els ocupats sense titulació i els que tenen la titulació bàsica, en el Nivell Mitjà hem agrupat els ocupats amb secundària no obligatòria i Formació Professional, i en el Nivell Superior els ocupats amb titulació universitària de 1r, 2n i 3r grau.

Gràfic 3.4. Ocupats per nivell d'estudis segons nacionalitat.
Catalunya, 4t trimestre 2010

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

Hi podem veure que els treballadors estrangers presenten un percentatge superior d'ocupats de baixa titulació que els de nacionalitat espanyola, amb una diferència de 7,3 punts percentuals.

Si ens fixem en el Gràfic 3.3 però, veurem que la diferència en ocupacions de baixa qualificació és força superior (18,7 punts), o el que és el mateix, els estrangers tenen un pes superior en ocupacions de baixa qualificació, de la que els correspondria per nivell d'estudis, en comparació amb els treballadors de nacionalitat espanyola. També podem observar com, mentre el percentatge d'estrangers ocupats amb titulació superior és del 24,5%, només un 16,7 % ocupa llocs de treball d'alta qualificació. En el cas dels ciutadans espanyols, el percentatge d'ocupats amb alta qualificació i el percentatge d'ocupats amb estudis superiors són molt propers (36,7% i 38,7% respectivament), és a dir, els ocupats de nacionalitat espanyola amb estudis superiors ocupen llocs de treball en una proporció que s'acosta força a la del seu nivell d'estudis, mentre que en el cas dels treballadors estrangers això no succeeix d'aquesta manera.

Els gràfics 3.5 i 3.6 ens permeten fer aquest mateix anàlisi per zones d'origen.

Els ocupats comunitaris presenten un percentatge en llocs de treball de baixa qualificació (20,7%) proper al que presenten en el nivell d'estudis baix (18,7%), mentre que, en canvi, tenen una presència inferior en llocs de treball de mitjana i alta qualificació (27,2% i 34,1%) del que els correspondria pels seus percentatges en estudis mitjos i superiors (36,3% i 44,9%).

Aquestes relacions però es veuen afectades pel 18,8% que s'ocupen en els serveis de restauració i comerç, els quals, com ja hem dit no són susceptibles d'entrar en aquesta comparació.

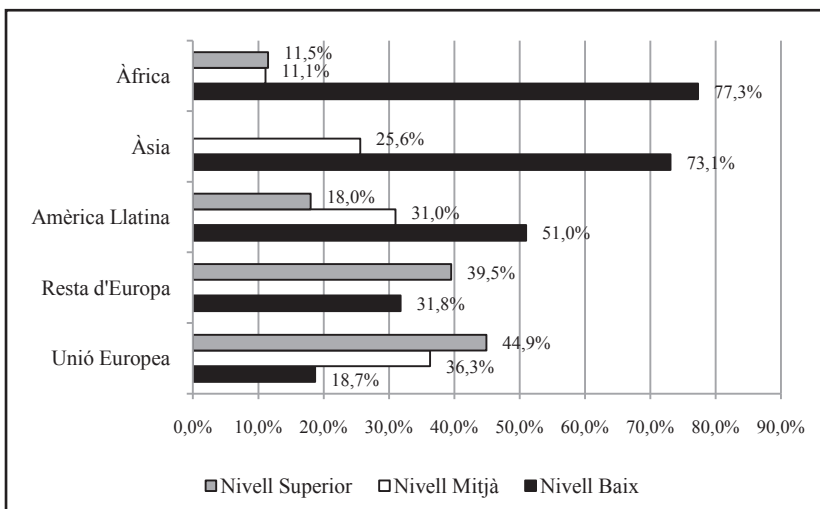
Els europeus no comunitaris (en els gràfics *Resta d'Europa*), que pels seus relativament pocs efectius, ofereixen poques dades vàlides, destaquen, malgrat tot, pel seu alt percentatge d'ocupats amb estudis de nivell alt. Un 39,5% d'aquest col·lectiu té estudis superiors. Això no es veu correspost però en llocs de treball d'alta qualificació i tenen en canvi la major part del col·lectiu (42,6%) ocupat en llocs de treball de baixa qualificació.

Els llatinoamericans presenten uns percentatges en ocupacions de baixa qualificació (43,7%) inferiors als que els correspondrien pel seu percentatge en el nivell d'estudis baix (51,0%), mentre que s'ocupen força menys en llocs de treball de mitjana i alta qualificació del que els correspondria pel seu nivell d'estudis. Les correspondències entre nivell dels llocs de treball i nivell d'estudis en aquest col·lectiu també es veuen afectats per l'alt percentatge que presenta en el grup especial de *treballadors de restauració i comerç* (26,9%).

Els asiàtics són el col·lectiu en què es fa més difícil la comparació pel fet que és el que té més ocupats com a treballadors dels serveis de restauració i comerç. La majoria tenen estudis baixos (73,1%) en canvi, no apareixen dades suficients per valorar els no qualificats, segurament per la importància que en aquest col·lectiu tenen els treballadors de la restauració.

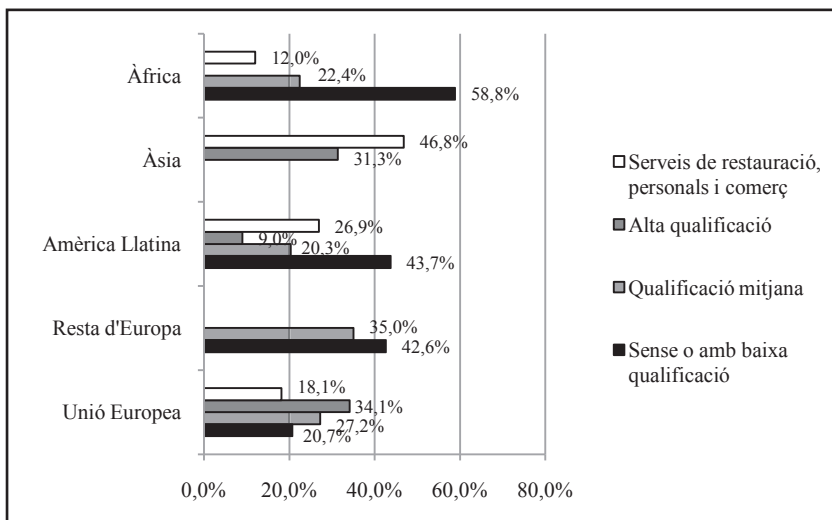
En el cas dels africans s'observa una presència inferior en ocupacions de baixa qualificació (58,8%) de la que els correspondria pel seu percentatge en el nivell d'estudis baix (77,3%). Per contra presenten uns percentatges superiors en ocupacions de mitjana qualificació (22,4%) als que els correspondria segons el seu percentatge d'estudis mitjans (11,1%), mentre que el seu percentatge d'estudis superiors es correspon força amb el seu percentatge d'ocupats en llocs de treball d'alta qualificació.

Gràfic 3.5. Ocupats estrangers per nivell d'estudis segons zona d'origen. Catalunya 4t trimestre 2010

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

Gràfic 3.6. Ocupats estrangers per nivell de qualificació de l'ocupació segons zones d'origen. Catalunya, 4t trimestre 2010

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

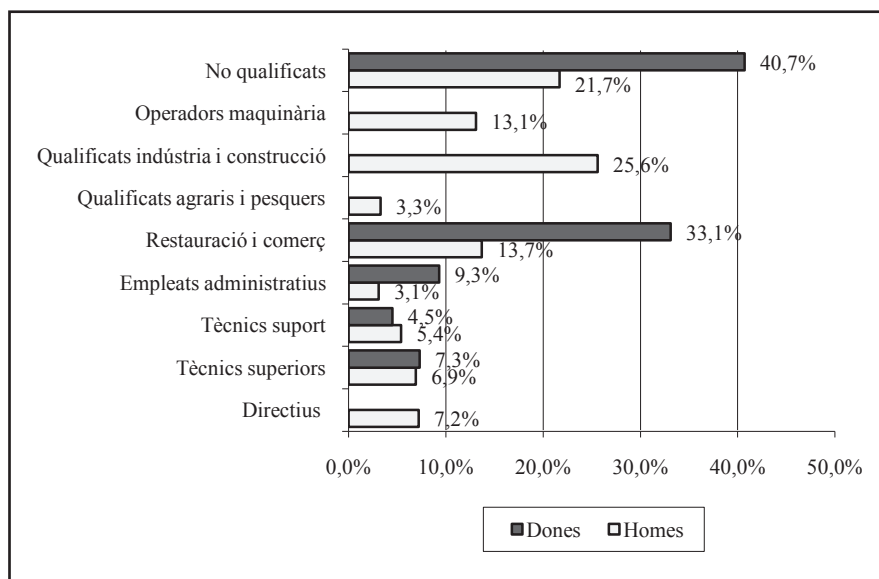
Finalment, podem destacar com a resum el següent:

- Els que tenen una millor relació entre estudis i qualificació de l'ocupació són els africans que tendeixen a ocupar llocs de treball amb un nivell de qualificació igual o superior al nivell d'estudis que declaren.
- El col·lectiu amb una pitjor relació entre nivell d'estudis i qualificació de l'ocupació són els ciutadans europeus no comunitaris. Són els que presenten uns nivells més alts

d'estudis i en canvi això no es veu traduït en ocupacions de més alta qualificació en comparació als altres col·lectius.

D'altra banda el Gràfic 3.7 ens mostra les diferències per sexe.

Gràfic 3.7. Ocupats/des de nacionalitat estrangera per grups professionals segons el sexe.
Catalunya, 4t trimestre 2010

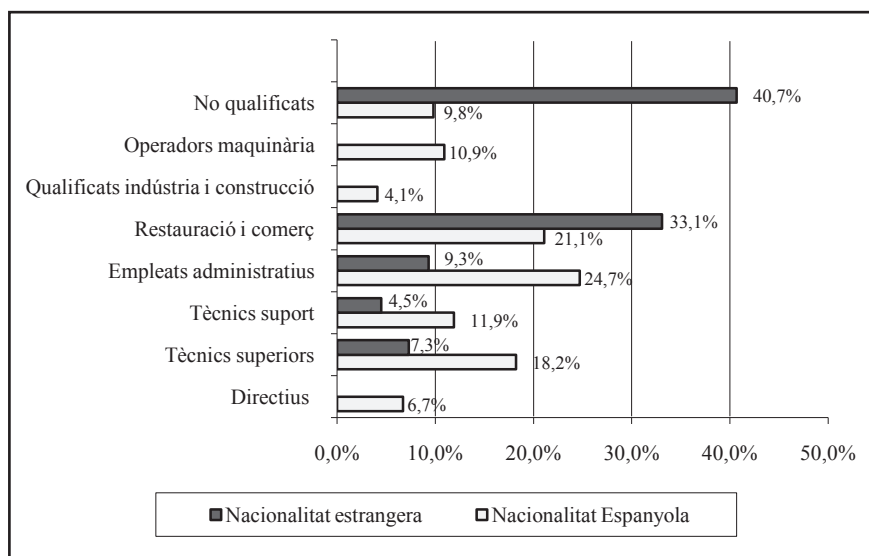
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

Hi podem veure que hi ha moltes més dones estrangeres ocupant llocs de treball no qualificats que homes estrangers, la diferència ha augmentat respecte l'any anterior, doncs el percentatge dels homes ha disminuït 4,1 punts i el de les dones ha augmentat 1,1 punts. Les dones també treballen molt més en els serveis de restauració, personals i comerç.

Al seu torn els homes s'ocupen principalment com a treballadors qualificats de la indústria i la construcció, grup professional on pràcticament només hi ha homes. De fet, el volum de dones és tan baix que no compleix els mínims per a tenir validesa estadística i per aquest motiu no queda reflectit en el gràfic.

Al seu torn, el Gràfic 3.8 ens mostra les diferències entre dones estrangeres i dones amb nacionalitat espanyola.

Gràfic 3.8. Distribució de les dones ocupades per grups professionals segons nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2010

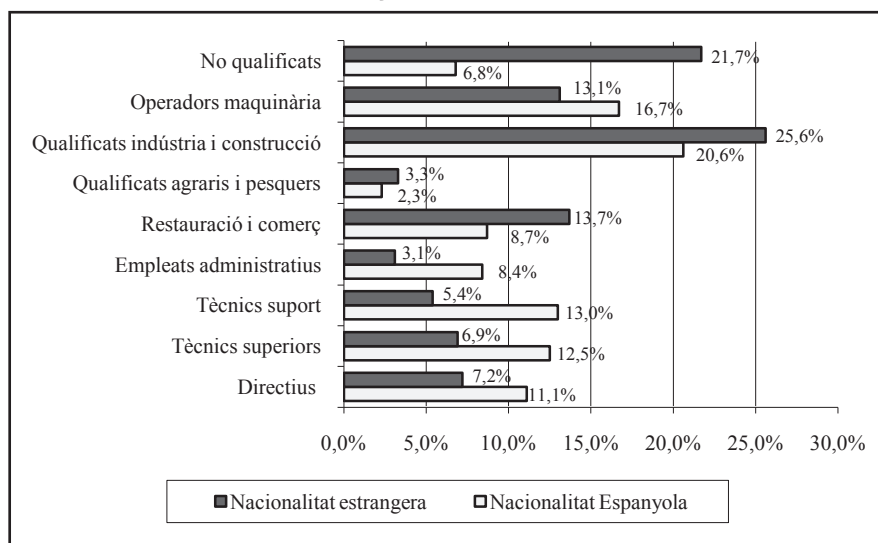

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

Comparativament la diferència més evident es troba, en el percentatge de no qualificades, que en el cas de les estrangeres quadruplica el percentatge d'ocupades de nacionalitat espanyola ubicades en aquest grup professional. També s'aprecia un superior percentatge d'estrangeres ocupades com a *treballadores de restauració i comerç*, que contrasta amb el molt superior percentatge de les dones de nacionalitat espanyola que s'ocupen com a *administratives*. Finalment, volem destacar també la molt superior presència d'ocupades d'alta qualificació (*tècniques superiors i directives*) en les dones de nacionalitat espanyola. En aquest darrer grup de fet, no es reflecteix la dada de les dones estrangeres perquè el volum de dones és tan baix que no compleix els mínims per a tenir validesa estadística.

El Gràfic 3.9 ens permet fer la mateixa comparació però en el cas dels homes. Com es pot observar la diferència més evident es troba en el percentatge de no qualificats, que en el cas dels estrangers superen en gairebé 15 punts percentuals el percentatge dels homes ocupats de nacionalitat espanyola ubicats en aquest grup professional. Finalment cal destacar també la molt superior presència dels homes ocupats de nacionalitat espanyola en les ocupacions de més qualificació.

Gràfic 3.9. Distribució dels homes ocupats per grups professionals segons nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2010

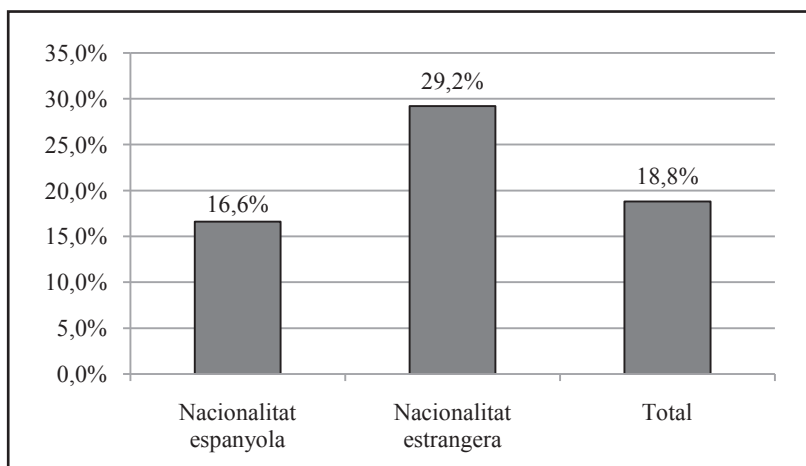
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

4. LES CONDICIONS LABORALS

4.1. LA TEMPORALITAT EN ELS TREBALLADORS ESTRANGERS

La taxa de temporalitat presenta grans diferències segons la nacionalitat. Com podem observar en el Gràfic 4.1, els treballadors estrangers tenen una taxa molt elevada, un 29,2%, gairebé el doble de la dels assalariats de nacionalitat espanyola, la taxa dels quals, un 16,6%, se situa 2,2 punts per sota de la mitjana (18,8%). Tot i així s'ha de tenir en compte que la temporalitat dels estrangers ha disminuït en gairebé 2 punts percentuals respecte al 4t trimestre del 2009 (taxa de temporalitat del 31,1%), en canvi, la temporalitat dels assalariats de nacionalitat espanyola ha augmentat en més de 2 punts en el mateix període (taxa del 2009: 14,3%).

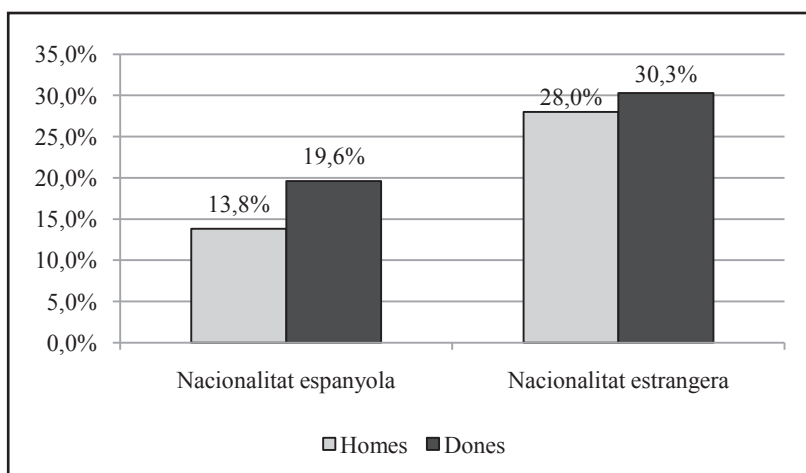
**Gràfic 4.1. Taxa de Temporalitat segons la nacionalitat.
Catalunya, 4t trimestre 2010**

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

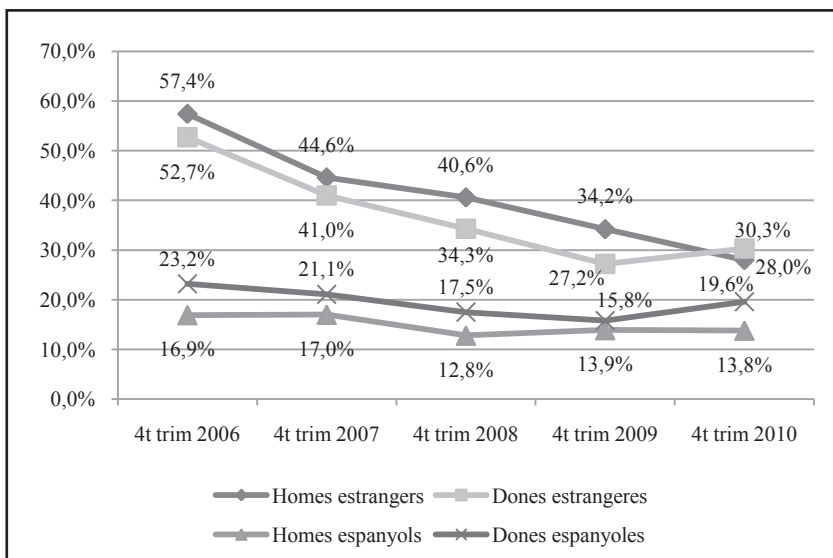
El Gràfic 4.2 ens mostra la taxa de temporalitat de cadascun dels sexes segons la nacionalitat. Hi podem veure que la taxa de temporalitat és molt més elevada, en les dones estrangeres (30,3%) i en els homes estrangers (28,0%), que en els homes (13,2%) i les dones (19,6%) de nacionalitat espanyola.

Gràfic 4.2. Taxa de temporalitat per sexes. Catalunya, 4t trimestre 2010

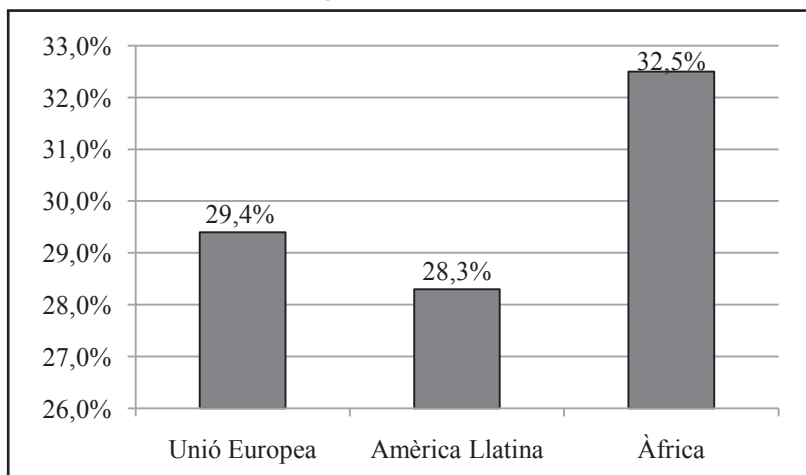
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de la I'EPA.

El Gràfic 4.3. ens mostra la variació interanual de la taxa de temporalitat per nacionalitats i sexes. Hi podem observar que la taxa de temporalitat dels treballadors i treballadores de nacionalitat estrangera, es redueix més que la dels treballadors de nacionalitat espanyola fins a finals del 2009. Un any després, la temporalitat de les dones augmenta, tant la de les estrangeres com la de les espanyoles, mentre que la dels homes continua reduint-se, molt més clarament la dels homes estrangers. Sembla que la variable sexe ha influït més en el darrer any que la variable nacionalitat, tot i així si prenem tot el període des del 2006, està clar que ser estranger/ra està més associat a la temporalitat que ser dona.

Gràfic 4.3. Evolució de les taxes de temporalitat segons nacionalitat i sexe

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de la I'EPA.

Finalment, el Gràfic 4.4 ens mostra la taxa de temporalitat dels immigrants per zones d'origen. Cal dir que altre cop no hem pogut incloure tres zones d'origen (Oceania, Amèrica del Nord i Rest a d'Europa) perquè les dades que ofereix l'EPA per a aquestes zones no són vàlides estadísticament pel seu baix volum de casos.

Gràfic 4.4. Taxa de Temporalitat dels assalariats estrangers per zones d'origen. Catalunya, 4t trimestre de 2010

Font: Elaboració pròpia a partir dades de l'EPA.

De les tres zones de les quals tenim dades vàlides, cal destacar que la taxa de temporalitat més alta correspon als ciutadans africans i la més baixa als llatinoamericans. La temporalitat d'africans i llatinoamericans es redueix respecte el 4t trimestre del 2009, en canvi, la dels comunitaris augmenta.

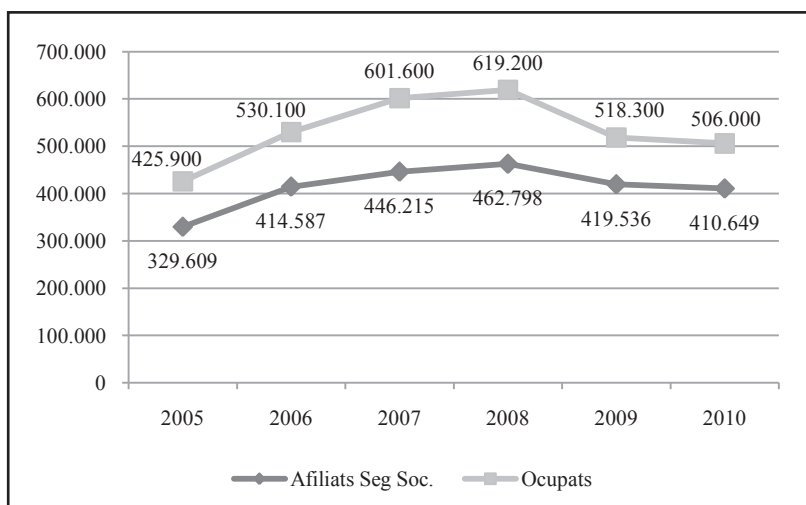
4.2. LA IRREGULARITAT LABORAL

Un aspecte de l'ocupació que té a veure amb la seva qualitat i amb la situació dels treballadors estrangers, des del punt de vista les seves expectatives de futur al nostre país, és la legalització de la seva relació laboral. Dedicarem aquest apartat a relacionar les dades d'ocupats de l'Enquesta de Població Activa del INE amb les dades d'afiliació a la Seguretat Social, i considerarem que la diferència entre una i altra dada és la quantitat aproximada de persones que treballen sense cap contracte.

Aquesta és una comparació que no pot ser presa com la quantitat exacta d'estrangers que treballen sense contracte, ja que les dues fonts utilitzades tenen característiques metodològiques diferents. En el cas de les dades de la Seguretat Social es tracta d'un registre dels afiliats en situació d'alta, mentre que en el cas de l'EPA es tracta d'una enquesta a una mostra d'individus, seguint uns criteris de representativitat basats en el darrer cens. És per això que el resultat de la comparació no serveix per obtenir la dimensió exacta del treball irregular, però sí que pot servir per fer-nos una idea de la tendència que segueix aquest fenomen, atès que els factors de distorsió de les dades són els mateixos tots els anys. És per aquest motiu que diversos autors utilitzen aquesta relació entre ocupats EPA i afiliats a la Seguretat Social per analitzar la tendència que segueix el treball irregular, entre altres raons perquè no es disposa d'una dada millor.

Així doncs les primeres dades ens diuen que mentre que el total d'ocupats estrangers a Catalunya el 4t trimestre del 2010 era de 507.634, els afiliats estrangers a la Seguretat Social a desembre del 2009 era de 401.753. Això significa que hi havia 105.881 ocupats que no estaven afiliats a la Seguretat Social. Aquesta diferència entre ocupats i afiliats en alta a la Seguretat Social suggereix un nivell d'ocupació estrangera irregular del 20,9% al finalitzar l'any.

El següent gràfic ens mostra l'evolució de la població estrangera ocupada i l'afiliació estrangera a la Seguretat Social. Hi podem observar com les corbes d'ambdues variables s'allunyen entre el 2005 i el 2007, i com, tímidament en el 2008, i molt clarament en el 2009, es produeix un acostament propiciat per una caiguda de l'ocupació molt superior a la reducció que també experimenta l'afiliació a la Seguretat Social.

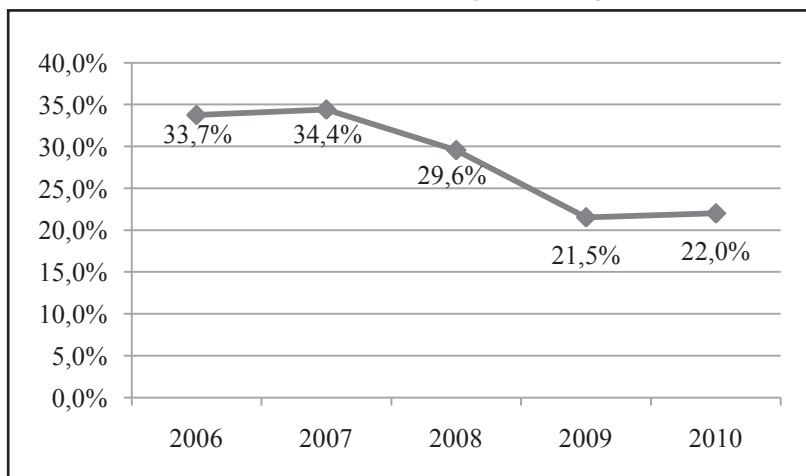
Gràfic 4.5. Evolució comparada de les mitjanes anuals d'afiliació estrangera a la Seguretat Social i d'ocupació estrangera a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'IDESCAT i del Boletín de Estadísticas Laborales del Ministerio de Trabajo e Inmigración.

Atès que és la població d'extracomunitaris, la més exposada a estar en una situació d'irregularitat general, és a dir, de manca de permís de residència i de treball, hem volgut conèixer quina ha estat l'evolució del treball irregular en aquesta població, utilitzant el mateix mètode que hem emprat per a la població estrangera en general i que dona com a resultat les dades que ens presenta el Gràfic 4.6. En aquest cas les dades no són mitjanes anuals, sinó dades del darrer mes de cada any. Això és així perquè aquestes eren les dades que oferien les fonts, però alhora tenen l'avantatge que la referència de 2010 és la darrera possible.

El gràfic ens mostra que després d'un petit augment de la irregularitat laboral durant l'any 2007, el 2008 s'inicia una tendència a la reducció de la irregularitat laboral dels treballadors extracomunitaris, la qual es confirma en finalitzar l'any 2009. A finals del 2010 però es produeix un repunt de la irregularitat.

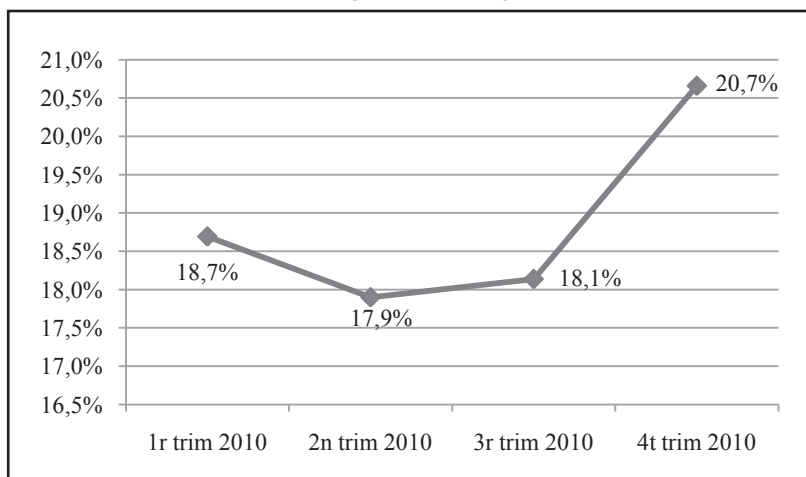
Gràfic 4.6. Percentatge d'ocupació extracomunitària irregular el darrer mes de cada any a Catalunya

Font : Elaboració pròpia a partir de dades d'IDESCAT i del Boletín de Estadísticas Laborales del Ministerio de Trabajo e Inmigración.

Si fem un seguiment trimestral de l'any 2010, observem que en la primera part de l'any la tendència és de disminució de la diferència entre ocupats i afiliats a la Seguretat Social, però a partir del segon trimestre, torna a augmentar, i s'acaba l'any amb una irregularitat superior, en dos punts, a la que hi havia a principis d'any.

Gràfic 4.7. Evolució trimestral de la taxa d'ocupació estrangera irregular a Catalunya durant l'any 2010

Font : Elaboració pròpia a partir de dades d'IDESCAT i del Boletín de Estadísticas Laborales del Ministerio de Trabajo e Inmigración.

Com podem veure a la taula 4.1 el motiu de l'augment de la irregularitat a finals del 2010 és la important caiguda de l'afiliació a la Seguretat Social que és força superior a la caiguda de l'ocupació. És a dir, al contrari de l'any anterior, al final del 2010 es perden més llocs de treball amb contracte de treball que llocs de treball sense contracte

Taula 4.1. Evolució trimestral de l'afiliació estrangera a la Seguretat Social i de l'ocupació estrangera durant l'any 2010 a Catalunya

	Estrangers afiliats a la Seguretat Social	Estrangers ocupats	Ocupats estrangers no afiliats a la Seguretat Social	Taxa d'ocupació irregular
1r trimestre 2010	397.922	489.400	91.478	18,7%
2n trimestre 2010	416.179	506.900	90.721	17,9%
3r trimestre 2010	425.773	520.100	94.327	18,1%
4t trimestre 2010	402.723	507.600	104.877	20,7%

Font : Elaboració pròpia a partir de dades d'IDESCAT i del Boletín de Estadísticas Laborales del Ministerio de Trabajo e Inmigración.

Sis branques d'activitat presenten taxes d'irregularitat superiors a la mitjana. Entre aquestes destaca el servei domèstic on gairebé totes les treballadores (pràcticament totes són dones) estan sense contracte. D'aquestes 6 branques, 4 estan entre les 5 branques on hi ha més estrangers ocupats. Això explica clarament la seva comparativament alta taxa d'irregularitat.

Taula 4.2. Taxa d'irregularitat dels assalariats estrangers a les branques d'activitat que superen la taxa mitjana. Catalunya, 31 de desembre del 2010

Branques d'activitat per sobre de la mitjana	Taxa irregularitat
Servei domèstic	99,0%
Agricultura ramaderia i pesca	81,7%
Transport i emmagatzematge	41,3%
Construcció	38,4%
Indústries manufactureres	36,2%
Hostaleria	27,1%
Taxa mitjana	22,0%

Font : Elaboració pròpia a partir de dades d'IDESCAT i de l'Observatori del Treball del Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya.

Seguint amb aquesta mateixa lògica explicativa la taula 4.3 ens mostra que, la irregularitat no només està associada a la nacionalitat, sinó que també la trobem associada al sexe.

**Taula 4.3. Estrangers afiliats a la Seguretat Social i Ocupats per sexes.
Distribució i taxa d'irregularitat. Catalunya, finals del 2010**

	Afiliats a la Seguretat Social(1)	% d'afiliats	Ocupats(2)	% d'ocupats	Diferència entre ocupats i afiliats	% diferència	Taxa d'irregularitat
Homes	231.959	57,7%	269.714	53,1%	37.755	35,7%	14,0%
Dones	169.794	42,3%	237.921	46,9%	68.127	64,3%	28,6%
Total	401.753	100,0%	507.635	100,0%	105.882	100,0%	20,9%

(1) Dada de desembre de 2010.

(2) Dada del 4t trimestre del 2010.

Font : Elaboració pròpia a partir de dades d'IDESCAT i de l'Observatori del Treball del Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya.

Com podem veure les dones estrangeres són el 42,3% de l'afiliació estrangera a la Seguretat Social, mentre que són el 46,9% de l'ocupació i el 64,3% dels ocupats sense contracte. La seva taxa d'irregularitat dobla la dels homes. El fenomen del servei domèstic té un paper important en la irregularitat de les dones.

SÍNTESI- RESUM

Els efectes de la crisi econòmica, que es començaren a manifestar en el mercat de treball català l'any 2008, es mantenen durant el 2010. Aquest context marca l'evolució de la situació laboral de la població estrangera, fins al punt que des del 2009 es constaten reduccions d'efectius en variables estructurals que fins llavors havien presentat un creixement continuat. Especialment destacables són la reducció de la població estrangera empadronada i de la població potencialment activa estimada per l'Enquesta de Població Activa que continuen en el 2010. En aquest darrer any en canvi es produeix una lleugera recuperació de l'activitat i de l'ocupació, que no van acompanyades però d'una disminució de l'atur perquè l'augment d'actius, és a dir d'oferta efectiva de treball, només és absorbit parcialment per la demanda de mà d'obra, de manera que una part d'aquests nous actius fan créixer el nombre d'aturats.

El primer que cal destacar doncs és que l'any 2010 finalitza amb una reducció de població estrangera segons l'avenç de dades del Padró d'Habitants a 1 de gener de 2011. És la primera pèrdua de població estrangera registrada dels darrers 10 anys i ve precedida de contínues reduccions del creixement d'estrangers que s'inicien a finals del 2007.

Catalunya continua sent la comunitat amb més estrangers empadronats de l'Estat Espanyol, no obstant això, el pes relatiu dels estrangers respecte la població autòctona és més elevat al País Valencià i a la Comunitat de Madrid que a Catalunya. Dins de Catalunya la província de Girona és la que té un major percentatge d'estrangers en relació al total de la població.

Per sexes, s'observa que continua augmentant la proporció de dones, que arriben a significar el 46,5% del total de la població estrangera empadronada a Catalunya.

Gairebé el 80% del total d'estrangers empadronats té una edat compresa entre els 16 i els 64 anys, la qual cosa representa una proporció 26 punts superior a la dels autòctons en aquesta franja d'edats on es concentra l'activitat. En canvi, el percentatge d'estrangers en la franja d'edat de 65 anys i més és molt inferior a la que presenten els autòctons.

Els originaris de l'Amèrica Llatina continuen sent el col·lectiu majoritari, seguits de comunitaris i africans. En comparació a la mitjana espanyola, a Catalunya hi ha molt menys ciutadans comunitaris, el doble de llatinoamericans i molts més africans i asiàtics. En aquest darrer any els empadronats llatinoamericans i comunitaris continuen reduint-se com va succeir l'any anterior. A la província de Barcelona el col·lectiu majoritari és el llatinoamericà, mentre que a les altres 3 províncies els col·lectius majoritaris són l'africà i els ciutadans comunitaris.

L'evolució de les nacionalitzacions indica un augment de les nacionalitzacions de ciutadans llatinoamericans, els quals tenen la possibilitat de nacionalitzar-se al cap de dos anys

de residència legal a Espanya. D'altra banda si es compara l'evolució dels empadronats nascuts a l'estranger i la dels estrangers s'observa que la reducció d'empadronats estrangers no s'explica únicament per la nacionalització anual d'estrangers, ni tan sols en el cas dels llatinoamericans. Perquè de fet, el que s'atura és el creixement dels nascuts fora d'Espanya, però també perquè el pes percentual que tenen les nacionalitzacions sobre el total de la població d'origen estranger és molt baix. Així, pel que fa al col·lectiu d'estrangers en general, el canvi de tendència en el període estudiat no ha estat pas motivat per les nacionalitzacions, tot i la seva importància en el cas d'alguns col·lectius, sinó per la crisi econòmica i el seu efecte negatiu sobre les expectatives dels immigrants. Aquest canvi de tendència es converteix ja, a finals del 2010, en una pèrdua neta d'empadronats d'origen estranger que marxen de Catalunya.

La població amb permís de residència continua augmentant però a un ritme molt inferior al de l'any anterior, continuant així la tendència a la reducció del creixement de residents.

Augmenten els permisos de residència de llarga durada que l'any 2010 van significar les dues terceres parts de tots els permisos. Es redueixen els permisos per treball i per reagrupament. D'aquestes dades es poden extreure tres idees: Es constata una majoritària voluntat de romanre i establir-se a Catalunya per part dels residents estrangers. Es redueix de manera important l'arribada de nous estrangers a través de la contractació laboral. Probablement la major part dels reagrupaments previsibles relacionats amb els estrangers que tenen permisos de llarga durada, ja s'han realitzat en anys anteriors.

Per sexes el percentatge de dones residents continua augmentant a un ritme semblant al de les dones empadronades però el seu pes encara és inferior al d'aquestes.

El col·lectiu amb més residents és l'africà, a diferència del padró on hi ha més llatinoamericans. Aquests darrers i els comunitaris segueixen de prop als africans. Per països, els marroquins continuen tenint un pes superior al de la resta. Romania, que va superar l'any 2008 l'Equador com a segon país d'origen en residents, continua sent-ho. Els col·lectius que experimenten un major creixement són el col·lectiu romanès i l'italià i els que perden més residents són els equatorians i els argentins.

La proporció de població estrangera, en situació irregular, continua reduint-se. A finals del 2010, la taxa d'irregularitat potencial és gairebé 6 vegades inferior a la de finals del 2004. Aquesta tendència s'explica per que l'augment de residents, des del 2006, ha estat superior a l'augment d'empadronats, de fet en el darrer any els estrangers empadronats s'han reduït mentre que els residents han continuat augmentant. La taxa d'irregularitat a Espanya és gairebé el doble de la de Catalunya. La irregularitat de Lleida és especialment baixa degut a l'important pes dels comunitaris en el total d'estrangers.

La taxa d'irregularitat de les dones és superior a la dels homes. Per edats els més joves i els més grans presenten una taxa d'irregularitat molt superior a la dels estrangers en edat normalment activa (16 a 64 anys).

El mercat de treball català experimenta una reducció de l'oferta potencial de mà d'obra estrangera al reduir-se la població estrangera de 16 i més anys. Aquesta reducció, que ja havia estat detectada a l'Enquesta de Població Activa del 4t trimestre del 2009, ha continuat durant el 2010.

Les dades presenten una seqüència temporal segons la qual el primer que succeeix és un molt fort augment de l'atur durant l'any 2008, i una pèrdua de llocs de treball i d'afiliats a la Seguretat Social que comença a finals del 2008, fenòmens, tots dos, que es consoliden durant el 2009 i que afecten al creixement de la població amb permís de residència, el qual s'alenteix de forma molt important, perquè la principal forma d'accedir-hi és el treball i aquest s'està reduint. És però en les dades de 2009 quan apareix per primer cop una reducció de població activa i potencialment activa (16 i més anys), que pot ser el resultat d'un canvi relatiu de l'estratègia migratòria, com a resposta als efectes de la crisi econòmica, la qual afecta més al col·lectiu de treballadors estrangers que als autòctons.

L'any 2010 continua aquest descens de població en edat de treballar però, en canvi, es recupera l'oferta efectiva de mà d'obra. Efectivament assistim a un nou augment de la població activa estrangera. Aquesta recuperació és el resultat de l'activació d'antics inactius que decideixen cercar feina i que en la seva major part ho aconseguixen i passen per tant d'una situació d'inactivitat a l'ocupació. Una tercera part però passa a augmentar el nombre d'aturats.

La pèrdua de població estrangera en edat de treballar és exclusivament masculina, doncs les dones augmenten. Per edats la reducció es dona majoritàriament en els grups potencialment actius més joves (16 a 30 anys).

Augmenta el nombre d'europes, comunitaris i extracomunitaris, en edat de treballar. Disminueixen la resta de col·lectius especialment els africans i llatinoamericans. En el cas d'aquests darrers la pràctica totalitat dels que disminueixen eren l'any anterior població inactiva. En el cas dels africans es tracta tant d'inactius com de població activa, però la població activa que marxa és molt majoritàriament població que estava aturada l'any anterior. Així doncs el perfil de l'estranger que marxa de Catalunya durant el 2010 és el d'un home jove no europeu.

Malgrat aquest context de pèrdua de població estrangera potencialment activa, la població activa que s'havia reduït l'any anterior torna a créixer lleugerament. La taxa d'activitat dels estrangers millora, tant en homes com en dones, degut principalment a la reducció de

població en edat de treballar. Per zones, augmenta la taxa d'activitat dels col·lectius que perden població en edat de treballar i disminueix la dels que en guanyen. La taxa d'activitat més alta correspon als llatinoamericans, la taxa dels quals augmenta de manera important. També augmenta la taxa d'asiàtics i africans i disminueix la dels europeus. Dels 5 col·lectius nacionals amb més presència a Catalunya, els bolivians són els qui veuen créixer més la seva taxa d'activitat. Es tracta d'un creixement d'activitat real perquè la taxa augmenta al mateix temps que augmenta de manera important el nombre bolivians en edat de treballar, és a dir, el creixement de la taxa es deu a un clar augment de població activa.

Pel que fa a les dades d'ocupació, es produeix una lleugera recuperació dels ocupats estrangers després de dos anys de pèrdua, mentre que l'ocupació de nacionalitat espanyola encara està en retrocés a finals del 2010. La taxa d'ocupació dels estrangers augmenta, mentre que la dels espanyols es continua reduint. L'augment de la taxa, tot i que és cert que hi ha un increment dels ocupats, es deu tant a aquest increment com a la reducció de població potencialment activa masculina. Tot i així la taxa d'ocupació dels estrangers encara és gairebé 10 punts inferior a la dels autòctons.

El 50% dels ocupats estrangers són llatinoamericans. La seva taxa d'ocupació i la dels africans són les úniques que han augmentat. Cal recordar que es tracta dels dos col·lectius (per zona geogràfica) que han perdut més població en edat de treballar. La taxa dels africans continua però sent la més baixa amb diferència. Per col·lectiu nacional el bolivià és el que presenta la taxa d'ocupació més alta i l'únic que ha experimentat un augment de la taxa dels cinc principals col·lectius a part dels equatorians. La diferència està en que l'augment dels bolivians respon fonamentalment a l'augment d'ocupats i l'augment de la taxa dels equatorians respon més a una reducció de la població en edat de treballar.

La població estrangera aturada continua augmentant però en el 2010 l'augment ha estat un 90% inferior al de l'any anterior, essent el més baix des del 2005. La taxa d'atur dels autòctons (15,2%) augmenta en 1,3 punts respecte l'any anterior, mentre que la dels treballadors estrangers (30,5%) augmenta només una dècima. Tot i així la taxa d'atur dels estrangers és encara el doble que la dels espanyols.

La taxa d'atur dels homes estrangers és superior a la de les dones però la diferència disminueix perquè es redueixen els homes actius i això fa baixar la taxa d'atur dels homes. Per edats, els estrangers de 16 a 19 anys són els que més veuen augmentar la seva taxa d'atur, la qual arriba al 87%. En els trams dels 20 als 44 anys la taxa disminueix.

Per zones d'origen, els africans són els únics que veuen reduir la seva taxa d'atur, tot i així doblen les taxes de la resta de col·lectius amb un atur del 52,0%. És a dir: un de cada dos africans que vol treballar, està desocupat.

Els ocupats estrangers continuen estant força concentrats en determinades branques d'activitat. *Hostaleria, construcció, servei domèstic, comerç i indústries manufactures*, donen feina a dues tercers parts dels treballadors estrangers. S'incorpora una nova branca d'activitat entre les 10 on més s'ocupen els estrangers, es tracta de les *activitats professionals científiques i tècniques*.

Els africans s'ocupen sobretot en *construcció i indústries manufactures*, essent el col·lectiu que més ocupats té proporcionalment en aquestes branques d'activitat. Els llatinoamericans s'ocupen principalment en *servei domèstic, hostaleria i comerç*. Els europeus comunitaris es concentren principalment en *hostaleria, construcció i indústries manufactures*.

En general, els homes estrangers es concentren especialment en *construcció (23,4%)*, *Indústries manufactures, hostaleria i comerç*, mentre que les dones reparteixen la seva presència entre *servei domèstic, hostaleria i comerç*.

La pèrdua d'ocupació més important dels estrangers es dona a la construcció per tercer any consecutiu, la pèrdua del 2010 en aquesta branca d'activitat és però proporcionalment la mateixa en el cas dels espanyols. També pateixen una pèrdua important d'ocupació en hostaleria. En canvi es produeix un important augment d'ocupació estrangera en *activitats administratives i serveis auxiliars, servei domèstic i activitats sanitàries i serveis socials*. El percentatge de creixement més important d'ocupats estrangers es dona en *activitats professionals científiques i tècniques*.

Pel que fa als llocs de treball que ocupen, els treballadors estrangers presenten uns percentatges molt superiors als ciutadans espanyols en el grup de *treballadors no qualificats*, i molt inferiors en els grups de *directius, de tècnics superiors i tècnics de suport*. En les dades d'afiliació a la Seguretat Social per Règims, els estrangers presenten percentatges més alts que els espanyols en el règim en l'agrari i en el de la llar. Aquestes darreres dades indiquen més petits empresaris i confirmen la comparativament major dedicació al *servei domèstic* i els treballs agrícoles.

Per zones d'origen, els llatinoamericans fonamentalment s'ocupen en llocs de treball *No qualificats* i com a *treballadors de la restauració i del comerç*.

Els originaris de països de la Unió Europea no es concentren tant com els de les altres zones. Cal destacar que els comunitaris presenten un nombre alt d'ocupats en el grup de *directius* amb un percentatge similar al dels ocupats amb nacionalitat espanyola.

Els asiàtics són els que presenten un percentatge més alt en el grup de *directius*, amb un 28%, percentatge 3 vegades superior al dels autòctons. Aquest grup professional inclou empresaris

i petits empresaris que segurament estan relacionats amb l'important percentatge d'asiàtics en el grup de *treballadors de la restauració i del comerç*.

En general, els treballadors estrangers fan feines menys qualificades que els ciutadans espanyols, en canvi, el seu nivell d'estudis no és clarament molt més baix que el d'aquests.

Per zones d'origen, cal destacar que la millor relació entre nivell d'estudis i nivell de qualificació de l'ocupació la presenten els ocupats d'origen africà, que tendeixen a ocupar llocs de treball amb un nivell de qualificació superior al nivell d'estudis que declaren, probablement perquè supleixen el nivell de formació amb experiència professional, especialment en les ocupacions de mitjana qualificació.

Per sexes, les dones estrangeres ocupen més llocs de treball no qualificats que les dones autòctones i menys llocs de treball d'alta qualificació. En el cas dels homes, els ocupats de nacionalitat estrangera tenen una presència clarament inferior als autòctons en ocupacions d'alta qualificació i en canvi tenen una presència superior en el grup de *no qualificats*, tot i que aquesta diferència no és tant gran com en el cas de les dones.

El col·lectiu amb una pitjor relació entre nivell d'estudis i qualificació de l'ocupació és el dels europeus no comunitaris. Són els que presenten uns nivells més alts d'estudis i en canvi això no es veu traduït en ocupacions de més alta qualificació.

La taxa de temporalitat dels treballadors estrangers (29,2%) s'ha reduït en gairebé 2 punts mentre que la dels assalariats de nacionalitat espanyola (16,6%) ha augmentat 2,3 punts. Tot i així la taxa de temporalitat dels assalariats estrangers és encara prop del doble de la dels autòctons.

Els homes estrangers presenten una taxa de temporalitat inferior a la de les dones estrangeres. Això és així per primer cop en els darrers anys degut a que el descens d'homes estrangers ocupats durant el 2010 ha suposat una reducció més important de llocs de treball temporals que de llocs de treball indefinits.

Els originaris de països africans presenten la taxa de temporalitat més alta i els llatinoamericans la més baixa. La temporalitat d'africans i llatinoamericans es redueix respecte el 4t trimestre del 2009, en canvi, la dels comunitaris augmenta.

A finals del 2010, el total d'estrangers ocupats és de 507.634, mentre que hi ha 401.753 afiliats a la Seguretat Social. Aquesta diferència entre ocupats i afiliats suggereix un nivell d'ocupació en l'economia submergida del 20,9%, 6 dècimes més que en el mateix període de l'any anterior. Després de dos anys de descens clar de la irregularitat, especialment en el

2009 quan la irregularitat mitjana anual es va reduir en 10 punts, en el 2010 es produeix una aturada d'aquesta tendència i un repunt en la darrera part de l'any. L'evolució trimestral de les dades d'ocupació i d'afiliació a la Seguretat Social indiquen que en el darrer trimestre del 2010 el treball irregular torna a augmentar perquè l'afiliació a la Seguretat Social disminueix més que l'ocupació.

Hi ha cinc branques d'activitat on els estrangers presenten una irregularitat laboral superior a la mitjana: el *servei domèstic* on pràcticament totes les ocupades hi són sense contracte, seguit de l'*agricultura* de molt a prop, i ja més allunyats el *transport i emmagatzematge*, la *construcció*, les *indústries manufactureres* i la *hostaleria*.

Les dones estrangeres presenten una taxa d'irregularitat laboral superior a la dels homes.

